

Casa	R
Gab.	
Est.	
Tab.	37
N.º	11

R
37
11

11 (11)

Tractatus restitutio-
num Usurarū et exco-
municationum.

Incipit tabula restitutionū vsurariū
excommunicationū: edita per venerabilem
dñm fratrem Franciscum de platea ordi-
nis minorum.

Restitutio primo.

Utrum restitutio sit de necessitate salu-
tis. §. i

Restitutio. ij. §.

Quis teneat ad restitutionē. §. i

De restitutione damnificantū in
bonis anime.

Quid si aliquis retraxit aliquem a religi-
onis ingressu. §. 2

De his qui inducunt aliquos ad
peccatum.

Utrum inducēs aliquem ad peccatū cō-
sulendo et cetera teneatur ad restitutio-
nem. §. 3

Quid de illo qui tentat pudicitiam alic-
ius mulieris. §. 4

Quid de illo qui vituperavit aliquem ini-
uste. §. 5

Ad quid teneatur seducēs vel deflorans
virginem. §. 6

Ad quid teneatur cōfessor absolvens ali-
quem quē nō poterat. §. 7

Ad quid teneat damnificās aliquē ex frau-
dulento cōsilio. §. 8

Ad quid teneat clericus qui dimittit offi-
cium. §. 9

Quid de illo qui fecit pñiam sibi imposi-
tam in peccato mortali. §. 10

Quid de sacerdote qui pmissit dicere mis-
sas sancti Gregorij. §. 11

Quid de dñis rpalibus q̄ denegāt pñiaz
damnatis ultimo supplicio. §. 12

De restitutione damnificantū in
bonis corporis.

Ad quid teneat damnificans. §. 13

Quid si statim moritur nec aliquē expen-
se facte sunt in medicis. §. 14

Quid si nullā habuit artem. §. 15

Usq; ad quod tempus estimabunt opere
quibus cariturus est. §. 16

Ad quid teneat occidēs aliquē in necessitate
inevitabili. i. grā sue defensionis. §. 17

Quero cum in crimine lese maiestatis ex
sola scientia teneat reuelare ad quid tene-
atur nisi reuelauerit. §. 18

An isti partiales cadāt in crimen lese ma-
iestatis. §. 19

Ad quid teneat qui cōmittit pditionē cōtra
vñū tyrannoz italie. §. 20

Quid d̄ statuētib; leges fures occidi. §. 21

Quid de spiculatore cui precipit interficere
p iudicem lata suā. §. 22

Quid de dñis terrarū qui mutilāt homi-
nes ppter animalia que capiunt cōtra
eorum voluntatē. §. 23

Quid si ex domo tua pietū est aliqd p-
pter qd mortuus est pater meus. §. 24

Quid si equus tuus calce me percussit. §. 25

Quid si pecunia accepta intelligat remi-
sisse actionē iniuriarū. §. 26

Quid si quis pcuret aliquē iniuste in ser-
uitutem redigi. §. 27

Quid de medico imperito ex cuius culpa
moritur infirmus. §. 28

De restitutione damnificantium
in bonis fortune.

De raptoze. §. 29

Restituere teneat fur rē cum fructib; pce-
pris et q̄ p̄cipi pnt. §. 30

Utrum necessitate famis vel nuditatis li-
ceat furari. §. 31

Utrum liceat furari cā pietatis. §. 32

De nouē generibus fautorū q̄ ob-
ligantur insolidū.

Iussio. §. 33

Consilium. §. 34

Consensus. §. 35

Palpo. i. adulator. §. 36

Rekursus. §. 37

Participans. §. 38

Stutus. §. 39

Non obstitans. §. 40

Nō manifestans. §. 41

De restitutione euentū de furto
preda vel rapina.

De rapina. §. 42

Quid de predam euentibus. §. 43

Quid si emptor hoc nesciebat. pbabiliter
tamē hoc credebat. §. 44

Quid si sciebat factum sed ignorabat ius
facti. §. 45

Quid si raptor donator vel venditor sa-
tisfecit plenarie de preda data vel ven-
dita. §. 46

Quid si quis emat rē de preda bona fide

ut restituat. §. 48
 Quid si non potest reperiri dominus vel nescitur. §.
 De restitutione comedentiū de pina usura vel furto.
 De his qui comedunt vel in alios vsu uertunt. §.
 Quid de his q̄ comedūt et induūt. §. 50
 Quid de predicatoribus qui comedunt de his. §. 51
 De restōe acq̄sitorū p̄ meretriciū. An meretrix teneat restituere. §. 52
 Quid de muliere que recepit pecuniā pro opere carnali. §. 53
 Quid de seculari q̄ recipit p̄ ope carnis a cōiugata. §. 54
 Dtrū regularis possit auctoritate p̄pria restituere qd̄ accepit. §. 55
 Quid de filijs illius qui viuēte vxore sua duxit aliam. §. 56
 Quid de adultera que concepit filium ex ad̄ ulterio. §. 57
 Quid si mulier habet filium de adulterio occulto. §. 58
 De restitutione dotis. An dos restitui debeat mulieri adultere. §. 59
 Quando dos debeat restitui. §. 60
 Cui debeat dos restitui. §. 61
 Quid si fundus estimat⁹ datus est in dotem. §. 62
 An vir possit cogere patrem ut det dotē filie sue. §. 63
 An maritus possit expellere vxorē nō soluta dote p̄missa. §. 64
 Quid de viro qui recipit filiam raptoris vel vsurarij in cōiugem. §. 65
 De restitutione bellantiū. An capta ī bello subiaceāt restōi. §. 66
 De quinq̄ cōditionib⁹ requisitis ad hoc ut bellū sit iustum. §. 67
 Quid si aliqd̄ p̄dictorū defuerit. §. 68
 Quid de sequentibus dominū in iniusto bello. §. 69
 Quid si pbabiliter dubitat̄ utrū iustū vel iniustum sit. §. 70
 An sequētes ipsum dominū teneant̄ in solidum. §. 71
 Quid si neuter raptorum erat dñs sed simul cōuenerunt equaliter. §. 72

Quid si omnes sequunt̄ etiam si vnus solus potuisset per se facere an tenentur in solidum. §. 73
 Quid si post multa damna fiat par et damna hinc inde remittant̄: an remissio se extendat ad homines vtriusq̄ partis. §. 74
 Quid de subditis mouētibus bellū ex imperio dñorū suorū. §. 75
 Quid de his q̄ rapiunt̄ in ecclesijs in bello iusto. §. 76
 Quid de his qui incendūt ecclesias in bello iusto. §. 77
 Dtrū sacrilegis regib⁹ indicētibus bellū teneant̄ subditi milites obedire. §. 78
 An occupata hodie p̄ principes christianos in bello auctoritate p̄pria subiaceant restitutioni. §. 79
 Quid de comitibus qui sine auctoritate principis vasallos p̄rios bello exhereditant. §. 80
 Quid de bellis factis ab vna ciuitate alteri ciuitati sine aucte p̄ncipis. §. 81
 Quid de p̄ialibus expulsis cōtra ciuitatem bellantibus. §. 82
 Quid de socialib⁹ gentiū armorū qui ad suū libitū discurrūt. §. 83
 Quid de his que recuperant̄ ab hostibus p̄ milites. §. 84
 An in bello iusto liceat pugnare nō solum cōtra iniuriantē: sed etiā cōtra suos vasallos. §. 85
 Dtrū recuperās rem sibi subtractā furto vel violētia: vel equipollentē furtiue vel violenter teneat̄ restituere. §. 86
 De famulo furtū subtrahēte a domino p̄pter mercedē negatā. An teneat̄ restituere qd̄ subtraxit. §. 87
 De restōe acq̄sitorū in ludo. An acq̄sita in ludo subiaceāt restōi. §. 88
 De restōe notarioꝝ damnificantium aliquē p̄pter imperitiā. §. 89
 Quid si faciat falsum instrumentū. §. 90
 Quid de artificib⁹ asserētib⁹ se p̄stos ī arte sua si ignorātia aliquē ledāt. §. 91
 De restitutione medicorū. De medico curā egri derelinquēte vel male secāte egrū. §. 92
 Quid de medicis qui gratia lucri ploungant morbos. §. 93

Quid de medico imperito. §. 94
 De restōe acquiritorū p̄ litigiū. et
 primo de accusatorib⁹ criminū.
 An taliter acq̄sita subiaceāt restōi. §. 95
 Quid de illo qui pecunia accepta desistit
 ab accusatione. §. 96
 De restōe iudicis qui dolo seu im
 peritia inique iudicat. §. 97
 Quid si sufficiens est sed negligit studere
 sic male iudicat. §. 98
 Quid si recipit pecuniam: ut inique iudi
 cet. §. 99
 Quid si accepit pecuniā ut bñ iudicaret:
 aut simpliciter ut iudicaret. §. 100
 Quid si accepit pecuniā ut nō iudicaret:
 aut ut male. §. 101
 Cui fiet restitutio cum datio fit mala in
 tentione. §. 102
 Quid si iudex male iudicavit ignoranter
 p̄ imprudentiā assessoris. §. 103
 Quid de officialib⁹ iudicū in citatib⁹ eos
 ad iniuste iudicandū. §. 104
 Quid de iudicibus et administratoribus
 qui negligunt facere iusticiā et defende
 re oppressos. §. 105
 Quid de iudice qui omittit cōdemnatio
 nem expensarū. §. 106
 De restitutione aduocatorū.
 De eo q̄ fuerit in culpa: qz nō erat idone⁹
 puta de p̄sonis p̄hibitis. §. 107
 Quid si recepit immoderatum salariū.
 §. 108
 Quid si p̄ ignorantia vel negligentia cli
 entulus suus amisit litē. §. 109
 Quid de illis dolo quoz cōtingunt dāna
 vel fraudes. §. 110
 De corruptis testibus. §. 111
 Vtrum testis possit accipere sumptus ne
 cessarios. §. 112
 Cui reddet testis pecuniā acceptā p̄ testi
 monio lato. §. 113
 Quid de teste nolēte manifestare veritatē
 et vna ps leditur. §. 114
 De extorquentibus elemosynas
 p̄ mendaciū et hypocrisim.
 Vtrum q̄ simulatio religionis requirit ali
 quid teneat ad restitutionē. §. 115
 Quid de diuite mentiēdo esse pauperē acq̄
 rente aliqd. §. eodem.
 De mendicantib⁹ validis qui fingunt se

infirmos. §. 116
 Littera quā debēt habere questores ele
 mosynarū ab ep̄is. §. eodem
 De restitutione facientū elemosy
 nas de alieno.
 An cōmittant furtum. §. 117
 Vtrum monachus possit facere elemosy
 nam. §. eodem
 Vtrum vxor possit facere elemosynā sine
 licentia viri. §. 118
 Vtrum filius familias possit facere elemosy
 nam sine cōsensu patris. §. 119
 Vtrum fur faciendo elemosynam de fur
 to liberet. §. 120
 Vtrum liceat furari causa pietatis. §. 121
 De restitutione acquiritorū p̄ ma
 los artifices.
 An talia subiaceāt restitutioni. §. 122
 De restitutione clericorum symo
 niacorum.
 De illo qui recipit beneficium symoniace
 scienter. §. 123
 Quid de symoniaco in ordine et dignita
 te. §. 124
 Quid sciendum de pecunia symoniace ac
 cepta. §. 125
 Quid de recipiente simplex beneficiū sy
 moniace. §. 126
 Quid de clericis male administrantib⁹ ad
 ministratiōē ecclesie. §. 127
 Quid de his qui donāt sua in honestis p̄
 sonis. §. 128
 Cui fiet restitutio a talibus p̄sonis male
 recipientibus. §. 129
 An isti ecclesiastici qui male dederūt deo
 beant restituere de bonis ecclesiasticis
 an patrimonialibus. §. 130
 Quid de prelati ecclesiarū qui aliquid
 legatis impendunt ut a subditis plus
 extorqueant. §. 131
 Quid de clerico cui ep̄us cōfert beneficiū
 ut cognoscant matrē: v̄ sororē. §. 132
 De restitutione suspensorū.
 An cleric⁹ suspensus ab officio teneat ad
 restitutionē beneficij et fructū. §. 133
 An impediens aliquē p̄secutiōē beneficij
 teneat ad restitutionē. §. 134
 Quid de illo q̄ violēter occupat benefici
 um aut sciēter se intrudit in eo. §. 135
 Quid de excommunicato reconciliato an

fructus tempore excommunicationis re-
stituat. §. 136
**Quid de his qui steterunt in sententia lon-
go tempore. §.** 137
**Quid de conferentibus talibus beneficia
scilicet. §.** 138
De restitutione religiosorum.
**An monasterium teneatur restituere egre-
dienti id quod tempore ingressus ipse
donauerat eidem monasterio. §.** 139
**Quid de religiosis qui obligati erant in
seculo aliquid restituere. §.** 140
**An regularis possit restituere propria au-
toritate. §.** 141
De restitoe dñorū temporalium
**An male acquisita per eos debeant resti-
tui. §.** 142
**Quid si restitutio sit difficilis quia forte non
sufficiunt bona. §.** 143
**An possit dominus aliquid exigere a sub-
ditis. §.** 144
**An auferentes res contra bannum portatas
teneant restituere. §.** 145
**Quid de dominis exigentibus a subditis
talias. §.** 146
**Quid de exigentibus pedagia et thelonea
antiqua. §.** 147
Quid de imponentibus noua pedagia. §. 148
Quid de p̄dētib⁹ leges iniq̄s. §. 149
**Quid si dominus non facit id propter quod
impositum est pedagium. §.** 150
**Quid de dñis negligētib⁹ facere iusticiam
miseris ac defendere. §.** 151
**Quid de utentibus malis officialibus et
non corrigētib⁹ eos. §.** 152
**An solus princeps possit imponere colle-
ctas. §.** 153
Quid de vendētib⁹ officia publica. §. 154
**De restitutione subditorum fa-
cienda dominis.**
**Utrū tales teneant ad restitutionem dñis
de male ablati. §.** 155
De fraudantibus pedagia.
**An fraudantes datū teneant ad penam im-
positam in foro conscientie. §.** 156
**Quid de portantibus merces prohibitas ad
partes paganorum. §.** 157
**Quid de furante christianos captiuos a
saracenis detentos. §.** 158
Quid si christianus captiuus furem a sar-

3
aceno qui eum detinet. §. eodem
**Quid de subditis damnificantibus domi-
nos. §.** 159
**De restitutione subditorum inter se de
his qui ad inuicem extorquent.**
**De civibus qui collectas diuiserunt sup-
alios. §.** 160
**Quid de estimantibus res plus vel min⁹
odio vel inuidia. §.** 161
Quid de malis electoribus. §. 162
**Quid de exactoribus tributorum plus exigen-
tibus debito. §.** 163
De restitutione contrahentium.
An quid tales teneant. §. 164
Quid de comodatario. §. 165
**Quid de utente comodato ultra locum der-
terminatum. §.** 166
Qui dicant casus fortuiti. §. 167
Quid de depositario. §. 168
**Quid de bidello cui assignasti librū tuū
et alteri tradidit. §.** 169
Quid de creditore pignoris. §. 170
**An inter emptorem et venditorem cadat
restitutio. §.** 171
De quo teneat socius. §. 172
**De restitoe ei⁹ qui ob causam accep-
pit et causa non est secuta. §.** 173
**Quid de illo qui accepit pecuniā propter nu-
ptias et non sunt secute. §.** 174
**Quid de accipiente aliquid ut seruū manu-
mittat et non facit. §.** 175
**De restitutione gerentium aliena
negocia.**
**De tutore ob cuius causam adulto vel pu-
pillo damnum illatum est. §.** 176
**Quid si quis volebat dare aliquid pupillo
et tutor impediuit. §.** eodem
**De restitoe negotiorum gestorū quā dā-
num incurrit sua causa. §.** 177
**De restitutione socioꝝ: quando al-
ter in ea facit expensas: vel alius est
dominus. §.** 178
**De restitutione accipientis indebi-
tū. §.** 179
**De restitutione damnoꝝ datorū
ab animalibus si animal tuū mihi
damnum intulit. §.** 180
**Quid si equus tuus calce me percussit et
crus fregit. §.** 181
Quid si animal tuū incitauit meū: et meū

Dedit alteri damnum. §. 182
 Quid si bos tuus comedit herbam meam
 et canis carnes. §. 183
 Quid si animalia quis mitterit in campum
 meum: et fruges depascunt. §. 184
 Quid si per se pecora intraverunt in cam-
 pum et frumentum comederunt. §. 185
 Quando dominus scilicet liberat dando aial
 damnificans et quando non. §. 186
 Quid si animal mordax tenes iuxta viam:
 et ledit hominem. §. 187
 An si inuenio ouem tuam in campo meo:
 possum tenere illam quousque mihi satis-
 feceris. §. 188
 Quid de ledentibus agrum vel domum alteri
 igne aut iumento malitiose. §. 189
 Quid de bone cornupeta non custodito a
 domino et ledit alium. §. 190
 Quid si equus tuus insidiando mulam meam
 aut crum meum frangat. §. 191
 Quid de habentibus columbaria. §. 192
 Quid de venatoribus qui conculant agros
 quorum canes occidunt animalia pau-
 perum et similia. §. 193
 De restitutione excoicatos.
 Utrum durante excoicatione clericus possit
 fructus sui beneficii. §. 194
 Omnis excoicatus tenetur ad resti-
 tutionem. §. 195
 Quid de his excoicatis qui tempore excoica-
 tionis acquirunt aliquid. §. 196
 De restitutione inuentorum a ca-
 su et fortuna.
 An talia subiaceant restitutioni. §. 197
 Utrum quis possit prohiberi piscari in volu-
 minibus publicis. §. 198
 Quid de feris bestiis piscibus et volucri-
 bus. §. 199
 An fera bestia a te vulnerata efficiat tua
 si alter capiat eam. §. 200
 An apes et volucres super arbores tuae sint
 tui iuris. §. 201
 Quid de feris factis mansuetis: ut pauo-
 nes apes columbe. §. 202
 Quid de animalibus mansuetis. §. 203
 Quid de thesauro inuento. §. 204
 Quid de insula nata in mari. §. 205
 De restitutione acquisitorum in
 naufragio. §. 206
 De restitutione damni quod causa

alicuius datum est. §. 207
 Quomodo possit exemplificari damnum
 culpa contingisse. §. 208
 Quid de eo qui aperuit cisternam et aial al-
 terius cecidit in eam. §. 209
 Quid si inimicus tuus incendit domum tu-
 am: et meam vitur. §. 210
 Quid si heres vendit rem depositam aut com-
 modatam defuncto. §. 211
 Quid de officiali qui negligit inquirere:
 an officiales sui recte gerant se in offi-
 cii. §. 212
 Quid de officiali qui negligit punire cri-
 minosos. §. 213
 Quid si quis culpabili negligentia dam-
 num dedit. §. 214
 Quid de his qui sunt in mora tradendi
 res domini. §. 215
 De restitutione fame.
 An infamans aliquem teneatur restituere. §. 216
 Quot modis damuificet quis alium in sua
 fama. §. 217
 Utrum aliquis possit reuelare malum alii
 cuius sine peccato. §. 218
 Quot modis fiat detractio. §. 219
 Quid si quis de diuersis et a diuersis in-
 famatur. §. 220
 Quid si quis non imponit crimen: sed mur-
 murat indiscrete. §. 221
 An accusatus negans verum crimen sibi in
 publico impositum peccet mortaliter.
 §. 222
 Utrum satisfaciendum sit detractoribus quibus
 modis potest. §. 223
 De restitoe qua vnus tenet pro alio.
 An pater teneatur ex contractu filij facto
 cum extraneo. §. 224
 Quid de mercatoribus qui proponunt insti-
 tores suis apothecis. §. 225
 An dominus et pater teneantur ex contractu gesto
 per seruum et filium. §. 226
 An principalis teneatur fideiussori suo pro
 eo quod soluit. §. 227
 Quid de eo qui facit fugere debitorem. §. 228
 Quid de occultate officiali tempore sin-
 dicatus. §. 229
 Utrum vxor teneatur si maritus male admio-
 nistret officium publicum. §. 230
 Quid de vxore que fecit furtum ante matrem

monium vel prius. §. 231
 Quid de notarijs cōficiētib⁹ instrumē
 ta vsuraria. §. 232
 Quid si filia dōtetur in fraudem credito
 rum. §. 233
 Quid de viro qui accepit filiam raptoris
 vel vsurarij. §. 234
 Quid de sepelientib⁹ vsurarios. §. 235
 Quid de ministris vsurarioꝝ. §. 236
 Quid de procuratore tutore et curatore.
 §. 237
 De restitutione edificantiū in so
 lo suo cū damno vicini. §. 238
 De restitutōe edificantiū in solo
 alieno de sua materia: et alijs mul
 tis casibus. §. 239
 Quid si quis plantet plantam in alieno
 solo. §. 240
 Quid si seminavi in agro tuo frumentuz
 meum. §. 241
 Quid si scripsi in aliena carta vel pinxi
 in tabula aliena. §. 242
 Quid si q̄s ex aliena materia vel ex sua et
 aliena fecit materiātū. §. 243
 Quid si q̄s bona fide fuit vestimento suo
 manica de aliena purpura. §. 244
 Quid si quis cōfundat materiam p̄p̄iam
 cum aliena. §. 245
 De restitutione fructuum perce
 ptorum. §. 246
 Quid de asportantibus fructus de came
 po. §. 247
 Quid d'innasore rei alteri⁹ immobil. §. 248
 De restitutōe alienatōis facte in
 fraudē creditorum. §. 249
 De restitutōe alienationis facte
 per merum. §. 250
 De restitutione faciēda ei q̄ vtili
 ter gessit negociū meum.
 Quid si solvisti creditori meo: et me liber
 rasti. §. 251
 Quid si tutor more civitatis mixta exenia
 magistro noīe pupilli. §. 252
 Quid si redimo filiū tuū ab hostibus sine
 mandato tuo. §. 253
 De restitutione expensarū in iudi
 cio factarum.
 De his qui temere litigāt. §. 254
 De restitutōe recipientiū ab his q̄
 alienare nō possunt. §. 255
 De restitutōe p̄tentū rem alienā

cōtra dñi voluntatē. §. 256
 Restituere tenet qui cōmisit furtū in vsu
 rei: licz nō in ip̄a re ad estimationē illi⁹
 vsus. §. eodem
 De restōe faciētiū fraudē leg. §. 257
 De restōe damnificantū aliū in ser
 vo vel debitore vel aīali.
 De occidēte alienū servū v̄l aīal. §. 258
 Quid si quis cōpellit animal' alterius p̄
 cipitari. §. 259
 Quid si ex misericordiā dissolui servum
 alienum vel debitorem. §. 260
 De restōe miscētis turpitudinē
 in vino alieno. §. 261
 De restōe dānificatiū aliquē p̄ficiē
 do l'effundēdo aliqd de domo. §. 262
 De restitutōe damni dati ab arbore vel a
 flumine. §. 263
 Quid si per alluvionē terra agri mei adij
 ciatur tuo. §. 264
 De restōe damnificantū rem publi
 cam aliquo modo.
 De exactoribus tributorū qui aliquid re
 tinent. §. 265
 Quid de eo qui pecuniā sibi datam in ad
 ministratōe reipublice partem retinet
 vel totam. §. 266
 Quid de his qui faciunt vt annona cari
 or vendatur. §. 267
 De restōe plagiariorū. i. qui subtra
 hunt filios patribus. §. 268
 Quid de abducētib⁹ vxorē alteri⁹. §. 269
 De restōe raptorū virginū vidua
 rum et sanctimonialiū. §. 270
 De multiplici restitutione fienda
 reipublice. §. 271
 De restitutione vendentiū officia
 publica et dignitates. §. 272
 De restitutōe iniuriarū. §. 273
 De cōmunicatōe fratru faciēda
 post mortē patris. §. 274
 De restitutione heredū. §. 275
 De ordine restituendi creditori
 bus et legatarijs. §. 276
 Quid de expēsis factis ab herede. §. 277
 Pro quota pte teneant heredes
 si sunt plures simul. §. 278
 Done q̄ aliq̄s moriēs hz tres marchas
 auri: quarū vna est de vsura: et dimittit
 eas trib⁹ filijs suis nō determinās q̄ sit
 de vsa si gñalit' dic' vnā illaz eē. §. 279

Donec q̄ vni constat q̄ duo volunt resti-
 tuere. §. 380
 Restitutio tercio.
 Cui debet fieri. §. i
 Quid de illo qui plurib⁹ tenet et vult p̄tē
 soluere: cū nō possit totū. §. 2
 Qui sunt potiores inter creditores. §. 3
 Cui sit faciēda restitutio rei furtive. §. 4
 Restitutio quarto.
 Quādo debeat fieri. §. i
 Quid si is qui tenet restituere nō p̄t indu-
 ci ad restitutionē statim faciēdā: nec
 creditor vult dare dilationē. §. 3
 Restitutio quinto.
 Quemadmodū vt debitor apud deū et ho-
 mines satisficiat. §. i
 Quid si aliquis offert totā pecuniā credi-
 tori ostendens plenariā voluntatē cum
 nō habeat. §. 2
 Vtrum remissio semel facta per penite-
 tiam reuocetur. §. 3
 Quot sunt modi satisficiēdi. §. 4
 Restitutio sexto.
 Quid sit restituendū. §. i
 Vtrum debeat iniungi in foro cōscientie
 q̄ q̄s soluat penā quā incurrit defrau-
 dando pedagū. §. 2
 Quid tenet restituere fur. §. 3
 Quid de emente eam. §. 4
 Restitutio septimo.
 Vbi faciēda sit. §. i
 Restitutio octavo.
 Quādo debitor nō est soluendo. §. i
 Quando debitor non est soluendo: an te-
 neatur petere veniā vel dilationē. §. 2
 Quid si debitor nō potest induci ad resti-
 tutionē statim. §. 3
 Quid si fur vel raptor sit in extrema ne-
 cessitate. §. 4
 Quot sunt modi restituendi quibus cōsu-
 litur debitori ne in desperationem la-
 batur. §. 5
 An qñ debitor nō est soluendo sacerdos
 possit dare dilationē. §. 6
 Quid de illis qui si vellent dimittere sur-
 persnas expensas possent rapta resti-
 tuere. §. 7
 Quid agere debet penitēs quādo nō est
 soluendo. §. 8
 Quid si discrepāt inter se spoliati in dan-

da dilatione. §.
 Restitutio nono quantum ad
 ordinem.
 Cui prius fienda sit. §. i
 Restitutio decimo.
 Quib⁹ debet fieri restitutio incertop. §. i
 Finit tabula restitutionis.
 Incipit tabula usurarum.
 Usura primo scilicet in cōtra-
 ctu mutui.
 Quid sit usura. §. i
 An quibus rebus cōmittitur. §. 2
 An sit mutuum si quis dederit decem vln-
 nas panni pro alijs decem reddendis
 ad certū terminū. §. 3
 An usura excusetur ex pacto cōventionali
 partium. §. 4
 Vtrū sola spes facit usurarium. §. 5
 Vtrum usurarius intentionarius tenea-
 tur ad restitutionem. §. 6
 Quare usura sit peccatum. §. 7
 Quare recipere aliquid ultra sortem in
 mutuo sit peccatum: et pro re locata nō
 §. 8
 Quare iudex secularis patitur usurarios
 viuere cum sint fures: et alios raptores
 non. §. 9
 Quare iudex ecclesiastic⁹ plus intromit-
 tit se de pena usurariorum: q̄ aliorum
 furum. §. 10
 Vtrū in lege veteri pmissum erat iudeis
 dare ad usuram alienigenis. §. 11
 Vtrū mutuanus posset naturalem obliga-
 tionem deducere in civilem. §. 12
 Vtrum mutuanus posset ultra sortem re-
 cipere seruitium facti vel verbi. §. 13
 Vtrum mutuanus pecuniam rustico: vt la-
 bore possessionem eius sit censendus
 usurarius. §. 14
 Respōdeo ad argumentū in p̄tariū. §. 15
 Quid si vellem emere vsq̄ ad certū tem-
 pus terrā fructificantē. x. singulo an-
 no: et fecisti me cessare a tali emprōe et
 tibi mutuare pecuniā. et ego dico q̄ p̄tē
 tor tibi mutuare cū h̄ q̄ tenearis mihi
 dare singlo āno tm̄ q̄tū esset fruct⁹ illi⁹
 possessionis: si emisset an sit vsa. §. 16

Pone q̄ habebā pecuniā ⁊ volebā ire ad
 nundinas et ibi merces emere et ad ali
 um locum deferre: vel seruare certo tpe
 vt lucraret. Tu indiges pecunia illa: re
 cipis illam mutuo offerēs te paratū il
 lam restituere cum lucro sperato: an sit
 vsuara. §. 17
Quid si frumentum est carissimū et data
 nunc certa pecunia sit pactū q̄ certo tē
 pore reddat ei tm̄ frumenti q̄tum tunc
 poterit habere pro illa pecunie: an li
 ceat. §. 18
Quid si mutuo tibi frumentū ad renouan
 dum: an liceat. §. 19
Quid si quis accepit pecuniā ad vsuram
 et postea eandē mutuat amico suo vt re
 stituat sortem: et dictam vsuram vsura
 rio. §. 20
Derū inimicis quibus p̄t licitū bellū in
 ferri liceat dare ad vsurā. §. 21
Quid de his qui volunt dare dilationem
 debitori veniente tempore solutōis ni
 si p̄ pecunia. §. 22
Derū liceat mutuari cū hoc pacto vt des
 aliquid pauperibus. §. 23
Pone q̄ quis mutuat pecuniā ticio vt va
 dat ad molendinū suū: als nō mutuatu
 rus: an est vsura. §. 24
Sed cui fiet restō in p̄dicto casu. §. 25
Sz qd si molendinari⁹ donat pecuniā vt
 vadam potius ad molandinum suū q̄
 vicinorum. §. 26
Drum in aliquibus casibus liceat reci
 pere ultra sortem: dicitur q̄ sic in. xij.
 casibus. §. 27
Primo rōne feudi. §. 28
Secundo rōne beneficij violenter oc
 cupari. §. 29
Tercio rōne dotis. §. 30. vsq̄ ad. 34.
Quarto rōne interesse. §. 35
Quinto rōne liberalis donatōi. §. 36
Sexto rōne more. §. 37
Septimo rōne pene. §. 38
Octano rōne termini. §. 39
Nono rōne retrah. onis rei vendite.
 §. 40
Decim rōne dubij. §. 41
Undecimo qn̄ pecunia sigillata cōcedit
 et locatur. §. 42
Duodecimo cando accipitur vsura ab

inimicis fidei. §. 43
Quid si mutuauit tibi. x. corbes frumenti
 vsq̄ ad pasca: quādo valet corbis. xx.
 solidos: et postea in pasca qn̄ est tem
 pus solutōis valet. xl. an est vsura si. x.
 corbes frumenti recipiā. §. 44
Pulcre cōclusiones in materia montis.
 §. 45. et. §. 46
Quid si quis mutuauit nauiganti vel eunti
 ad nundinas certā pecunie quantitatē
 recepturus aliquid ultra sortē p̄ eo q̄
 recipit in se periculū pecunie vt merci
 um. id est si pecuniā vel merces saluas
 portauerit. §. 47
Quid de illo qui mutuauit pecuniā rece
 pturus ad terminū alteri⁹ generis mo
 nerā vel aurū vel argentū. §. 48
Pone q̄ debitor vsurarij mutuauit socia
 pecuniā: eo pacto q̄ restituat vsurari
 o sortē et vsuras: deinde currētes an
 talis mutuās sit vsurarius. §. 49
Quid de illo qui mutuauit pecuniā p̄mu
 nitati: hoc pacto q̄ durāte debito nō te
 neret ad collectas. §. 50
Pone q̄ iniurias intuli sempromio quam
 obrem mihi iniurias intulit p̄ter quod me
 oportet subire expensas florenorū. x. in
 mense p̄ securitate mea. vnde ipi semp
 promio egentū mutuo centum: cum pa
 cto q̄ mihi remittit iniurias: vel etiaz
 sine pacto sed hac spe ductus primaria
 vrens gratis vel beniuolentia vel ver
 tia ab eo recepta essent expense p̄dicte.
Nō aut̄ ex aliqua charitate quā habeā
 ad illū: an sim vsurarius. §. 51
Quid si mihi debes decem que non pos
 sum recuperare: et mutuo tibi alia. x. ta
 li pacto vt mihi satisfides. q̄ infra dictū
 tempus mihi soluas viginti. an sit vsu
 ra. §. 52
Vsura secundo circa aīalia.
Quero quare locādo equum licet aliquid
 accipere et non mutuando pecuniam.
 §. 53
Derū quādo cōmittunt animalia nutrien
 da: puta oues boues et porci possit in
 teruenire fraus vsuraria. §. 54
Quid de illis qui emunt oues vel boues
 a pauperibus quos forte non habent.
 §. 55

Pone q̄ do alicui pecora cū pacto q̄ per
cipiā omnes fructus pecorū quoadusq̄
consequar totū meū capitale: et postea
sint cōmunia. §. 4

Quid de illis qui tradūt boues ad medi
ationē p̄ certis sextarijs bladi: eo pa
cto q̄ si moriantur: vel deteriorantur con
ductor subeat medietatē periculi: si au
tem meliorantur habeat medietatē cō
modi. §. 5

Quid de ouibus et aialibus que tradunt
ad incrementū. §. 6

Pone q̄ dedi asinā meam in socidam in
quinquenniū: et est de cōsuetudine q̄ in
fine quinquenniū diuidatur asina et fe
tus vel pecudes et fructus eaz interim
asina perfit naturaliter: nun q̄d rusticus
mibi tenebit ad aliquid. §. 7

Pone q̄ dedi boues cuidā cū pacto q̄ da
re debeat. xx. staria grani i anno. §. 8

Usuratario in emptionibus.

Utrum liceat emere redditus p̄diales ad vi
tam sine vicio vsure. §. 1

Quo iure vendens aliq̄d ad vitā p̄ illud
retinere quādo emens parū superuicit
emtionem. §. 2

Quid de his q̄ emūt redditus aliq̄s ad vi
tā v̄ditoris seruatis debitis circumsta
ntijs ex etate et sanitate emptoris. §. 3

Utrum liceat emere redditus p̄diales he
reditarie. §. 4

Quādo p̄nt vendi redditus p̄cipiendi
cio minori eo q̄ statim emēs soluit q̄
si solutio singulis annis differret. §. 5

Utrum gratie expectatōis rei vendite liceat
at plus accipere a venditore vel minus
dare ab emptore. §. 6

Quid de illis qui a agro seminato emūt fru
ctus p̄cipiēdos illo anno. §. 7

Quid si q̄s debeat tibi solnere centū du
catos post tres annos: et ad p̄ns soluit
cū pacto q̄ retineat sibi. xv. ducatos p̄
pter intercurrēs tps triū annorū quoz
terminū p̄uenit: an sit vsura. §. 8

Quid si emi ab habente possessiones cen
sum. r. corbiū frumenti p̄ p̄cio quo ha
berent possessiones: ex quib⁹ haberent
verisimiliter dicte. r. corbes adiecto q̄
de oibus bonis suis me indifferēter sol
uere teneat. §. 9

Quid de his qui emūt ab ecclesijs vel mo
nasterijs certas possessiones tenendas
toto tpe vite sue ita vt post eoz mortē
ad ecclesias redeāt. §. 10

Quis petit a me mutuū offerēs p̄ securi
tate mutui hypothecā suoz bonoz. ego
nolo mutuari: s; paratus sum emere p̄
eodē p̄cio: et vsq̄ ad certū tps reddere
p̄ eodem. §. 11

De cōtractu emptionis cum pacto de re
uendendo. §. 12

Quid si quis vendat percipiendorū red
ditum ius q̄ tempore cōtractus valet
centum: et quia expectat solutionē fiend
dam certis terminis vult habere cen
tum viginti. §. 13

Quero an aliquo casu liceat vendere ad
credentiā. §. 14

Utrum liceat emere redditus pecuniaris
hereditarie vel ad vitā. §. 15

Quidā pulcher casus de anticipatōe so
lutōis p̄ciū rei vendite. §. xvi. 17. et §. 18

Quid si rem: puta frumentū nō erā vendi
turus: et rogasti me vt tibi venderē: an
possim petere illud q̄d valebit tpe quo
intendebā vendere. §. 19

Quid si vendat p̄cio q̄d ad p̄ns currit:
sed si plus valet vsq̄ ad pasca vult q̄ il
lud plus sibi detur: si vero minus valet
nō vult q̄ p̄ciū minuat. §. 20

Quid si habens merces volebat eas por
tare ad aliū locū: vbi verisimiliter erāt
cariores: et inuenit in loco vbi erat qui
sibi dat tantū quantū habere potuisset
in loco ad quem illas intendebat de
ferre. §. 21

Pone vendit quis fructus terre p̄dicti ad
temp⁹. puta decē annorum pro mille
cum fructus illius p̄dicti cōmuniter va
leant annuātim centum quinquaginta
est ne liciti. iste cōtractus ex p̄te em
ptoris. §. 22

Pone q̄ petrus habet centum libras in
bancho alieni⁹ recedat vsq̄ ad quat
tuor mēses: vtrum alii liceat emere eas
pro. 80. §. 23

Quero de tali casu aliq̄s potauit sa
nue: et vendidit ipm cōitat o certo p̄
cipiēdo q̄n alijs q̄ an potauerūt sa
cū ipse et eidē cōitati vendidit ut fuerit

satisfactū. Talis autē vendens nolens
 tūto tpe expectare solutionē fiendā ven
 dit iura sua q̄ habet sup cōitatē minori
 p̄cio q̄ debeat recipere. §. 24
Quone q̄ quis emit terrā ab aliquo multo
 minori p̄cio q̄ valeat restituitur eā p̄
 p̄cio eodē infra certū tempus: siue q̄n
 cūq̄ voluerit vēditōr. §. 25
Quero de hoc casu. Petr⁹ existēs ianuen
 emit a martino turonēses recipiēdos ī
 francia in talib⁹ nūdinis. §. 26
Quid si vēdo tibi bladū vel rē meā vt red
 das mibi tm̄ q̄tū valebit in tpe q̄ cari⁹
 erit hoc anno an liceat. §. 27
Quid si q̄s vendit bladū alteri p̄. xx. soli
 dis in mēse: qd̄ est tm̄. xv. in p̄fixo termi
 no fm̄ boni viri estimationē valiturū et
 postea veniat caristia. et dicit⁹ illud bla
 dū vēdat: nunq̄d prim⁹ venditor aliqd̄
 emptori restituere tenet. §. 28
Quid si tpe quo mensurandū est granū p̄
 q̄ tibi nūc centū dedi: puta do tibi p̄ciū
 tpe messiū et mesure debent in pasca
 q̄n granū plus valebit. §. 29
Disura quarto in contractu so
 cietatis.
Quero de hoc casu. aliquis cinis ianuen
 sis cōmittit pecuniā bone fidei alteri⁹
 vt inde lucreē et iuste: et habet inde p̄tē
 in lucro: vtrū liceat. §. 1
Quero quō in p̄missione talis pecunie cō
 mittat⁹ usura. §. 2
Quot modis variatur contractus socie
 tatis. §. 3
Pone q̄ aliquis ponit in societate operā
 tm̄: alius ponit libras. xxx. ad terciam
 partē lucri et damni: hoc est ad lucrū et
 damnū. x. libras. xx. remanētib⁹ sp̄ sal
 nis: an liceat. §. 4
Quid de his qui mutant pecuniā ad ne
 gociandū: hoc pacto q̄ capitale sit sal
 uum: et si quod lucrū interueniat illud
 dividatur. §. 5
Quero quādo vnus ponit pecuniā tantū
 et alter operā: ex quibus partibus in
 telliguntur socij tam in lucro q̄ in da
 mno. §. 6
Pone q̄ in diuisione societatis post lon
 ga tpa et multos labores precedentes
 nō inuenitur nisi solum capitale saluū:

an totum ip̄m capitale debeat habere
 idē ille qui ip̄m posuit an vero debeat
 equaliter diuidi. §. 7
Pone q̄ ip̄m capitale est perditū vel di
 minutū aduersa fortuna: nunq̄d ille q̄
 ponit operā teneat⁹ aliquid cōferre ei q̄
 posuit pecuniā. §. 8
Pone q̄ in societate vterq̄ ponit mixtim
 pecuniā et operā: sed vnus maiorē pe
 cuniā q̄ alter: nunq̄d partes lucri erūt
 equales. §. 9
Quero exempla de damnis. §. 10
An dans pecunias mercatori vt de lucro
 p̄tē habeat p̄mittit usurā. §. 11
Pone q̄ pactū est inter duos q̄ vnus po
 nit mille alter: operā: de his mille parū
 restat casu fortuito: vnde oparius non
 vult operā ponere: vel rem suā que ma
 gna est cum re socij que parua est quid
 iuris sit. §. 12
Pone q̄ duo sunt socij omnium bonoz pu
 ta filius legitimus et spurius modo pa
 ter instituit filiū legitimū heredē queri
 tur vtrū aliqd̄ acquirat⁹ supario. §. 13
Pone q̄ plures sunt socij oim bonoz vn⁹
 istoz ex usuraria prauitate q̄siuit mul
 ta: et cōicauit socio vel fratri. §. 14
Pone q̄ ego ⁊ tu cōtraximus societatem
 duraturā quinquēnio: hoc pacto q̄ ego
 ponā mille et tu operā. deinde casu for
 tuito ante quinquēniū pierūt: nunq̄d
 ego cogar iterato ponere. §. 15
Quoniam ille qui debet ponere operā pu
 ta nauigādo: vel circumcirca negocian
 do debeat ponere istam operā suis ex
 pensis. §. 16
In quot casibus possit q̄s dare pecunias
 suā et inde recipere lucrū. §. 17
Duo alij p̄nlebrī casus ī societate. §. eodē
Disura quinto in cōtractu loca
 tionis.
Quō p̄mittit⁹ usura ī hoc p̄tractu. §. 1
Nota differentiam cōtractus. §. 2. et. §. 3
De nautico fenore. §. 4
An cōductor teneat⁹ de cāu fortuito. §. 5
An locator teneat⁹ remittere mercedē cō
 ductori. §. 6
In quot casib⁹ inquilinus pōt expelli de
 domo p̄ ip̄m cōducta. §. 7
Disura sexto in p̄tractu pignoris

Utrum tenens aliquam rem pignoratam teneatur ea restituere cum fructibus si sibi soluitur capitale pro quo fuit pignoratam. §. i
Utrum quis pignorat equum pro mutuo sibi facto: et soluit cibaria eius. et ille cui pignoratus est utitur equo ad negocia an est usura. §. 2
Alius pulcher casus similis. §. 3
Usura septimo in contractu permutationis in arte numulariorum.
Utrum ars campforia sit licita. §. i
Quor modis dicitur permutatio. §. eodem
Quare campfor potest recipere lucrum permutatione pecunie. §. 2
Utrum quis dat marcham argenti pro alia marcha soluenda in certo termino an sit usura. §. 3
Utrum quis aliquis habens pecuniam quam timet tempore futuro minoranda suo pretio sine fructu terra. et ideo non vult eam dare mutuo nisi reddat sibi in equali pretio in quo tempore mutui: an liceat. §. 4
Utrum quis deposuit pecuniam apud campfore sine aliquo pacto: qui campfor cum dicta pecunia fuit multum lucratus: et soluit michi pecuniam cum. r. p. c. an sit usura. §. 5
Utrum recipit quis pecuniam vehendam ultra mare: et ibi reddendam certo pretio constituto an sit usura. §. 6
Quero campfor cambiando recipit unum denarium pro floreno. vel in distantia loco facit pecuniam numerari: et ergo hic do an sit usura. §. 7
Quid de campfore qui accipit aliquid ut pecuniam quam sic hic soluo faciat alibi numerari. §. 8
Usura octavo capitulum ad restitutionem scilicet quid restituendum sit.
Utrum quis teneatur ad restitutionem usurarum. §. i
Utrum quis teneatur rem eandem numero restituere. §. 2
Utrum sufficiat quod quis non restituat plus quam accepit. §. 3
Utrum homo teneatur restituere ea que legitima mercantia lucratus est de bonis usurariis. §. 4. et §. 5
Utrum usurarius teneatur ad dampnum quod incurrit ille a quo usuras extorsit. §. 6
Usura nono capitulum ad restitutionem cui facienda sit.

Cui debet fieri restitutio usurarii et casus in quibus non debet fieri ei a quo sunt extorte. §. i
Utrum quis prelati ecclesie iniuste subtrahit cui fieri debet restitutio. §. 2
Utrum quis christianus recepit usuras a iudeo cui restituet. §. 3
Utrum quis est culpa ex parte accipientis et dantis: sed tamen est sine iniuria alicuius. utrum accipiens possit retinere. §. 4
Sed quid si pecunia data sit symoniace in iniuriam ecclesie. §. 5
Usura. x. scilicet quae teneatur ad restitutionem.
Quero an notarius qui scienter conficit instrumenta super usuras teneatur ad restitutionem. §. i
Quid de prelati sigillantibus et subscribentibus se in instrumentis usurariis. §. 2
Quid de his qui tempore messium vel vindemiarum emunt vilius frumenta et vina: ut vendant carius. §. 3
Quid de mercatoribus qui ea intentione emunt monetas et alias res venales. §. 4
Utrum quis usurarius emit predium de pecunia usuraria et donat rem illam alteri: et postea fit non soluendo. utrum ille qui soluit usuras possit cum effectu petere rem emptam de usuris ab ipso possessore cui donata est: et utrum ille in foro penitentiae teneatur restituere. §. 5
Quid si talis possessio perveniat ad illum qui solverat usuram ex causa lucrativa. §. 6
Quid de heredibus usurarii. §. 7
Qui si alter hereditatem factus non est solvendo nunquid alter teneatur in solidum. §. 8
Quid de illis dominis qui multa recipiunt a iudeis usurariis pro vim. §. 9
Quid de genere raptoris vel usurarii nunquid potest accipere dotem a socero. §. 10
Quid de creditore nunquid potest accipere quod sibi teneatur ab usurario. §. 11
Quid de servitoribus usurariorum quibus servium in officio fenerandi. §. 12
Quid de eo qui cum vellet alicui mutuare pecuniam gratis induxit eum quod non mutua rem nisi sub usuris. §. 13
Quid de eo qui consuluit alicui ut feneretur. §. 14
Quid de eo qui pecuniam dat amico vel consanguineo gratis ut feneret. §. 15
Quid de eo qui contrahit societatem cum

alio ad fenus exercendū. §. 16
 Quid de eo qui mutuatur pecuniā usurario
 ad participationē lucri usurariū. §. 17
 Quid de eo qui pecuniā deponit apud
 usurarios. §. 18
 De usurario intentionario. §. 19
 In mutuas secundario sub spe aliqd habē
 di peccet: et teneat ad restitutionē. §. 20
 Utrum creditor cui ex charitate mutuanti
 debitor aliqd ultra sortē petulit nō volū
 tarie: sed ne indiscret⁹ reputet vel de ce
 tero non inueniat mutuantē teneat ad
 restitutionem. §. 21
 Quid si nō sit corrupta intentio creditor
 is debitor tñ ppter mutuū acceptū vel
 ulterius retinendū dat ei aliqd: nunqd
 creditor teneat restituere. §. 22
 Quid de illis qui adueniēte solutiois ter
 mino nolūt dare dilationē debitori q̄
 iuramēto astrictus est soluere nisi data
 ei pecuniā: vel equipollenti. §. 23
 Nunqd clerici usuras q̄s habuerūt de re
 bus ecclesie restituere pnt. §. 24
 Quidā p̄suluit q̄ feneraret: vel dedit ali
 cui pecuniā gratis ut feneraret: nunqd
 iste teneat insolidū ad resti. §. 25
 Utrum vxor teneat ad restitutionē p̄ mari
 to defuncto usurario. §. 26
 Utrum vxor viro viuente. et ip̄o ignorante
 possit restituere. §. 27
 Utrum vxor et familia teneant ad resti. eo
 rum q̄ cedūt in vsum vite eoz. §. 28
 Quid de recipientib⁹ ab usurarijs mune
 ra elemosynas et oblatōes. §. 29
 Quid de vxore usurarij qui quicquid ha
 bet est de usura. §. 30
 Quid de curatore et tutore qui dant pecu
 niā pupilli vel adulti ad usurā. §. 31
 Quid de fūctib⁹ et mercenarijs vfariorū
 et de emētib⁹ et venditib⁹ ab eis. §. 32
 Utrum fautores vel retinentes usurarios
 in terra sua teneat ad restitutiōz. §. 33
 Quid de illo qui mutuauit nomie alieno
 ad usuram. §. 34
 Quid de tutore et curatore. §. 35
 Quid de illo qui gerit negociū alienū et
 sine mādato eius fenerat ad opus illi⁹
 cuius negociū gerit. §. 36
 Quid de illo q̄ bona fide rogat usurariū
 ad instantiā paupis ut illi mutuet. §. 37
 Quid de ciuitatibus et collegijs dantib⁹

pecuniā ad usuram: nunqd oēs tenent
 ad restitutionē. §. 38
 Sed nunqd oēs tenent insolidū. §. 39
 Quid de regibus et alijs dñis q̄ cogūt de
 bitores soluere usuras. §. 40
 Usura vndecimo quādo scz debe
 at fieri restitutio.
 Quero qñ debet fieri restō usurariū. §. 1
 Pone q̄ aliqs nō p̄t restituere sine gran
 di dispendio suoz bonoz forte qz nō in
 uenit q̄ vult bona sua emere: vel qz ille
 cui restō fiēda est nimis distat: nec hz q̄
 velit ad eū deferre pecuniā. §. 2
 Pone q̄ ille qui debet restituere est mul
 tum indigens. §. 3
 Utrum sufficiat usurario in piculo mortis
 existenti cōdere testamentū sup restitū
 tione male ablatoz. §. 4
 Quid si is qui usuras extorsit ad inopiā
 denenerit. §. 5
 Quid agendum sit in foro penitētiā de
 tali inopi. §. 6
 Quid si q̄s det usurario modū bladi pro
 usura qd̄ mō valet. x. et post annū valet
 xx. nunqd usurari⁹ teneat restituere modi
 um bladi illi q̄ dedit in valore in q̄ mō
 est: vel quo fuit qñ dedit. §. 7
 Usura duodecimo. s. q̄tum ad lo
 cum vbi debet fieri restitutio.
 Quero vbi dz fieri resti. male ablatoz. §. 1
 Usura terciodecimo q̄tum ad or
 dinem et modū restituendi.
 Utrum restitutio usurariū debet fieri pu
 blice vel private. §. 2
 Utrum prius sit fiēda restō male ablatoz
 q̄ solutio debitorū et legatorū. §. 3
 Utrum prius restituenda sunt male ablata
 q̄ soluenda debita. §. 4
 Utrum fiēda sit restō pri⁹ vni q̄ alteri. §. 5
 Quid si hereditas nō sufficiat ad satisfā
 ciendū oībus: nunquid satisfaciendum
 sit primo venientibus. §. 6
 Usura. xiiij. q̄tum ad penā usurarioz.
 Quero de pena usurarioz. §. 1
 Quid si certū ē et notoriū aliquē feneb: ē
 pecuniā exegisse: et cōstat q̄ debitores
 qui soluerūt nō remittūt: s; repetere nō
 audēt ppter potentiā exactoz. §. 2
 Usura. xv. q̄tum ad accipientē.
 An licitū sit recipere ad usurā. §. 1
 Finit tabula usurarum.

Incipit tabula excommunicationū.

Excommunicationes maiores. excommunicatio primo contra personas ecclesiasticas. §.	1
Quicumque gerit se per papa non electus a duabus partibus cardinalium cum omnibus consen- suentibus sibi. §.	1
Episcopus grecus non obediens latino per quem fuit deputatus. §.	2
Quicumque clerici audiunt leges vel physio- cam. §.	3
Clerici qui manifestis usurariis alienigenis ad fenestram exercendum domum locant. §.	4
Clerici et quicumque alij qui in cimiterijs cor- porum sepeliunt tempore interdicti. §.	5
Clerici religiosi et moniales contrahentes matrimonium. §.	6
Clericus huius officium vicecomitis. §.	7
Clerici et religiosi inducentes ad vouen- dum ut sepulturas apud ecclesias suas eligant vel electam non mutent. §.	8
Clerici qui scienter hereticos et eorum fau- tores tradunt ecclesiastice sepulture. §.	9
Sacerdotes absolventes ab excommunicationibus per processum Eugenij quarti promul- gatis. §.	10
Contra religiosos. §.	2
Religiosi qui exeunt claustrum suum ad au- diendum physicam vel leges. §.	1
Religiosi professi qui temere habitum suum dimiserint. §.	2
Religiosi religionum abolarum recipientes aliquem ad suum ordinem. §.	3
Religiosi mendicantes qui de nouo recipiunt loca sine licentia sedis apostolice. §.	4
Religiosi qui quouis modo retrahunt audien- tes a solutione decimarum. §.	5
Religiosi qui confitentibus sibi non faciunt con- scientiam de decimis soluendis et predica- tores requisiti non predicantes. §.	6
Religiosi qui decimas ecclesiarum debitas si- bi appropriant siue alio modo defraudant. §.	7
Inventores nouarum religionum vel capiē- tes ipsarum habitum. §.	8
Religiosi qui non seruant interdictum quod matrix ecclesia seruat. §.	9
Fratres minores recipientes fratres vel so- rores de tercio ordine ad diuina tempo- re interdicti. §.	10
Monachi vel regulares canonici transse-	

rentes se ad curiam romanam ut prelati su- is aut monasterio damnum inferant. §.	11
Monachi infra septa monasteriorum suorum tenentes arma sine licentia abbatis. §.	12
Mulieres que begine vocantur et eas fouen- tes. §.	13
Religiosi quicumque qui absque licentia proprii sacer- dotis solennizant matrimonium. sacra eucha- ristie offerunt et extreme unctionis. §.	14
Religiosi qui excommunicatos a canone ab- soluunt. §.	15
Religiosi inducentes aliquos ad vouen- dum ut eligant sepulturas apud eos vel electas non mutent. §.	16
Religiosi qui tempore interdicti sepeliunt corpora in cimiterijs aut excommunicatos publice: aut usurarios aut interdictos. §.	17
Religiosi contrahentes matrimonium. §.	18
Religiosi qui tradunt hereticos ecclesiastice sepulture. §.	19
Religiosi mendicantes qui transeunt ad ali- quod ordinem monachale. §.	20
Religiosi qui procurarent usurpari per ali- quem patronatum custodiam alicuius va- cantis ecclesie. §.	21
Abbas vel prior faciens verberari aliquem clericum per laicum. §.	22
Contra impugnatores fidei. §.	3
Quicumque incidit in heresim iam damnatam vel nouam adinuenit. §.	1
Officialis secularis qui cognosceret de cri- mine heresis. §.	2
Inquisitores hereticorum non recte exercen- tes officium suum. §.	3
Inquisitores hereticorum qui quouis modo extorquent pecuniam a quibus sub pre- textu officij sui. §.	4
Qui per assassinos quempiam christianum interfici fecerit. §.	5
Quicumque hereticis et violatis arma seu subsidia ministrant. §.	6
Portantes arma seu vendentes christianos piraticis saracenorum aut quibuslibet alijs impendentes auxilium consilium in dispen- dium terre sancte. §.	7
Ordinati ad ordines schismaticos aut ab eis recipientes ecclesiasticas dignita- tes. §.	8
Contra impugnatores ecclesie et mi- nistros eius. §.	4
Qui dicit romanam ecclesiam non esse caput	

omium ecclesiarum nec ei tanquam capiti obe-
 diendum. §. 1
 Qui incedit vel frangit ecclesiam vel locum
 religiosum vel que in eis sunt. §. 2
 Incendiarii aliarum rerum quam ecclesiarum. §. 3
 Facientes statuta seu obseruantes vel serua-
 ri mandantes contra libertatem ecclesie. §. 4
 Quicumque de nouo usurpant custodiam vacan-
 tium ecclesiarum vel priorum locorum. §. 5
 Offendentes quouis modo romipetas et
 peregrinos romam accedentes. §. 6
 Falsificantes litteras domini pape vel fal-
 sis vtentes scienter. §. 7
 Impugnans litteras pape an coronatos. §. 8
 Insecutores cardinalium vel eorum par-
 ticipes. §. 9
 Officiales qui non fecerint obsequare ea que sta-
 tuuntur insecutores cardinalium. §. 10
 Insecutores episcoporum quouis modo. et
 insecutoribus prebentes assensum. §. 11
 Imponentes ecclesiis vel clericis exactio-
 nes aliquas vel grauamina. §. 12
 Compellentes prelatos seu capitula seu eccle-
 siasticas personas ad submittendum se lai-
 cis vel alienandis bona immobilia et
 usurpantes. §. 13
 Quicumque exigunt datum ab ecclesiasti-
 cis personis. §. 14
 Domini temporales qui subditis interdicit ne p-
 sonis ecclesiasticis aliquid vendant vel
 obsequia exhibeant. §. 15
 Imponens manus violentas in clericum vel
 religiosum vel conuersum. §. 16
 Impedientes ne victualia adducantur ad
 curiam romanam. §. 17
 Quicumque detinet vel inuadit hostiliter ci-
 uitates et insulas curie romane subdi-
 tas. §. 18
 Quicumque quouis modo offendunt currunt ad
 sedem apostolicam aut procuratores eorum super
 causis et negociis aliquibus. §. 19
 Facientes pactum vel ex pacto recipientes ali-
 quid pro aliquo iusticia vel gratia obtinen-
 da in curia romana. §. 20
 Euntes ad terram sanctam sine licentia se-
 dis apostolice. §. 21
 Recipientes in curia romana litteras pa-
 pe ab alio quam a vicecanonice vel a pa-
 pa vel bullatoribus. §. 22
 Quicumque dederunt licentiam grauandi illos
 qui inias excommunicationis protulerunt vel

quorum occasione platee sunt vel ipsas
 obseruantes. §. 23
 Locedentes represalias contra ecclesiasti-
 cas personas. §. 24
 Quicumque impedit officium delegati vel iu-
 dicis ecclesiastici vel imperatoris litte-
 rarum domini pape super causis que de iure spe-
 ctant ad forum ecclesiasticum quominus li-
 bere iusticiam obtineant. §. 25
 Domini temporales compellentes clericos reassi-
 gnare sua beneficia. §. 26
 Contra impugnatores religionum. §. 27
 Blasphemes in scriptis declaratos Nicolai
 tercii super regulam fratrum minorum. §. 28
 Ingressi monasteria monialium ordi-
 nis predicatorum ex casu concessos. §. 29
 Ingressi monasteria monialium sancte
 Clare sine licentia pape extra casu con-
 cessos. §. 30
 Qui iniecerunt manus violentas in religio-
 sum religionis approbate vel conuersum
 vel nouitium: et mandans seu ratum habens
 suo nomine factum. §. 31
 Impedientes in officio suo visitatores
 monialium. §. 32
 Doctores vel magistri qui scienter docent
 dimittentibus habitum. §. 33
 Contra impugnatores sacramentorum
 et primo baptismi. §. 34
 Breuis rebaptizans baptizatum a latino et
 lauans altare in quo latinus celebrauit. §. 35
 Matrimonium.
 Contrahentes matrimonia scienter in gra-
 dibus consanguinitatis. §. 36
 Penitentia.
 Exorquentes aliquo modo absolutionem et
 suspensionem. §. 37
 Eucharistia.
 Compellentes celebrari in loco interd-
 cto. §. 38
 Contra impugnatores sepulture. §. 39
 Qui corpus alicuius defuncti incidit vel
 decorerit pro ossibus transferendis. §. 40
 Qui sepeliunt corpora tempore interdicti aut pu-
 blice excommunicationis vel interdictos. §. 41
 Clerici et religiosi qui inducunt ad vouendum
 de eligendo sepulturam apud eos. §. 42
 Sepeliunt hereticos et defensores et fau-
 tores eorum. §. 43
 Contra impugnatores electorum et ma-
 los electores. §. 44

Branantes per se vel per alios electores
 vel amicos eorum. §. 1
 Qui loquitur secrete vel mittit alicui cardi-
 nali occasione electionis pape quando
 sunt inclusi. §. 2
 Rectores et officiales qui non servat constitu-
 tionem. L. ubi. piculum. ex de ele. §. 3
 Dirigentes moniales in electionibus nisi
 abstineant ab his que possent inter eas
 discordia oriri. §. 4
 Eligentes vel noiantes imperatorem principem
 aut quemvis alterius potestatis seu digni-
 tatis in perpetuum seu ad tempus in senatore ro-
 manum seu ultra annum et obediētes eis et
 electi si consenserint et fautores eorum. §. 5
 Contra impugnatores gratie spiritus sancti. §. 9
 Si symoniacus quocumque modo. §. 1
 Facientes pactum vel promissionem per aliquam gratiam
 aut litteris obtinendis a sede apostolica. §. 2
 Quidam casus speciales. §. 10
 Magister vel scholaris tractans cum aliquo
 civis Bononiensis de conductione hospitij
 non requisitis inquilinis. §. 1
 Quando papa aliquem excommunicavit nota-
 tum solus absoluit. §. 2
 Quando quis participat cum excommunicato in cri-
 mine dando auxilium etc. §. 3
 Procuratores et servatores privilegiorum dari
 se intromittant de his que non licet eis. §. 4
 Fingens aliquem casum propter quem aliquis
 iudex vadat ad aliquam mulierem pro
 testimonio. §. 5
 Qui absolutus fuit in mortis articulo si
 adveniente sanitate non se repñtat ei a
 quo fuerat absoluendus. §. 6
 Qui absolutus est a se. a papa. vel a legatis et
 iniungit ei quod se repñtat ordinariis vel
 alijs suscepturus penam et offensam satisfaciat
 si non fecerit cum quomodo possit. §. 7
 Rectores civitatum et officiales qui statuta
 faciunt per que quis compellatur solvere
 usuras etc. §. 8
 Omnes piratae et latrones marini et re-
 ceptores eorum. §. 9
 Imponentes nova pedagagia in terris suis
 Excommunicatus a legato pape post annum
 a solo papa potest absolvi. §. 11
 Qui impedit sequestrationem fructuum illius
 que beneficium ante quadriennium non possederat
 lata contra ipsum in curia. §. 12
 Excommunicatio secundo. de eo qui ge-

rit se pro papa non electus a duabus
 partibus cardinalium. §. 1
 Quid si cardinales dent potestatem noian-
 di papam duobus vel tribus. §. 2
 Quid si consentiunt in illum qui gessit se pro
 papa cum non esset a duabus partibus
 electus. §. 2
 An papa possit eligere sibi successorem. §. 3
 An alij cogantur si unus vel duo nolunt con-
 promittere. §. 4
 An electus a minori parte gerens se pro papa
 vitet excommunicationem. §. 5
 An in numero duarum partium computetur
 electus. §. 6
 An cardinales possint tollere talem consti-
 tutionem et aliter ordinari. §. 7
 Quid si papa sit hereticus. §. 8
 Quid si symoniacus. §. 9
 Quid si bigamus. §. 10
 An vxor poterint petere electum in papam. §. 11
 Quid de infante. §. 12
 Quid de laico. §. 13
 Quid si non sit canonice electus. §. 14
 Quid de intronizato per seditionem vel
 ingenium. §. 15
 De episcopo greco deputato per epi-
 scopum latinum. §. 2
 An civitas habens populum diverse lingue non
 propter hoc habeat plures episcopos sed episcopus
 providebit viros idoneos. §. 1
 An episcopus grecus non obediens latino sit ipso
 iure excommunicatus. §. 2
 Ratione loci potest unus episcopus posse alteri. §. 3
 An de iure possit unus episcopus alium sibi vi-
 carium constituere. §. 4
 An talis vicarius habeat iurisdictionem
 ordinariam vel delegatam. §. 5
 De clericis personatus habentibus que
 audiunt leges vel physicam. §. 5
 Quid est personatus. §. 1
 Quid de his qui habent beneficia quibus
 est cura animarum annexa. §. 2
 Quomodo intelligitur nisi infra duorum men-
 sium spacium. §. 3
 Quando faciunt predicti cum leges sint utiles et
 ecclesia eis utatur in iudicando. §. 4
 De locantibus domos suas usurariis
 publicis alienigenis. §. 5
 Quod hec constitutio facta est propter florenti-
 nos et alios. vide ibi. §. 1
 Ad hoc ut hec constitutio habeat locum re-

quiritur ut nō sic inde oriundus. §. 2
 Qui dicant vsurarij manifesti. §. 3
 Quis dicat oriundus in ciuitate. §. 4
 Quid si talis sit oriundus in vna ciuitate
 et tñ in alia ciuitate eiusdē dñi pmitti
 tur habitare. §. 5
 Queritur qñ currat tps triū mensiū. §. 6
 Quid si vn⁹ simplē denūciat dño. §. 7
 Quid si locani vsario quē vsurariū igno
 rabā vñ locani ad exercēdū fen⁹. §. 8
 Quomodo intelligitur hec clausula.
 Vel alio titulo cōcedat. §. 9
 An expulsis vsurarijs terre erunt inter
 dicte. §. 10
 De his qui tpe interdicti sepeliunt
 corpora in cimiterijs. §. 11
 Nota q̄ intelligit de quocūq; masculino: fe
 mina: clerico: laico: religioso. §. 12
 Nota q̄ intelligit de cimiterijs ab episcō
 po solēniter benedictis. §. 13
 Nota tres tōnes qualiter corpora sepe
 liunt in cimiterijs. §. 14
 Quid si sepeliāt iñ apliatōe cimiterij. §. 15
 Quid si sepeliāt corpora clericorū seruati
 cium interdictū. §. 16
 An tpe interdicti liceat sepelire in q̄ttuor
 festiuitatib⁹. s. natiuitatē dñi. pasce. pē
 tecostes. et assumptōis vginis ma. §. 17
 Nota q̄ intelligitur de excōicatis maiori
 excōmunicatiōe. §. 18
 Quis dicat publice excōicatus. §. 19
 Quando quis tpe interdicti sepelit excōi
 catus vel interdictos necessaria est ci
 miterij recōciliatio. §. 20
 Si q̄s esset occulte excōicatus et sepeliēs
 sciret nō est locus huic pene. §. 21
 Quis dicat vsurarius manifestus. §. 22
 Quid si in tali appareāt signa p̄tritionis
 an poterit sepeliri. §. 23
 Quid si sepeliēs ignorabat istū quē sepe
 liuit vsurariū vel excōicatus. §. 24
 Quid de portantib⁹ ad sepulchrū vel cō
 mittentib⁹ funus aut fodientib⁹ sepul
 chrū seu platis et clericis ecclesiarū ili
 larū in quibus sepeliunt: sine de portā
 tibus cereos et cruces: similiter de dicē
 tibus officiū sup̄ funus. §. 25
 Qui dicant nōiatim interdicti. §. 26
 Quid de sepeliēte publice excōicatus: nō
 minatus: interdictus: et vsurariū manife
 stum tpe interdicti. §. 27

An tales sepulti debeāt exhumari. §. 28
 Quibus debet fieri satisfactio. §. 29
 An hec pena habeat locū in sepelientib⁹
 eos in alijs casibus. §. 30
 An excōicatis minori excōicatione negan
 da sit ecclesiastica sepultura. §. 31
 De clericis in sacris et religiosis cō
 trahentib⁹ matrimoniū. §. 32
 Quid si coacte cōtrahant: an incidant in
 hanc penam. §. 33
 Quid si cōtrahat sed nō cōsumit. §. 34
 Quid si cōtrahat solum sponsalia p̄ verba
 de futuro. §. 35
 An intelligat de religiosis p̄fessis tacite
 vel expresse. §. 36
 Quis dicat tacite p̄fessus. §. 37
 Quid si quis p̄traxit cū moniali ignorās
 eam esse moniale. §. 38
 An tales possint absolui ab ep̄o. §. 39
 An papa possit dispensare ut existens in
 sacris cōtrahat. §. 40
 De clerico qui habet officiū viceco
 mitis vel p̄positi secularis. §. 41
 An sacris cōstitutus nō p̄t habere officiū
 aliquod temporale. §. 42
 Quid de cōstitutis in minoribus. §. 43
 Quid de officio annexo dignitati iue. §. 44
 An sit canon late snie. §. 45
 Contra religiosos.
 De religiosis exeuntibus claustrū ut
 audiāt leges vel p̄hysicā. §. 46
 Quare facta sit hec p̄hibitio. §. 47
 Quid si nō exeant claustrum sed studeant
 aut legant in claustrum. §. 48
 Quid si vadit ad audiendum ut honoret
 amicū suū in principio studij. §. 49
 Quid si vult continue exire ut honoret
 ipsum. §. 50
 An persona ecclesiastica possit aliquibus
 socijs priuatim legere vel audire leges
 in claustrum. §. 51
 Qñ incipit cursus duorū mensium. §. 52
 Quid si post exitum mutato p̄posito va
 dit ad theologiam. §. 53
 Quid si destiterint infra duos menses po
 stea iterato ceperint. §. 54
 Quid si tñ tempus fluxit de duobus men
 sibus ut nō possit infra duos menses re
 dire ad claustrū. §. 55
 Quomodo nō possunt studere in sciētia
 humana. §. 56

- An hec pena habeat locum in tacite vel ex
 presse p̄fessis. §. ii
- Contrafacientes sunt privati spe p̄motio-
 nis ad dignitates nō ad ord̄es. §. 12
- Quid si quis accedit ad studiū theologie
 sine licētia r̄c. §. 13
- Quid si p̄lat⁹ religioso studioso et docili
 nolit dare licentiā studendi. §. 14
- De quo p̄lato intelligitur. §. 15
- Quid si abbas vult accedere ad studia si-
 neln̄ia alicuius. §. 16
- Quid si vadit ad studendū sine ln̄ia p̄lati
 h̄ nō dimittit habitū v̄l ecōtrario. §. 17
- De religiosis qui temere habitū sue
 religionis dimiserūt. §. 9
- Quid si portet habitū sed absconsum. §. 1
- Quare dicitur temere. §. 2
- An in lectulo debeat deferri habit⁹. §. 13
- De fratribus cassate religionis q̄ de
 nouo aliquē reciperēt. §. 10
- De religiosis mēdicantib⁹ q̄ domos
 vel loca de nouo reciperēt. §. 11
- Quō intelligit̄ istud de nouo. §. 1
- Quia dicit̄ sine ln̄ia pape: an sufficiat licē-
 tia legati a latere. §. 2
- De religiosis dicentibus aliqua verba vt
 retrahāt a solutōe decimarū. §. 12
- Ad hoc vt hec pena habeat locū duo req̄-
 runtur vide ibi. §. 1
- Intelligit̄ hec pena in oībus quibuscūq̄
 sermonibus priuatis seu publicis. §. 2
- Hec pena non se extendit ad clericos se-
 culares. §. 3
- De religiosis qui cōfitentib⁹ sibi nō
 faciūt p̄scientiā de decimis. §. 13
- An sint absoluen̄di retentores decimarū
 si qui inueniantur. §. 1
- Nota de p̄dicatorib⁹ requisitis nō p̄redi-
 cantibus de eoz pena. §. 2
- An teneant̄ talia p̄dicare clericis. §. 3
- An teneant̄ si nō fuerint requisiti. §. 4
- Quid si requirunt̄ in alijs t̄pibus q̄ in cō-
 tentis in textu. §. 5
- Quatenent̄ informare populū qualiter te-
 neatur ad decimas. §. 6
- Qui sunt isti a quib⁹ p̄nt requiri. §. 7
- De religiosis qui decimas ecclesijs
 debitas vsurpant. §. 14
- Hec pena non habet locum in clericis se-
 cularibus. §. 1
- Hec pena cōprehendit etiam feminas re-
 ligiosas. §. 2
- Hec pena intelligitur in decimis ecclesijs
 debitis: sed si alijs priuatis p̄sonis de-
 berent̄ nō habet locū. §. 3
- Et quibus officijs sint suspensi contrafa-
 cientes. §. 4
- De religiosis non seruantibus in-
 terdictum quādo matrix ecclesia ser-
 uat. §. 15
- Hac constitutione non ligantur clerici se-
 culares. §. 1
- An intelligat̄ de interdicto a iure. §. 2
- Pone q̄ matrix ecclesia tale interdictum
 vult obseruare an religiosi nō obseruā-
 tes sint excōicati. §. 3
- Que sit matrix ecclesia. §. 4
- Quō intelligitur matrix ecclesia obserua-
 re interdictum. §. 5
- An ecclesia metropolitana dicatur ma-
 trix quo ad interdictum totius puincie
 ita vt religiosi non obseruantes ligen-
 tur hac pena. §. 6
- Quid si sit interdicta villa vel castrū non
 habens matricē ecclesiā. §. 7
- Quō intelligant̄ religiosi scire q̄n matrix
 ecclesia seruat interdictū. §. 8
- Quid si interdictū sit nullum p̄pter appel-
 lationem. §. 9
- Quid si matrix ecclesia non seruat vbi est
 seruandum an religiosi teneantur ser-
 uare. §. 10
- Sed quid si ep̄s mandat seruari et capitu-
 lum mandat cōtrarium. §. 11
- Nota penas quas incurrūt. §. 12
- De fratribus minoribus recipienti-
 bus ad diuina fratres de tercio ord̄e
 ne. §. 16
- Quid si alijs religiosi vel clerici eos reci-
 piant. §. 1
- Hec pena habet locū nō obstantibus qui-
 buscūq̄ p̄uilegijs. §. 2
- Quid si fratres minores recipiāt eos sed
 nō in suis ecclesijs. §. 3
- Isti de tercio ordine gaudent p̄uilegio
 clericali. §. 4
- De monachis et canonicis regulari-
 bus qui transferūt se ad curias prin-
 cipum. §. 17
- Hec pena habet locum in eis qui habent

aliquā administrationē. §. 1
 Duo requirunt ad excoicationē hāc. §. 2
 Quid si intrant curiā aīo damnificandi
 et m̄ nō damnificant. §. 3
 De monachis qui sine lñia abbatū
 infra monasteria tenēt arma. §. 18
 Hec pena nō extenditur ad regulares ca
 nonicos. §. 1
 Quid si teneant arma ex monasteriū. §. 2
 Quid intelligit noīe armorū. §. 3
 Quid si teneant arma nō ad offensam sed
 ad alium vsum. §. 4
 An clerici portantes arma peccent mor
 taliter. §. 5
 De religiosis ministrantibus sacra
 menta eucharistie absq̄ lñia ppriū
 sacerdotis. §. 18
 An credat religiosus prochiano dicēti se
 habere licentiā. §. 1
 Quid de secularibus mercenarijs et simi
 libus. §. 2
 An sufficiat licētia parochialis qui non
 dum est psbyter. §. 3
 An sufficiat lñia vicarij qui gerit curā or
 dinariā illius ecclesie parochialis et est
 cōstitutus ab ep̄o. §. 4
 An sufficiat licētia diocesani. §. 5
 Quid si prochianus dicat do tibi lñiam
 vt recipias a quouis. §. 6
 Quid si prochianus dicat do tibi lñiam
 vt des sacramēta subditis meis. §. 7
 An religiosi cōferentes sacramēta baptil
 mi incidāt excoicationē. §. 8
 Quilibet sacerdos pōt sibi assumere quē
 cunq̄ in adiutoriū ad tempus sine cu
 iusq̄ licentiā. §. 9
 De religiosis qui absoluūt excomu
 nicatos a canone. §. 20
 An religiosi absoluētes a snia lata ab ho
 mine incidāt in excoicationē. §. 1
 Qui sunt isti casus in quibus possunt ab
 soluere. §. 2
 Quid si religiosi habēt privilegiū vt pos
 sint absoluere a casib⁹ in iure posit⁹. §. 3
 Que sunt iste sententie a quibus non pos
 sunt absoluere. §. 4
 An plati collegiarū ecclesiarū possint
 facere statuta sine cōsensu ep̄i vel capi
 tuli cathedraliū. §. 5
 Quid si absoluant lociū vel religiosum a

predictis. §. 6
 An absoluti incidant tanq̄ participātes
 in crimine. §. 7
 Done q̄ frater minor absoluat p̄cussorē
 clerici nō a snia excoicationis sed a pec
 cato: nunq̄d ligat̄ hac pena. §. 8
 An p̄cutiens clericū et ingredies religio
 nem possit absolui. §. 9
 An sacerdos absoluēs aliquē ab illis pec
 catis a quib⁹ nō p̄t peccet mortalit̄. §. 10
 De clericis secularib⁹ et religiosis in
 ducentibus ad vouendū iurandū vel
 p̄mittendū de eligendo sepulturam
 apud eos. §. 21
 Nota si p̄trascriptū fuerit talis electio erit
 irrita. §. 1
 Quid si inducant ad iurandū et. sed in
 ducant vt eligant. §. 2
 Quid si inducant ad vouendum et. de eli
 gendo sepulturam apud non suam ec
 clesiam. §. 3
 Quid si quis pprio motu iuraret vel vou
 eret. §. 4
 De restitutione facienda ab illis qui illici
 te sepeliunt. §. 5
 Quare ex delicto vnus taliter contrafa
 ctiētis tota ecclesia patiat̄ damnū. §. 6
 Quid si ecclesia cuius cleric⁹ sic deliq̄t est
 parochialis sepeliendi. §. 7
 Quid si ecclesia apud quam de iure debe
 bat sepeliri erat interdicta. §. 8
 An illa que debebant restitui ecclesie in q̄
 debebat de iure sepeliri si nō fuisset in
 terdicta debebunt̄ ecclesie ad quā cor
 pus transfertur. §. 9
 Quid de viatorib⁹ decedētib⁹. §. 10
 Done q̄ quis in ecclesia nō poterat sepe
 liri: q̄ civitas erat interdicta et alibi se
 pulchus est de facto et multa oblata sunt
 ibi: an illa ecclesia debeat h̄re illa vel
 parochialis de illis quartā. §. 11
 De quocūq̄ qui incidit in heresim
 iam damnatā vel nouā adiuuenit et
 generaliter d̄ quocūq̄ heretico. §. 22
 Quis dicat̄ hereticus. §. 1
 An heretici possint reconciliari post mor
 tem. §. 2
 Quis dicat̄ heretic⁹ p̄pter dubiū fidei. §. 3
 An indei sint excoicati tanq̄ heretici. §. 4
 An heretici occulti sint excoicati. §. 5

Qui dicunt credentes hereticorum. §.	6	religiosorum locorum et aliarum rerum. §.	1
Quid de audientibus sermones et predicationes eorum. §.	7	Qui dicant incendiarios. §.	2
Qui dicant receptatores eorum. §.	8	An ille qui habet in se indicendi bellum iustum incendiarius dicatur vel qui eius nomine incendit. §.	3
Qui dicant defensores eorum. §.	9	Quid de illo qui incendit propriam domum vel segetem. §.	4
Qui dicant fautores eorum. §.	10	Quis dicatur fractor ecclesie. §.	5
Utrum quis dicatur fauere hereticis & his. §. ii		An fractor occultus sit excommunicatus ipso iure. §.	6
De domini temporalibus qui agnoscunt de officio inquisitionis. §.	23	An sacrilegi sint excommunicati. §.	7
De inquisitoribus qui quodvis modo omittunt procedere contra hereticos. §.	24	Quid si aliquis committit in ecclesia aliquid enorme. §.	8
Quid si omittant timore vel propter vitandum scandalum. §.	1	An quo debent denunciari tales. §.	9
Quis dicatur suspectus et pro qua suspicionem potest contra quempiam procedi. §.	2	An vigore consuetudinis tales sint excommunicati. §. io.	10
Quid si vacat sedes apostolica: an possit ab solui a collegio cardinalium. §.	3	An excuset metus vel coactio quecumque contra statuta & libertatem ecclesie. §. 30	11
An pene suspensionis et excommunicationis ligent occultos. §.	4	An scriptores consiliorum rectores et ceteri sint ipso iure excommunicati. §.	12
De inquisitoribus qui extorquet pecunias ratione sui officii. §.	25	Queritur quoniam dicatur negligentes in delendo. §. 2	13
Quantum debent satisfacere. §.	1	Quid si certificatur de nocte vel in die festo quoniam consilium generale non potest fieri vel certificatur dum est infirmus. §.	14
De his qui mandant christianos occidi per assassinos. §.	26	Quid si consilium dedit pro trahendo consilium. §. 4	15
Qui dicant assassini. §.	1	An ligetur vniuersitas propter statutum factum per aliquos. §.	16
Quid si mandat occidi iudeos vel paganos. §.	2	Quid si intelligitur fieri contra libertatem ecclesie. §.	17
Quid si mandauit quis occidi christianos re integra reuocauit. §.	3	An imperatores et reges contrafacientes ligentur hac pena. §.	18
De scismaticis et qui inmittunt eorum ordinationibus. §.	27	Qualiter debeant idonee cauere. §.	19
An ordinatus a scismatico recipiat characterem. §.	1	Quid si fiat contra particularis consuetudines aliquarum ecclesiarum vel personarum. §.	20
An suspensio procedat in infinitum. §.	2	Quomodo intelligatur fieri contra libertatem ecclesie. §.	21
Quis dicatur proprie scismaticus. §.	3	Statutum factum per laicos non coartat clericos. §.	22
Utrum sint heretici et incurrant penas hereticorum. §.	4	Utrum violatores non tantum ecclesie sed etiam immunitatis sint ipso iure excommunicati. §.	23
Utrum omnes scismatici sint excommunicati. §.	5	An clerici vel scholares ad sua consilia possint in ecclesia congregari. §.	24
Que dies sit inter scisma et heresim. §.	6	An ordinarii possint dare licentiam laicis contra immunitatem ecclesie. §.	25
De ferentibus ferrum arma lignamina ad impugnandum christianos. §.	28	Que sint vetita in ecclesiis fieri. §.	26
Quid si homines sunt delata sed ea intentione ut impugnent. §.	1	An tractus facti in ecclesia teneant. §. 16	27
An sit alia pena ultra excommunicationem. §.	2	Quid si fieret statutum quod non possit ecclesiis donari. §.	28
Quid proprie appellatone armorum. §.	3	Quid si fiat statutum generale quod veniat includere clericos. §.	29
Quid de his qui exercent gubernationem in piraticis nauibus saracenorum non contra christianos. §.	4	De his qui usurpant sibi custodiam vacantium ecclesiarum. §.	30
De fractoribus seu incendiariis ecclesiarum et aliorum locorum. §.	29		
Differencia inter incendiarios ecclesiarum			

An mulieres que hoc facerent sint exco-
 municate. §. 1
 Que dicantur regalia. §. 2
 Quando dicat de nouo. §. 3
 Quo dicantur talia procurare. §. 4
 Clerici p tpe quo no defendunt ecclesiam p-
 uentus recipe phibentur. §. 5
 Quid de illo q iusto titulo dz habere cu-
 stodiam vacantis ecclesie. §. 6
 De falsificandis lras dñi pape. §. 32
 Quid si falsitas est ita latens q videri eti-
 am a pito no possit. §. 1
 An impetras litteras dñi pape tacita ver-
 ritate vel suggesta falsitate sit ipso iure
 excommunicatus. §. 2
 Quid de illo qui vnt litteris aplice sub
 alio noie impetratis. §. 3
 Qui sut moi falsificandi lras papales. §. 4
 An inuenies lras dñi pape c^o efficacia ia
 expirauit ludo n intentoe vt edi lras ma-
 le formatas reformet vl punctu. §. 5
 De insecutoribus cardinalium. §. 33
 Nota. xix. penas contra insecutores card-
 naliu. §. 1
 Quid si quis percuteret cardinalem se de-
 fendendo. §. 2
 Quibus modis dicitur quis delinquere ho-
 stiliter insequendo. §. 3
 Quid si receptator insequetur cardinalem
 sit consanguineus receptati. §. 4
 Quid si qs talē insecutionē habuit rata
 tñ no fuit noie eius facta. §. 5
 Dicitur hic q ei^o edificia debet dirui: qd si
 habuerit comunē domū. §. 6
 Que dicantur vicine ciuitates. §. 7
 Quo dicat cauere idonee. §. 8
 Quid si xpiani nihil possideant ultra mare
 q tales debet p gere acturi pñiam. §. 9
 Quomodo intelligat quis dare auxiliu
 et fauorem. §. 10
 De rectoribus ciuitatu qui no puni-
 unt insecutores cardinalium. §. 34
 De insecutoribus epoz. §. 35
 Nota decē penas eoz. §. 1
 An be pene habeat locū in psequēte epm
 qui renūciauit episcopatu. i. loco no or-
 dini. §. 2
 An habeat locum hec pena in psequēte
 electū nondū cōsecratū. §. 3
 Quid si qs pcutit epm se defendēdo. §. 4
 Quid si quis mandauit talia fieri et tñ no

est secutus maleficiū. §. 5
 Quid si ista no sunt facta eius noie et is-
 ratum habuit. §. 6
 Quid si aduocatus vult talem defendere
 in iudicio. §. 7
 An psecutorū filij qui inhabiles sunt ad
 beneficia obtinēda in tali diocesi sint
 habiles in alia. §. 8
 An tales priuēnt bñficijs ia obtētis. §. 9
 Quid faciendū de illis candēlis cu qbus
 sunt excommunicandi. §. 10
 Quo intelligat comode posse se represen-
 tare sedi aplice. §. 11
 An in hoc credat absoluto. §. 12
 An credat in foro pñiali. §. 13
 An capiēs equū p quē equitat vel res qas
 sup se portat excoicatus sit. §. 14
 An hic facta satisfactōe abolitū sit inter-
 dictum ciuitatis. §. 15
 An socius excoicatus teneat euitare for-
 cium excommunicatū. §. 16
 Dans psiliū incurrit excoicationē.
 De q psilio intelligit hic. §. 17
 Quo dicat ciuitas delinquere in epm vt
 interdicto subiaceat. §. 18
 Si qs insultauit aliquē sub porticu: an dū
 catur insultasse ad domū. §. 19
 De exigentibus et extorquentibus ta-
 lias vel collectas a clericis. §. 36
 Quid si no exigunt ab inuitis sed clericū
 sponte soluant. §. 2
 Ecclesiastice persone no debent grauare
 angarijs. §. 2
 Quid de fratribus tercij ordinis sancti
 francisci et hmoi. §. 3
 Quid si occurrit necessitas nec tps con-
 sulendi papā vtrū si grauetur ecclesia
 incurranē be pene. §. 4
 Que dicantur expeditiones. §. 5
 Que miera seu collecta subeat ecclia. §. 6
 De quo habet rector talis satisfacere an-
 teq absoluat. §. 7
 Quid si nouus successor operā dedit q
 damnu emēdaret: sed no pt. §. 8
 De his qui pcellit platos seu capi-
 tula ad submitte dū laicis vl alienā
 dū bona immobilia. §. 37. §. 1
 Sic exprimitur causa qre hec pstitutio facta
 Dec phibitio solū habet locū in reb^o im-
 mobilibus et iuribus ecclesie. §. 2
 Jura incorpalia int immobilia indicat. §. 3

nomine metum intulit. §. 6
 Quid si absolutor qui p̄ metū absoluerat
 postea ratū habuit. §. 7
 Quid si quis nō inferat metū in corp̄ sed
 p̄ penā amissionis rerū. §. 8
 Quid si cōpulit p̄ vanū metū. §. 9
 Quis dicat iustus metus. §. 10
 Quō cognoscetur utrū metu publice po-
 testatis aliquid gerat. §. 11
 An metus cōminate excoicationis sit cen-
 sendus iustus. §. 12
 Sicut requiritur met⁹ q̄ possit cadere in cō-
 stantē virū ita requiritur dol⁹ q̄ possit ca-
 dere in prudentissimū. §. 13
 De cōpellentibus celebrari in loco
 interdicto. §. 47
 Quid si episcopi cōpellant. §. 1
 De quo interdicto hic loquitur textus. §. 2
 Quid si occultū est q̄ locus sit interdict⁹:
 tñ clericus scit. §. 3
 Quid si prohibeāt excoicatos exire nō a
 missa sed ab alijs diuinis officijs. §. 4
 De qua admonitōe loquitur textus. §. 5
 Quid si faciunt celebrari in suis orato-
 rijs. §. 6
 An tpe interdicti possint campane pulsa-
 ri p̄pter predicationē vel capitulum cō-
 gregandum. §. 7
 Publice excoicati et interdicti si moniti
 nō exeūt cū diuina celebrant aliā incur-
 runt excoicationē. §. 8
 An ligatus pluribus sententijs possit vna
 absolutione absolui. §. 9
 De sepeliendis hereticos. §. 48
 De grauātib⁹ electores eo q̄ noluer-
 rint eligere eos pro quibus rogati
 sunt. §. 49
 Quid si ep̄i hoc faciant. §. 1
 Que dicant p̄sone ecclesiastice. §. 2
 Ad quos spectat electio de iure cōi. §. 3
 An p̄ces inducāt symoniā. §. 4
 Casus specialis in quo p̄cutiens laicū est
 excoicatus. §. 5
 An grauātes eos q̄ noluerūt p̄ntare illū p̄
 quo rogati sunt sint excoicati. §. 6
 De mittentibus cardinalib⁹ in cō-
 clauū positis gratia electionis pape
 nunciū vel epistolā. §. 30
 De rectorib⁹ ciuitatū in q̄bus fuerit
 celebrāda electio pape q̄ nō faciunt

seruari p̄stitutionē ordinatā. §. 31
 Fortuo papa rector ciuitatis illius d̄z
 p̄stare iuramentū q̄ ordinē illius cōsti-
 tutionis obseruabit. §. 1
 Penas quas incurrit si nō facit diligēter
 obseruari. §. 2
 Districte p̄cipit p̄latis ecclesie et p̄dicar-
 toribus vt exhortantē clerū et populū p̄
 electōe pape orandū. §. 3
 Que sunt illa ad q̄ tenet dñs ciuitatē in q̄
 morit⁹ papa facere obseruari. §. 4
 Q. 2 cardinales in electōe pape nō citantē
 sed expectantē p̄ decē dies: secus ī alijs
 electionibus. §. 5
 An si cardinales aliqui sint ita absentes
 q̄ non possent venire infra terminū. r.
 diez. Alij statim an p̄fatū terminū pos-
 sint ad electionē p̄cedere. §. 6
 An aliq̄s cardinalis nō debito tpe expe-
 ctatus possit agere de cōtemptu. §. 7
 Quid si isti presentes essent pauciores q̄
 tertia pars. §. 8
 Que sit necessitas q̄ cardinalis possit ha-
 bere duos seruitores in cōclauū. §. 9
 An cardinalis p̄pter infirmitatem possit
 voci renunciare et rediens iterum ad-
 mittatur. §. 10
 An cardinalis veniens post diē inclusiue
 octauum teneat vitam sicut aliq̄ agere
 in pane et aqua. §. 11
 Vbi debeāt p̄uenire cardinales qñ papa
 moritur in mari. §. 12
 Quid si electio pape sit facta in ciuitate
 interdicta. §. 13
 Cardinales tenent eligere idoneū. §. 14
 Quid si laicū illiteratū eligant. §. 15
 Nota cautelā adhibēdā circa claue. §. 16
 De his qui vocantur ad dirigēdas
 moniales r̄c. §. 16
 Qui sunt isti qui possunt incurere hanc
 excoicationē. §. 1
 Quid si vocarent mulieres p̄faciētes. §. 2
 Hec pena etiā se extēdit in electōe illaz q̄
 viuūt sicut canonici seculares. §. 3
 De electoribus et electis ad regimē
 vrbis rome. §. 35
 Rō quare facta fuit hec cōstitutio. §. 1
 Bene quas tales incurrunt. §. 2
 Lites romani p̄nt esse senatores dum mō
 nō vltra annū. §. 3

De magistris et scholaribus bononiensibus adducendis hospitia aliorum ante aduocatis temporibus sine licentia ipsorum. §. 14

An locatores incidant in hanc excommunicationem. §. 1

An hec constitutio astringat locatores ad locandum secundo anno. §. 2

An hec constitutio in alijs scholaribus sit seruanda sicut bononie. §. 3

An sufficiat episcopo bononie facere legi per scholas. §. 4

An hec constitutio sit late sitie. §. 5

An hec constitutio extendat ad scriptores. §. 6

De participante cum excommunicato a papa in diuinis. §. 55

Quinque requirunt ad hoc ut hec pena habeat locum. §. 1

De participante cum excommunicato nedum a papa sed a quocumque in crimine. §. 56

Hoc intelligitur de excommunicato post latam sententiam. §. 1

Quid si participat in locatione oratione dormitione. §. 2

Hic intelligitur de consilio dante directe. §. 3

De his qui procurant et conseruatores dant se intromittant de his que eis non licet. §. 57

Conseruatores dantur a papa: et solum cognoscunt de manifestis iniurijs. §. 1

Qui dicantur conseruatores. §. 2

Quid si negetur offensa notoria. §. 3

An conseruator possit punire offensam inferendam. §. 4

Quid si propter ignorantiam se intromittunt de non manifestis. §. 5

An tales contrafacientes sint etiam suspensi a beneficio. §. 6

An alius quam papa possit dare istos conseruatores. §. 7

De eo qui fingit aliquem casum propter quem iudex vadat vel mittat ad aliquam mulierem pro testimonio. §. 58

Quare fuit facta ista constitutio. §. 1

Qui si volentes ire volunt. §. 2

Quid de matre merice filiorum. §. 3

An hec pena habeat locum in iudice laico. §. 4

Si quis procurator vel pro noiat aliquam mulierem in teste ad finem hunc: ut iudex vadat vel mittat ad eam est excommunicatus. §. 5

An eo ipso quod quis fingat contra istam constitutionem sit excommunicatus. §. 6

De eo qui absolutus fuit in articulo mortis cessante causa ut patet se illi a quo fuerat absoluentus. §. 59

Non intelligitur commode. §. 1

Propter iustum impedimentum potest quis absolui ab alio quam ab eo a quo fuerat absoluentus. §. 2

An illa absolutio que procedit propter iustum impedimentum etiam habeat locum in excommunicationis alia ratione preterquam per manus iniectorum. §. 3

Cum quis absoluitur ab excommunicatione debet satisfacere iuxta proprias facultates. §. 4

Utrum legati de latere possint absolvere iniuriantes manus violentas in clericum. §. 5

An in alijs casibus reseruatis pape possint legati absolvere. §. 6

An absolutio ab excommunicatione possit per procuratorem peti. §. 7

De rectoribus civitatum qui faciunt statuta per que quis compellatur soluere usuras. §. 60

Paria sunt aliquid facere per viam directam vel indirectam. §. 1

Feneratoribus debent compelli ad producendum in iudicio libros rationum per censuram ecclesiasticam. §. 2

Quod predictus casus est specialis in quo quis compellitur producere rationes contra se. §. 3

Quod appellatio ecclesiastice censure intelligitur excommunicatio suspensio interdictum. §. 4

Quid si dicat usurarius vel heres suus se non habere libros rationum vel perdidisse se eos. §. 5

Quid de herede usurarii qui non scripsit rationes in libro. §. 6

Juramentum factum super seruando iniquo statuto non valet. §. 7

Quid de statuto quod est bergomi. §. 8

Quid si fiat statutum quod nullus pro usura recipiat nisi duos denarios pro libra in mense. §. 9

Excommunicatio tercio.

Quidam casus in quibus percussus clericus cum excommunicatus est. §. 1

Explicunt tabule operum utilissimorum. scilicet restitutionum: usurarum: et excommunicatum reuerendi fratris francisci de platea Bononiensis ordinis minorum purissimi in utroque iure ac in sacra theologia.

Handwritten header text, likely a title or chapter heading, written in a cursive script.

Main body of handwritten text, consisting of several paragraphs of cursive script. The text is dense and fills most of the page.

Handwritten text at the bottom of the page, possibly a signature or a concluding note.

Inueni nup inter volumina doctissimi viri dñi Georgij de Bëmingen Spireñ ecclesie ppositi
libellũ Francisci de platea quẽ de restitutionibus vsuris et excõicationibus accuratissima vigi-
lantia cõtexuit. cũq; paululũ introsperissem: optimis eius breuissimisq; scriptis plurimũ delecta-
tus: vix potui noua lectione satiari. cum autẽ te credã tibi iam dudũ psuasisse: me tue utilitatis
memoriã cum summa beneuolẽtia tenere: tuasq; omnis res nõ minori mihi cure q̃ meas esse: nõ
tue tñ: sed plurimoz saluti ⁊ dignitati pducere arbitratus sum. ea tuo labore in lucẽ prodire: qui-
bus facile cõstare possit pdicatoribus iudicib; cõfessorib; penitẽtiarijs. quibus: quãdo: quo or-
dine: qua deniq; forma: alienarũ faciendã sit restitutio rerũ. Cum enĩ sine restitutõẽ possibili ne-
mo saussederit vnq; et multi hac labe infecti sint: opere preciiũ fuit: clare tantos nodos euoluere
et extricare. q̃s enĩ hominũ status pmodũ immunis est a cõmercio rei aliene: Nonne pncipes
plerũq; subiectum gregẽ onerant impẽs insolitis: nouis et grauissimis exactionibus: seruitijs
coactis supra modũ: Nonne sinunt lue voluptatis causa: a feris miserorũ alimenta depasci sibi
literq; corrodi: Nonne violenta temeritate mittunt psepe falcem in messem alienã: Nonne ea q̃
natura cunctis cõmunia p̃buit: nĩ nõ assentientib; quidẽ iustissimarũ legũ adminiculis: sed falso
consulũ blandimẽto sibi vsurpant asciscũt et pacerbissimã tyrannidẽ: si quos forte cõmunĩ ani-
mantium deprensos offenderint: atrociter eos in carceres precipitant excecant trucidant:
Quid de pncipibus ecclesie. Nonne et hi iniustas quãdoq; penas ⁊ exactiones clero infligũt:
Nonne per simoniã patrant ab eis complurima: Non soli fures. Non soli pirate raptores simo-
niaci et rezite hoc graui morbo laborãt: sunt et qui ludo qui bello pariunt aliena. sunt mechanici
operã suã fraude ⁊ dolo velantes: opus quoduis maiori p̃cio q̃ nozint esse dignũ estimãt. Quan-
te in numero pondere mensura rerũ venalĩũ et aridarũ et liquidarũ fraudes interueniũt: Quid
de restitutione rerũ casu fortuito inuentarũ: quarũ redditio est q̃ rarissima: Quid qd pleriq; con-
fessores etiã religiosi cũ audiãt quotidie a quibusuis aliena detineri. et eis veros dños aut here-
des certo cõstare. facile tñ impositis capiti manib; p̃teq; spolij vel ad ecclesie fabricã vel ad suũ
marubiuũ recepta: p̃ modico questu: suas aliorũq; aias damnãt: Quid de his q̃ sine aucte sese in-
gerunt et intromittũt de vagis restitutõibus: Nunq̃d ceci cecos ducũt vt ambo cadãt in foueã:
Laceo de aduocatis et pcuratoribus qui iniustas causas defendũt. Laceo de iudicibus q̃ iniq̃s
sentẽtijs innocentẽ partẽ pdemnãt. Laceo de notarijs et tabellionibus qui modicũ laborẽ et im-
pensam multo p̃cio cõpensant. Laceo de validis mendicantib;: de his qui p̃ mendaciũ et hypo-
crisim elemosynã extorquent. Laceo de questoribus qui p̃ mille dolos fraudes nugas: p̃ falsas in-
dulgẽtijs fictas reliquias superstitiosas benedictões. p̃ inaudita miracula. p̃ excogitatas lau-
des diuinas et obsequia: qualia in ecclesijs et hospitalib; sue promotioni cõmissis crebro vigere
iactant. p̃ spem incolumitatis quã certo pollicent: trahunt animos simpliciuũ: pauperrimos deci-
piunt bursas exhauriũt. vina tollũt. arcas vacuãt. lanã linũ canopũ lardũ lintbeos mẽsalia map-
pas abducunt. verũ tante p̃de minima vix portio ad ecclesias aut hospitalia vnde missi fuerãt re-
dundat at maxima: in sumptus nugigeruloz. in equos. in caupones. in scorta. in ludi consortes
trãfferẽ. Laceo de ceteris summo deo sacratis q̃ christiani sup̃flua patrimonij paupib; debita: in-
gluue lenocinio ludo venatu aucupio deuorãt: p̃ijciũt dilapidãt. Laceo de restitutõẽ fame. de re-
stitutõẽ incertoꝝ. de executorib; vltimaz voluntatũ. Nunq̃d etiã agricole alienos agros glebam
fructus temere sibi vendicãt. Quocirca p̃ serenandis cõscientijs p̃ salute aiaz. p̃ pace et tranq̃l-
liori cõuictu: bicliber accomodatus erit. Ceterũ nõ minus vtile fuerit: inter multiplices discero-
nere tractus. si q̃ forte inter legitimos fucato fenore subreperint. Deniq; multiformes excõi-
cationũ laq̃os legere opere preciiũ erit. Quas pncipes Tyranni Religiosi Impugnatores ecc-
lesie et religionũ. quasq; locãtes domos publicis vsurarijs et ceteri pleriq; sustinere parũ veru-
tur. Vniuersus harũ rerũ laborynibus suo ordine extricat; est. Nec de doctrina aut vita p̃cepto-
ris nũ dubitandũ. Quippe qui sacratissimã religionẽ coluit. nec in eo loco vbi dissolute viuũt sed
in quo primi auctoris Francisci instituta mouimẽtaq; laudabiliter obseruant. Vale Ex Spira
kal. Junij Anno salutis. Mcccclxxxix.

Tractatus Restitutionis etiam doctor
fratris Francisci de platea ordinis fra-
trum minorum Bononiensis. Incipit feliciter.

Restitutio primo

Primum restitutio sit de necessi-
tate salutis. Ita secundum Scotum
in. iiij. di. xv. q. ij. ar. iij. in prin-
cipio quod sic Quia sicut aufer-
re alienum est peccatum morta-
le. et contra preceptum divinum negativum. scilicet non
furtum facies. ita et tenere alienum. Et ideo
sicut necessarium est servare precepta nega-
tiva. ita necessarium est non tenere alienum in-
uito domino. et per consequens vel actu statim
reddere vel statim velle reddere cum fue-
rit oportunitas. Unde non est restitutio fa-
cienda necessario. ut pars quedam satisfactio-
nis. nec generaliter accipiendo satisfactio-
nem nec specialiter. Generaliter enim acce-
pta redditur pro peccato equivalens ei in quem
peccatur. non sic ista restitutio. quia absque
omni redditione pro peccato posset reddi
primo quod suum est. sicut in mutuis redditur
creditori absque omni satisfactioe pertine-
te ad reconciliationem peccatoris. Cōsimi-
liter non est satisfactio specialis que est ter-
cia pars penitentie. quia de congruo requi-
ritur restitutio ante omnem partem peniten-
tie. sicut cessatio voluntaria in actu vel fa-
cto a peccato. Sed satisfactio que est ter-
cia pars penitentie non requiritur ante ali-
as duas partes penitentie. imo sequitur con-
tritionem et confessionem. ut iniuncta a sacer-
dote. Restitutio enim non iniungitur a sacer-
dote: sed a lege divina. et est simile in alijs
peccatis. si quis teneret fornicariam vel ma-
gis adulteram. restituere eam viro suo: non
est nisi cessare a peccato. vel a transgressio-
ne huius precepti. non mechaberis. Et istud
precedit omnem partem penitentie sacramen-
taliter accepte. et ideo sicut tenens adulte-
ram non est capax penitentie: sed irrisor. et
ideo si talis veniat ad penitentiam: addit
peccatum peccato. Ita et detinens alienum
et voluntate et facto. dum talis est: non est
capax alicuius partis penitentie. Hec ipse
ad litteram. cōcor. Landol. in. iiij. di. xv.
et. q. ij. et Alsten. in sum. li. v. ti. xix. dicens.
quod restitutio est de necessitate salutis. quia
est actus iusticie commutative. Ad observan-

14
dum autem iusticiam omnes tenentur. ideo quod
libet tenetur iniuste ad restitutionem rei ab-
late. Unde Augusti. in epistola ad mace-
donum. et habetur. xiiij. q. vi. c. i. non remitti-
tur peccatum: nisi restituatur ablatum. si resti-
tui potest. Hec Augusti. et si non potest re-
stitui: debet redditio fieri in equivalenti:
si sit possibile. et ne lite pendente. c. ij. Si
vero equivalentis reddi non possit. tenet qui
damnum intulit restituere quod potest ad ar-
bitrium bonorum virorum. Hec ille.

Quid si precipitur a professore ut statim
restituatur. Respondet Fran. de mar. in. iiij. di.
xv. q. ij. quod si non facit: mortaliter peccat. quia
preceptum de non retinendo rem alienam: ob-
ligat semper et ad semper.

Restitutio secundo scilicet

quis teneatur ad eam.

Quero quis teneatur ad restitutionem. Ita secundum
Scotum. di. xv. q. ij. ar. iij. et secundum Ric. ibidem.
quod damnificans tam principalis quam fautor
tam bonorum anime quam corporis quam fortune
et fame. Unde primo dicitur de damni-
ficantibus in bonis anime. Secundo de
damnificantibus in bonis corporis. Ter-
cio de damnificantibus in bonis fortune.

De restitutione damni-

ficantium in bonis anime.

Quid si aliquis retraxit aliquem a reli-
gionis ingressu. Respondet Scotus. in. iiij.
di. xv. q. iij. in rñ. ad. ij. argumentum pñci. quod
si abstraxit aliquem iam obligatum ad reli-
gionem. intelligo obligatione professionis
tenetur ad restitutionem. ut. scilicet. agere quod ille
redeat. Sed si aliquem dispositum ad intra-
dum retraxit ne intraret. quia interest in-
ter habere et prope esse: non tenetur ad tan-
tam restitutionem religioni: ad quantam si
fuiisset in religione. sed tenetur ad aliquam
restitutionem. ut puta ad aliqualem inductionem
alteri equivalentis. ad ingressum istius
religionis. Et hoc intelligendum est si
aliquem retraxit intentione damnificandi
religionem. Si autem intentione consulendi
utilitati proprie sine fraude: non tenetur reli-
gioni. sed in primo casu et secundo tenetur
persone quam retraxit. ut in persuasionibus et
alijs bonis spiritualibus ad equipollentiam

bonis illis in quibus illi retrahendo dāni-
ficavit. Lōcor. Alsten. in sum. li. v. ti. xxix.
Idem Ric. in. iiij. dist. xv. ar. v. q. iiij. di-
cens. q̄ retrahēs vtilem psonā religionis
ab ingressu religionis eiusdem intentione
damnificandi religionē: tenet illi religio-
ni ad interesse ad arbitriū bonoz virozū.
Si autē hoc faciat nō ppter hoc: sed vt p̄su-
lat utilitati sue siue temporali siue spiri-
tuali nō suggerens aliquod falsum nec in-
fraudē: nō tenet religioni ad aliquā resti-
tutionē. sed p̄sone cuius p̄fectū spiritualē
impediuit: tenet in spiritualib⁹ restitutio-
nem quā potest. Franciscus vero de ma.
in. iiij. di. xv. querit. Quid de illo qui im-
pediuit aliquē ab ingressu religionis. Res-
pondet q̄ tenet eum efficaciter inducere
ad hoc. vel melius a quō retraxit eū. Sed
si quis exire faciat aliquā personā de reli-
gione vel impediāt ingressum. dicit q̄ de-
bet seipm dare p̄ illo. vel p̄curare equiva-
lentē. vel facere qd̄ in se est. iij.

De his qui induxerūt

aliquos ad peccatum.

*Confessio
p̄cedo 37*
Vtrū inducēs aliquē ad peccatū cōsu-
lendo. suadendo. rogādo q̄c. teneat ad res-
titi. Respōdet Sco. vbi. s. q̄ sic. modo sibi
possibili. s. inducēdo eū ad penitentia effi-
caciter et ad actus virtuosos. et si sola in-
ductio nō sufficiat. qz facilius est puertere
q̄ p̄vertere. tenetur et p̄ se orando et per
alioz orōnes p̄curatas impetrare sibi cō-
uersionē q̄ p̄ alios p̄suasores efficaces. dū
tū illis nō p̄dat p̄ctm̄ occultū alteri⁹. Et
p̄ hoc p̄t̄ q̄tūm peccatū est et periculū a-
lium sollicitare et inducere ad peccatū. qz
vix potest digne restituere. cū voluntatem
iam allecā ad peccatū vix possit p̄suasio-
nibus et alijs multis v̄ijs reducere ad vir-
tutem. Ratio huius patet. cū virtutis bo-
na sint maxima fm̄ August. p̄mo retracta-
tionū. plus damnificat qui in istis damni-
ficat q̄ in quibuscūq̄ alijs. et p̄ p̄sequens
plus fm̄ iusticiā tenet ad restitutionē pri-
mo q̄tūm sibi possibile est. Adē Alsten. li.
v. ti. xxix. qui q̄rit. vtz damnificās aliquē
in bonis aīe teneatur ad resti. Et r̄ndet q̄
sic. multo magis q̄ damnificās in bonis
corporis. qz bona aīe sunt multo meliora
illis. Dñ. vi. q. i. c. sunt plurimi. dicit. mul-

tum damna morū distāt a dānis rerū tem-
poraliū. cū ista sint extra nos: illa vero in
nobis sint. Nullus autē aliū damnificare
potest in bonis aīe nisi dispositiue. s. eū in-
clinando verbo vel exēplo ad peccandū.
Et ideo talis tenet ad resti. s. eū disponen-
do put̄ p̄t ad bonū. bono verbo q̄ exemplo
p̄ eo orando vel orōnes p̄ eo impetrando.
Itē Ric. in. iiij. di. xv. ar. v. q. ij. iij.

Quid de illo qui attemprat pudicitia
id est castitatē alicuius mulieris interpel-
lando eā de luxuria. et ei p̄suadens blan-
do sermone pollicēdo ei maria et montes.
R̄ndet dñs Jo. de pla. insti. de iniur. s. in
iuria. s. sine cuius. q̄ tenet ei actōe iniu-
riarū et viro eius. quia eius pudicitia cor-
rumpere temptat. Similiter insectās mu-
lierē et post eā vadens quocūq̄ vadat: te-
netur ei actione iniuriarū. qz p̄pter assidu-
am eius frequentia et insectationē infert
mulieri multā infamia. vt. d. s. iniuria. et
est tex. in. l. item apud labeonē. s. appella-
re. et. s. aliud. Secus si nō frequenter inse-
ctetur. sed aliquā gratia solatū et ludi bo-
nesti. Et hoc verū: qm̄ interpellat de luxu-
ria mulierē honestā. Secus si veste mere-
tricali esset induta. qz tunc eā interpellās
et insectans: nō tenetur ei actione iniuria-
rum. d. l. item apud labeonē. s. si quis vir-
ginem. ff. de iniur.

Quid de illo q̄ vituperavit aliquē iniu-
ste. R̄ndet Alsten. vbi. s. fm̄ Lbo. q̄ sicut
dignitatē p̄sone ei⁹ in opinione boīm ma-
culavit p̄ illationē cōtumelie: sic repet eā
p̄ exhibitionē reuerentie. vi

Vtrum seducens vel deflorans virgi-
nē teneat ad restitutionē eā ducēdo dotā
do. Respōdet Hosti. in sum. in ti. de ma-
trimonio. s. qualiter cōtrahitur. s. hec in
iudicio. q̄ vbi causa decipiendi et tñ car-
nalem copulā ertorquēdi cōsentit aliquis
in aliquā. si deceptor verā vult agere pe-
nitentiam: necesse habet illam sine fictōne
aliqua ducere in vxorē. vel si hoc nō potest
fieri: debet ei dare virum p̄uenientem. vel
aliter satisfacere scdm̄ Ric. et melius p̄-
bat in. c. i. et. ij. de adul. tria. Lōcor. Alex.
de ales in scdo tractatu de stupro. Lōcor.
Ric. in. iiij. di. xv. ar. v. q. ij. Lōcor. Jo.
de pla. insti. s. publicis indi. s. itē lex iulia.

Dicens qualiter puniatur stuprum de iure canonico. dicit qd mulier nō puniē. sed stuprans virginē cogitur eā dotare et in vxore recipere. si ipsa et pater eius velint. Alias si nolint: cogitur eam dotare iuxta ipsi stupratoris facultatē et puellę dignitatem. et habita cōsideratione q̄tū plus rōne deflorationis datura est alteri viro. Aut si stuprator noluit eā recipere in vxore: tunc verberibus castigatus a iudice put ei visus fuerit. ac etiā excōicat⁹ detruat in monasteriū actur⁹ penitentiā. Dec omnia habent. c. i. et. ij. de adul. Et nota qd licet hec sit pena legis veteris: tamen fm Sco. quādo lex humana cōcordat cū lege veteri est seruanda. Dec dicit in. iij. di. xv. q. iij. ar. ij. vj.

Utrum confessor qui de facto absoluit aliquē quem de iure absoluere nō poterat teneatur ei ad restitutionē scz notificādo qd eum absoluere nō potuit. Rēndet Guil. qd sic. et peccat mortaliter fm Ric. in. iij. di. xvij. q. v. vij.

Utrum damnificans aliquē in bonis anime vel corporis ex fraudulento psilio teneatur ad restitutionē: Rēndet Ric. in. iij. di. xv. ar. v. q. ij. qd sic. Et dicit qd appellatione fraudulenti cōsilij cōtinetur malū cōsilium datū ex ignorantia. q̄uis bonus cōsilium dare crederet. si homo debitā diligentia non adhibuit ad sciendum. quia negligentia crassa prope dolum est. xij. q. ij. c. sepe. ix.

Quid de clerico qui tenetur ad officij et ex negligentia vel lascivia illud pretermittit: an teneatur ad restitutionē. ita vt redicere teneatur: cum damnificauerit se in bonis aīe. Alsten. li. vi. ti. xxi. dicit scdm Henricū. qd si aliquis dimittat aliquā bonam ex industria sine necessitate: mortaliter peccat. secus si ex obliuione. Quando tamē illā negligentia recolit: tenetur supplere vel illud quod obmisit vel equiuallens. Sed primū credo melius Anno. in. c. i. de celebra. mis. dicit. videt quibusdam qd siue ex necessitate siue ex voluntate. vel etiam ex negligentia accurata pretermittat clericus officium ad quod tenebatur. non qd ulterius peccet si officia omīsa nō redicit. sed penitentia est ei indicenda de pec-

cato omissionis: tñ satis est cōueniens qd sacerdos in eo ei penitentiaz imponat: in quo delinquit scz in dicēdo eadez officia que obmisit. sed si in hoc nō crederet ei p̄ficere: mutabit ei in aliā penitentiā. Idē dicit Hosti. nisi esset tanta multitudo officij reficiēdi. qd quasi esset impossibile reficere. ff. de re iudi. impossibilium. de pac. c. si.

Quid de illo qui fecit penitentiam sibi iniunctam in peccato mortali. vel ieiunauit in peccato mortali pretermisit ieiunium vel pretermisit audire missam vel fregit quadragesimam: an teneatur ad restitutionē reficiendo omnia ista: et an sit sibi iniungendū p̄ penitentia qd reficiat: Rēspōdet Ricar. in p̄mo sui quolibet. q. xx. qd sic. Lōcor. Sco. cum eo in. iij. di. xv. q. i. ar. iij. tracta. de satisfactione facta in peccato mortali. Et dicit ponendo opinionē Ricar. qd et si satisfactio exterior p̄ vno peccato possit separari a satisfactione p̄ alio vt quādo orat: tunc nō dat elemosyā nam. tamē satisfactio exterior fieri de vno peccato ita qd remaneat iste laborans in alio peccato. Et probatur. quia placaret deum. et tamē esset eius inimicus. Et quo ad hoc oportet satisfactōnes coniunctas esse in voluntate saltē habitualiter. licet nō in effectu nec in voluntate tunc actualiter. Sed ista sententia videtur nimis dura p̄tra peccatores: et occasio maioris obstinationis. Si enim iste peccator est vere penitens et humiliter recipiens satisfactionē. puta ieiuniū trium dierū. cras reciduet in peccatū mortale et de illo nō penitens. secunda die ieiunat quia sibi impositū est. Si dicas qd ieiuniū istud secunde diei non est aliqua satisfactio exterior: magna est occasio inducēdi hūc iā lapsus vt secūda die nō ieiunet. et p̄sequens ad nouū peccatū mortale. qz trāsgrediendo penitentia a sacerdote receptā: videt peccare mortaliter cū sit trāsgressio p̄cepti eclesie ⁊ vicarij dei in isto actu. Ex isto posset formari talis rō. si post lapsum et ante penitentia nouā nō exequit p̄niam pristina sibi impositā: peccat mortaliter nouo peccato. Agit si exequit bene facit. qz facit actū obediētie sed nō facit actū obediē-

tie nisi in q̄tū illud impositū est sibi ut ps
satisfactionis. Dico igit sine p̄iudicio. q̄
qui semel vere penitet et recipit peniten-
tiā vel satisfactionē p̄dignā sibi impositā
ab ecclesia, clauē nō errante. q̄tūcumq̄
postea recidinet nunq̄ tenebit nisi ad illā
unicā satisfactionē implendā, et si eā im-
pleat in charitate melius est. q̄z nō tm̄ sol-
uit penā: sed mereť. Sed si impleat eā vo-
luntarie ex charitatē: soluit penā sed non
mereť gratiā, si aut̄ ip̄a a deo exigat̄ extra
charitatē: soluit quidē penā licet ip̄e non
soluat̄. Et in p̄mo quidē est satisfactio sim-
pliciter, q̄z recōcilians et placans. In se-
cundo aut̄ est satisfactio, q̄z voluntaria red-
ditio sed nō simpliciter, q̄z nec recōciliās
nec placans. In tercio aut̄ est satisfactio
ultra quā non eriget̄ vltior pena. Ex
secūdo mēbro sequit̄ q̄ si magnā prem sa-
tificationis impositae expleuit in peccato
mortali, et post iterum penitet de peccato
nō est iterū imponēda satisfactio p̄ p̄mo
peccato de quo satisfecit, licet ex charita-
tem: sed tm̄ de nouis peccatis que fuerūt
causa q̄ satisfactio fuerit mortua. Et si ar-
guas: fuit mortua, ergo nō fuit satisfactio
nō sequit̄ nisi in tantū q̄tū est satisfactio
recōcilians et placās in amicitia. Et si ar-
guas igit̄ nō est satisfactio: non sequit̄, q̄z
sufficit deo q̄ aliq̄s voluntarie soluat penā
debitā ad punitionē peccati cōmissi, quia
sufficit, q̄d multominus videt̄ satisfactio
q̄d patet in actibus humanis. Si enī ali-
cui offense in regē correspōdeat p̄cise fm̄
legē abscisio manus, et isti etiā inuito ab-
scidatur manus: satis patit̄, et regi satis-
fecit sufficēter, quia fm̄ iusticiā nō debet
ab eo exigere vltiorē penā, et tamē non
recipit eū in gratiā et amicitia, igit̄ mul-
tomagis p̄t sufficere p̄ punitione culpe, si
aliquis debitā sibi penā infligeret licz nō
ad gratiā vel amicitia iudicis offensi.

Ex tercio mēbro posset dici q̄ si talis p̄-
pter nouū peccatū in q̄d recidiuauit dam-
naretur ante q̄ totā penitentiā sibi im-
positā cōplesset punireť in inferno tp̄ali pe-
na correspondēte illi que nō fuit hic solu-
ta post q̄d tempus non punireť aliq̄ pena
p̄ illis peccatis p̄ quib⁹ fuit ista pena im-
posita, sicut ⁊ de veniali, q̄z moriēs in pec-

*Quidam in eo credunt iniquitatem
esse penitentiam, in eo propter iniquitatem
quod non est penitentia propter iniquitatem
sed de peccato et malitia, quod non est
penitentia propter iniquitatem.*

cato mortali simul cū veniali: nō punireť
eternaliter p̄ veniali, vt tenet Sco, li. iij:
di. xv. q. i. et eodem mō in p̄posito, ex q̄ enī
fm̄ plenā iusticiā punitiuā semel est im-
posita pena tp̄is isti de peccato de quo peni-
tuit vere: nunq̄ isti p̄ isto peccato debebit̄
nisi pena tp̄alis, et ista soluta nulla alia si-
bi debebitur.

ri.
Dru sacerdos qui p̄misit dicere, xxx.
massas dictas siue appellatas beati gre-
gorij decē p̄sonis separatim satisfaciāt dicē-
do solū, xxx. an vero teneat̄ dicere p̄ quoli-
bet istoz decē quibus p̄misit dicere, xxx.
et si dicat solū, xxx. p̄ oibus decē teneatur
ad restitutionē et satisfactionē et supple-
mentū aliarū omnium quasi damnificans
in bonis anime istos q̄bus p̄misit vel mor-
tuos eoz. Dñs Bona, in. iij. di. iij. q. iij.
ponit hanc questionē, q̄rens cui magis p̄-
sunt suffragia, an ei qui magis meruit an
ei p̄ quo specialiter fiunt? Et respondet
q̄ aliquoz opinio fuit vt p̄positim q̄ suf-
fragia ecclesie siue specialiter siue genera-
liter facta, magis p̄sunt ei q̄ magis me-
ruit. Et ponit exemplū, sicut si candela ac-
cendatur corā diuine nō tm̄ prebet sibi lu-
men sed etiā alijs, et eis qui melius videt̄
maius lumen p̄bet, exemplū etiā ponunt
in lectōne que tm̄ valet si legat̄ omnib⁹ in
cōmuni: q̄tū si in speciali, et plus valet
assistenti qui melius intelligit, etiā si pro
alio legat̄ specialiter q̄ minus intelligit.
Si ergo ita est in lumine creato: multoma-
gis in sacro, etiā si ita est in lectione: quō-
nō in orōne? absq̄ dubio ita dicunt. Et si
objiciatur cōmunis mos ecclesie, r̄ndet q̄
hoc q̄d specialiter ecclesia magis facit p̄
aliquo: nō est p̄pter hoc q̄d magis illi p̄-
sint, sed q̄z libentius facit homo p̄ eo quē
diligit specialius: et magis animat̄ ad fa-
ciendū. Dñ si istud esset notū simplicib⁹:
nō ita libet̄er faceret suffragia. Sed istud
nō credo: q̄z sicut dicit Aug⁹, de cura pro
mortuis agēda q̄ sepultura valet in loco
sancto p̄pter orationē sanctorū qui orant p̄
eo ad cuius tumulū memorant̄, ampli⁹ suf-
fragia sunt ad soluendū penā siue reatū,
sed plus est satisfacere p̄ debito multoz:
q̄ vnus, et facili⁹ satisfit p̄ debito vnus
ergo pluribus indigent suffragijs duo q̄z

vnus solus. Si ergo diuidunt inter eos: vterq; habet minus. ergo nō videt q̄ eq̄liter se extendāt ad oēs. Et ideo dicendū q̄ illud nō est simile. qz ibi lumē in luminario totā speciē rei in se defert ad oculū. et similiter lectio totā similitudinē vocis sed nō sic est in solutione: sicut in aspectu lectōis auditōe. Quis enī duo creditores equaliter possint et simul debere vnū aureum: nō tñ pñt equaliter soluere duobus. sic intelligendū est in pposito qd̄ p suffragia fit. Dñ refert vtrū fiant p pluribus: aut p vno. Et ideo distinguendū est hic q̄ suffragia ecclesie aut fiunt in communi aut in speciali. Si in cōi: p sunt ei magis q̄ magis meruit. vt pdesset alijs cōditio nibus paribus. qz nō tñ dignitas sed etiam necessitas p siderat. et sic hoc pbāt prime rōes. Si aut fiant in speciali: ei magis p sunt p quo fiunt. et sic hoc pbant rōes sequētes. Lōcor. k. i. in. iij. eadē di. et ar. et. q. qui querit. xij

Vtrū suffragia facta p plurib; tñ p sint cuilibet: q̄tum si fieret p illo solo. Et rñdens ad istā questionē dixit ppositiu; qz sui sequaces q̄ suffragia facta p pluribus tñ p sunt cuilibet. q̄tum si fierent p illo solo. nisi q̄ sibi maior reuerētia fieret: sicut accensa candela p plurib;. et lectio lecta p pluribus tñ quilibet iuuant: q̄tum enī iuarēt si p illo solo candela accenderet vel lectio legeret. Sicut enī spiritus existens in quilibet pte sui loci cuilibet tñ p̄sens est totus. sic spirituale bonū plurib; cōicatu a quolibet totū habet. als enī recipienti multos ad p̄icipationē bonoz suozū sua bona opa essent nimis vtilia qd̄ falsus est cū talis receptio opus sit charitatis. Alij dicūt cōtrariū. qz si ita esset vt dicit opinio p̄dicta: ille qui pro vno defuncto tenet dicere vnā missam et vnā p alio si diceret vnā pro illis duobus quilibet solueret ad id qd̄ sibi tenet. Preterea bonuz finitum qd̄ sufficeret ad plenariā liberationē vni; anime de purgatorio sufficeret ad liberationē oīm aliarū ad equalē penā obligatarū. Preterea cōsuetudo ecclesie esset inutilis que suffragia aliquā facit p speciali bus psonis: q̄ oīa falsa sunt. Itē pro hac opinione facit. xvij. ppositio de causis.

16
Omnis virtus vnita plus est infinita q̄ virtus multiplicata. i. vebemētoris virtutis. vt ptz in cōmento. ergo suffragium cōmunicatū plurib; minoris est virtutis respectu cuiuslibet: q̄ si ad vnū solū esset vnitū. Tenendo ergo hanc opinionē quā tenet ip̄e k̄ic. nō obstat si dicas q̄ cū plura fiant suffragia p diuitib; q̄ p pauperibus: melioris cōditionis essent diuites q̄ pauperes. cōtra illud Mat. v. Beati pauperes spū r̄c. qz rñdet idem k̄ic. q̄ suffragia p sunt defunctis et p viā satisfactōis et cōsolationis. eo q̄ p charitatē cōmunē quilibet de bono alterius p̄solat. Primo modo suffragia facta specialiter pro vno tñ: magis p sunt illi q̄ alijs. imo alijs nō p sunt de lege cōi. Secūdo mō adhuc magis p sunt illi q̄ alijs si charitatē habent equalē. qz ceteris paribus magis gaudet quilibet de bono suo q̄ alterius. tñ alius p̄t tantā charitatē habere: q̄ plus cōsolat de suffragio qd̄ fit p alio q̄ ille p quo fit. Qd̄ ergo arguis q̄ melioris cōditionis essent diuites q̄ pauperes cū plura suffragia fiant pro eis. Dico q̄ nō est incōueniens paupes simpliciter esse melioris cōditōis q̄ diuites. Quis diuites in hoc melioris p̄ditōis sint. Iux illud puer. xij. redēptio aīe viri diuitiesue. Quis fm glo. ibi p diuites bona opa intelligant. Item nō obstat dictū Jerō. de cōse. di. v. c. nō mediocriter. vbi dicit q̄ cū p centū animab; psalmus vel missa dicat: nil minus q̄ si p vno quilibet ip̄oz diceret accipit. qz rñdet k̄ic. dices q̄ verbū Jerō. debet intelligi de valore p viā p̄solatōis. vt dicūt quidā Sed tñ adhuc nō videt verū. qz plus gaudet quilibet de bono p̄prio q̄ alioz. dic ergo p̄ferendo alioz opinionē ibi loquit Jerō. Itē nō obstat q̄ bona glorie pluribus cōmunicata nō muniunt singulis. ergo a simili nec bona gratie. Suffragia autē bona gratie plurib; cōicata sunt. ergo rñdet idē k̄ic. q̄ nō est sile. qz gloria respicit oībus vnū bonū cōe et p̄is. sed suffragiū gratie respicit reatū pene in singulis diuersum. Ad exempla autē q̄ p prima opinione adducebant. k̄ic rñdit q̄ non valent. qz lumē candele et vox doctoris se cōicant p nature necessitatē. sed suffragia

cōdicant p suffragātiſ intentionē. Ad illud
 etiā qđ tactū fuit in qſtione. q recipienti
 multos ad picipationē bonoz ſuozū. ſua
 opa bona minus eſſent vtilia. dicendū q
 nō ſequit. qz plus cōfert ſibi illud op^o cha
 ritatis in bona ſua cōmunicando: q̄ ſibi
 detrahāt etiā quo ad pene ſue remiſſionē
 de fructu bonoz ſuozū cōdicandoz. q bona
 etiā ſic cōdicata faciēt ea in nullo ſunt mi
 nus vtilia. ſed magis q̄ ad augmentū pre
 mii in vita eterna. Nec Ric. nō obſtat ſm
 Bona. q oblatio p̄ctj in cruce equaliter
 p̄ſit: ac ſi eſſet oblata cuilibet per ſe. et tñ
 p̄deſt cuilibet q̄tū meruit. ergo oblatio ſa
 crificij in altari pari rōne. cū ſit illius ob
 lationis memoriale. qz rñdet idē Bona.
 q̄ q̄uis idē ſit nō tñ vtrobiqz vniſormi
 ter operat. nā in cruce effuſum fuit p̄ctū
 in omnimoda plenitudine. ſed in altari ha
 bet effectū determinatū cū quotidie aſſu
 matur. et p̄pter hoc prima oblatio. ſ. in cru
 ce nō iterat: ſed ſecūda iterat. et ideo illa
 rō nō valet. qz p̄cedit ac ſi eſſet equalis ef
 fectus. et itez illa p̄ oibus eſt oblata: hoc
 autē ſpecialiter p̄t fieri. Nec obſtat illud
 Hiero. qz cū p̄ centū aīabus p̄ſalmus vel
 miſſa dicit: nil minus q̄ ſi p̄ vno quolibet
 diceret accipit. dicendū eī q̄ Hiero. ſicut
 patet ex adductis. loquit q̄tū ad meri
 tū faciētis: nō q̄tū ad vtilitatē eius p̄
 quo ſūt hec bona. Lēcor. Tho. in. iij. di.
 xlv. Licet aliter dicat Archi. in. d. ca. non
 mediocriter. in glo.

Quid de dñis rpalibus q̄ damnatis vl
 timo ſupplicio denegāt ſacramentū peni
 tentie et eos ſine p̄ſeſſione occidi faciunt?
 Rñdeo. p̄cipit eis ne hoc faciāt: ſed peten
 tibus p̄mittant cōfiteri. et p̄cipit ordina
 rijs vt eos moneant. et ſi neceſſe fuerit ec
 cleſiaſtica cenſura cōpellere nō omittant.
 Alia autē reſtitutio hic fieri non p̄t niſi q̄
 erit aīa taliū dñoz p̄aīa taliter occiſozū
 ſine p̄nā. vt in. c. i. de pe. et re. in cle.

De reſtitutione damni ficantium in bonis corporis. xiij.

Quero ad quid teneat damnificas ali

quē in bonis corporis? Rñdet Sco. in. iij.
 di. xv. q. iij. ar. ij. q̄ aut intulit vltimū dā
 nū. ſ. mortē. aut citra aliqđ aliud damnū
 vltimū. i. citra mortē. et illud eſt duplex. ſ.
 remediabile et irremediabile. Exemplū.
 mutilatio eſt irremediabile. et qz impedit
 ex toto actū humanū q̄ cōpetit homini ſm
 illud membrū. puta. abſcidit manū dexte
 ram. Irremediabile ſiue curabile vt vulne
 ratio vel alia leſio curabilis. Si in mutila
 tione. hoc dupliciter. vel quia enormis q̄
 ex toto impedit aliquē actū humanū qui
 cōpetit homi ſm iſtā partē amputatā vt in
 amputatōe manū dextre. Vel nō enormis
 i. nō impediēs actū humanū. vt eſt ampu
 tatio digitū vel p̄is eius. Pro primo da
 mno. ſ. vite ablatōe regulariter in multis
 cōitatibus ſtatuta eſt lex talionis. ſ. vt ho
 micida moriat. et rōnabiliter. qz hoc nō ſo
 lum cōpetit legi moisi: ſed etiā naturali
 rōni. et approbatū et p̄firmatū in lege eu
 angelica. Mat. xxvi. oīs qui gladio occi
 dit: gladio p̄bit. et p̄ cōſequens vbi cunqz
 lex talis de vita p̄ vita reddenda eſt ſta
 tuta: inſte de hoc Ric. odol. vt dicit Aſtē. in
 ſum. li. i. ti. xxxij. q. iij. in p̄n. de hoc etiam
 in ſum. confeſ. li. ij. ti. vi. q. iij. Debet homo
 patienter ſoluere iſtā penā. qz ſi aliter nō
 ſit ſibi ſtatuta. null^o debet ſibi inferre mor
 tem. qz nullus debet eſſe homicida ſui ſi
 ne ſpeciali p̄cepto dei. ſed expedit ſibi qz
 exponat vitā ſuā in oī cauſa iuſta. vtpote
 cōtra inimicos eccleſie et p̄reſtitutōe fa
 cienda illi cuius vitā abſtulit. qz ſi tantaz
 reſtitutionē nolit facere. nō p̄t omnino eē
 immunis ſine reſtitutōe ſicut quidā fatui
 abſoluūt homicidas nō eis oſtendētes re
 ſtitutionē neceſſario incumbētē. q̄ſi faci
 lius poſſit p̄trāſire homicida q̄. vt ita di
 cam. homicida et canicida. qz ſi occidiſſet
 bonē p̄xiimi ſui vel canē: nō abſolueret ſi
 ne reſtitutōe. Tenent ergo ad reſtitutio
 nem ſpecialē faciendā equivalentē vite:
 quā abſtulit. ſicut p̄t eſſe equivalentia in ta
 libus nec hoc ſolū: ſed ſi interfectus ſuſtē
 tabat aliquos. ſ. patrē et matrē vel p̄in
 quos: tenetur interfectoz oīb^o illis ad tan
 tam reſtitutionē quantā illis abſtulit p̄ in
 terfectionē illius p̄ſone. et qz vix poſſet ali

quis digne recōpensare p̄actōes q̄ ab-
stulit homicida: expediret simpliciter aīe
talis q̄ solueret p̄ passiones volūtarias
vel patientē susceptas. vt. s. occidit p̄ homi-
cidio. et ideo optime a cōi. talibus p̄uisus
est: vt occidēs occidatur. Idē Rodol. vt
dicit Asten. in sum. li. i. tit. xxxij. q. iij. in
p̄n. et de hoc etiā in sum. cōf. li. ij. ti. vi. q.
iij. In alia vero damnificatione in corpe
scz mutilatione enormi vel nō enormi. cō-
muniter nō est statuta in ecclesia restitutio
nisi pecuniaria. et illa debet corresponde-
re nō solū damno q̄ incurrit quis p̄ mui-
lationē p̄ toto tpe futuro quo vsurus esset
quis mēbro isto absciso: sed etiā expensas
expositas in curatione. ex de iniu. et dam.
da. c. i. et sumit Exo. c. xxi. vbi dicit. Si p̄-
cussit alter p̄ximū suum et ille mortuus
nō fuerit sed iacuerit in lecto: qui percusse-
rit opas eius et expēsas in medicos resti-
tuat vltra placationē ip̄ius legis que re-
quireret etiā si non esset talis mutilatio.
Itē debet correspondere restitutio cōsola-
tioni ip̄ius afflicti. qz p̄petua est sibi deso-
latio de tali mutilatiōe. Plus enī est pon-
deranda mutilatio paupis q̄ diuitis. qz
magis indigebat p̄te abscisa ad victū ne-
cessariū acquirēduz. qz plus fuisset vsus
p̄te illa ad sibi necessaria p̄curanda. licet
ex alia p̄te sit aliqua cōditio p̄ponderans
scz dignitas p̄sone. sed hoc parū est respec-
tu p̄ime cōditionis. Lōcor. Landol. in
iij. di. xv. qui dicit. q̄ damnificans aliq̄
in membro corpi. puta mutilando: tenet
ad restitutionē. p̄ cura medici p̄soluenda
p̄ victu assequendo quo caret p̄pter mem-
brū mutilatū toto tpe vite sue. vt in. c. i. de
iniu. et dam. da. ff. ad. l. aquil. l. qua actio-
ne. Itē tenet ad cōsolationē afflictī. qz
humiliet se sibi. Vide etiā de hoc Astē. in
summa. li. v. ti. xix. qui allegat dictū Sco-
ti. Itē dicit Specu. in ti. de iniu. et dā.
da. §. sequit. ver. sed nunq̄d dices. Sed
nunq̄d pro libero hoīe occiso p̄t agi aqui-
lea: R̄ ideo sic. et cū liberū corpus nō re-
cipiat estimatiōz. vt. ff. si quadru. pau. fe.
di. l. i. agetur ad mercedes medicorū et ali-
as expensas factas in curatione. Veniet
etiā estimatio operarū quib⁹ pater occisi

17
caruit aut caritur⁹ est. aut estimatio libera-
tatis vel cicatricū vel mēbroz eius. ff. de
iniu. l. ex hac lege. et. ff. de his q̄ deie. vel
essu. l. si. Concordat Ricar. in. iij. distin.
xv.

Quid si statim obiit nec aliquē impen-
se in medicis facte sunt. Respondet idem
Spec. vbi. s. q̄ tunc estimabunt ope quib⁹
bus pater occisi cariturus est. vel si pater
occisus est: estimabit heres opas illas q̄s
amisit et habere potuit tpe vite sue. puta.
qz erat cerdo vel pelliparius v̄ mercator
vel aduocatus.

Quid si nullā habuit artē: Dicit vbi
sup. q̄ estimabitur interesse. vt ar. ff. de li.
cau. l. si. qz ar. ff. d̄ vsu. l. arborib⁹. §. de illo

Sed vsqz ad qd tps estima-
bunt ope quib⁹ cariturus est: R̄ ideo idē
qz vsqz ad tps quo verisimiliter est illū oc-
cisum viuere potuisse iuxta estimationē le-
gis. ff. ad. l. fal. l. hereditatū cōputationē.
ff. de transac. l. cum hi.

Sed qd si quis occiderit in necessitate
ineuitabili. i. gratia sue defensionis mor-
tem aliter evitare non valens suū occidit
vel mutilat inuasorē. R̄ ideo sic tex. dicit
in clem. i. de homici. qz nullā penā incur-
rit nec irregularitatē qz dicit ibi glo. vt qz
sic artatus erat qz fugere nō poterat. nec
se clamore vel aliter iuuare. nā defensio si-
ue p̄pulsatio iniurie est de iure naturali. vt
insti. de iure naturali gentiū et ciui. §. ius
autem gentium. dummodo fiat cum mo-
deramine inculpate tutele. quod modera-
men cōsistit circa tria. videlicet. in facto-
rum qualitate. in temporis cōgruitate. et
in necessitatis euitabilitate scdm glosaz.
in. l. i. capi. vnde vi. Primo ergo in facto-
rum qualitate debet esse paritas. vt equa-
lance et equo modo et actu cōgruenti resi-
statur. Vnde offensus sine armis non po-
test cum armis offendere nisi aliud suade-
at virium inequalitas. vnde si pugnis v̄
ninus plus potest q̄ ensis alterius: licitum
est ense percutere. vt ibi vult glo. ff. de pe-
nis. quia defectum virium potest supplere
cum iuuamine armorū. presumitur enim
iuuenis potentior sene ad labores corpo-
ris supportandos. l. aut datū. §. quicumqz.

et ibi glo. ff. de penis, et de renuncia. ca. i.
et sanus potentior infirmo. L. de men. va
li. l. .li. xi.

br-80
Quid si quis insultavit me cum baculo
et ego enim peremi cum gladio: an puniar?
Bal. decidit p theoricā glo. dicta. l. i. L.
vñ vi. q. aut insultatus poterat se aliter
defendere: et puni. aut nō poterat: et tūc
nō puni. Et eodē modo dicit de eo qui in
sultavit me sine aliq genere armoz volēs
mibi dare maxillatā manu vacua. ego ne
hoc accideret nō debeā expectare me pri?
pcuti. vt glo. in dicta. l. i. eū gladio pemi.
nam si poterā me aliter defendere: tūc pu
nior. quia nō servavi modū defensionis s;
fuit excessus nimi? ultra terminos defen
sionis: et vindictā assumpsi. Si autē con
stet q aliter evadere nō poterā quin cum
vituperio pcutere: et tunc nō punior. nam
si hoc licet ppter res defendendas. vt di
cta. l. i. multo fortius ppter psonā et cor
pus nostrū qd est dignius. vt. l. in seruo.
s. si. ff. de penis. In dubio aut vtrum po
tuerim me aliter defendere: psumiē q sic
inter pares. secus inter impares. propter
inequalitatē viriū vt dictū est. unde mul
te circumstantie ponderande sunt. vt als
notat in. l. i. L. de sicca.

mod-40
Sed quero an quis teneat aufugere?
Rñdet q sic. cum sibi non nocet et alteri
pdest. l. ij. s. item varijs. ff. de aqua plu. ar
cenda. Fallit vbi infertur violentia circa
res ad earū occupationē vel destructionē
quia fuga traheret secū piculum circa res
l. ij. s. si quis autē. ff. de vi et vi arma. et. l.
i. L. quādo liceat sine iudi. se vindi. Secū
do fallit vbi infertur violentia circa pso
nas. et fuga esset periculū allatura. puta:
quia inimicus est sibi ad spatulas et ver
tendo terga ad fugam posset de facili vul
nerari. ff. ad. l. a. quik. l. scientiā. s. qui cum
aliter. Tercio fallit qn fuga importat pi
culum honoris. quia honor omni lucro est
pferendus. l. iulianus. et glo. ff. si quis o
missa causa test. Dixi secūdo q mode
ramen cōsistit in temporis cōgruitate. nā
debet incōtinenti flagrante adhuc malefi
cio violentie inuasor repelli. l. ij. s. cū igi
tur. ff. de vi et vi arma. et hoc est verum de

violentia illata psonē in qua videtur fieri
ad defensam. ne iterato percutiat si fio
at incōtinenti. l. si ex plagis. s. taberna
rius. ad. l. a. quik. et. c. olim. de resti. spo. Si
autem fiat rixa separata. et sic nō incōti
nenti tunc videtur fieri ad vindictā. ideo
nō licet vt notat glo. in verbo repellere. in
c. significasti. de homi. Si tamē pcutus in
sequatur percussorē fugientē et eum pcuti
at: mitius punietur sed tanq culpabilis
nō tāq dolosus. quia difficilimū est iustū
obtemperare dolorē. l. si adulterū. s. impe
rator. ff. de adul.

Sed quero cum nō debeā expectare me
percuti: cum nullo remedio tollatur illata
pcutio. vt no. in. l. si quis puocat. L. de
appel. et. l. in bello. s. fieri. ff. d. capri. an de
beam expectare aliquem actum fieri ab of
fendente? Glosa dicit q sic. in. d. l. vt ar
mis. insultari clamorē et nimis terreri. nā
omnia ista puenire nō possum. quia ince
ptor rixe est ille qui potest impune offen
di. l. si ex plagis. s. tabernarius. ff. ad. l. a.
quik. An autē mine sint sufficientes me
tus vel terror? glo. tangit in. l. metus. ff.
ex quibus ca. maio. et. xv. q. v. c. i. et Bar.
in. l. metum. L. eo. dicit q sic. si est homo q
psuenit exequi facto aliter nō. vt sic ex pso
nis hominū facta pensemus. l. i. L. si quis
imperator male. Bal. dicit q verbis cō
tra verba est resistendū. non ad manus et
ferrum veniendū. Ad hoc facit quod not.
Specu. in titu. de accu. s. illo ver. Quid si
vocavi te latronem. et hoc nisi mora esset
periculū allatura. vt quia forte minator
expectabat socios venientes quibus resi
stere nō potuisset. quia tunc licet ante tem
pus occurrere. l. i. L. quādo li. sine iudi. se
vindi. Dixi tercio q moderamē psistit
circa necessitatis evitabilitatē. nam mo
derate et ad defensionē dicitur fieri quod
ex necessitate fit. vt dicta. l. scientiam. s.
quia cum aliter. ff. ad. l. a. quik. nec curam
equalitatem vbi nō possumus evitare ne
cessitatem. Nam necessitas facit delictus
probabile et excusabile: quod aliter. non
esset. ff. de manu. testa. l. qui potuerunt. ces
sante eī necessitate dicit potū offensio vel
vindicta q defensio vt innuit glo. i. d. l. ij.

L. unde vi. In dubio autem an quis intelligatur percutere ad defensam vel vindictam dicit Bal. in. d. s. tabernarius. q. scz dum es in actu pcutiendi pcutio te prius: tunc est ad defensam. Secus si pcutiam etiā in cōtinenti postq̄ me pcutisti. qz tunc dicit ad vindictā. nisi facerē neq̄itate pcuteres. Si vero nō apparet q̄ pcutio p̄cesserit: in dubio p̄sumit culpa eius q̄ p̄uocauit. l. i. p̄uocauit. s. cū arietes. ff. si quadru. pau. fe. di. et ibi dicit Bal. q̄ insultatus in dubio p̄sumit fecisse ad sui defensionē. p̄ quo vide glo. in. c. significasti. de homi. r. p̄. Inno. in. c. si vero. de sen. ex. Et adde q̄ vbi est licita offensio: est illicita defensio. sed debet equo animo tolerare. vt glo. tenet in. l. vt vim. ff. de iusti. et iure. et hoc est clarū vbi inferē a publica p̄sona. vt a iudice vel ab exēcutore in ste suū officij exercēte. l. q̄ restituere. ff. de rei v̄e. et. l. si q̄s missus. ff. ne vis fiat ei. et. l. non videt. s. qui iussus. et in glo. ff. de re. iur. et ideo licite captū a familia potestatis recalcitrantē r̄ resistētē licet familie in subsidij occidere. l. si seruus. l. d. his qui ad eccle. cōsu. et. l. quēadmodū. s. iij. ff. ad. l. acquit. Idē etiā vbi inferē licite a prima p̄sona. ideo nō licet filio resistere patri corrigenti. nec seruo d̄no. l. nec quicq̄. s. cōminari. ff. de offi. p̄con. et lega. l. de emen. seruo. et de emen. p̄in. l. i. nisi esset nimia seuitia. qz tūc licet eis officij iudicis implorare si fiat seuitia cōtra officij pietatis. In sti. de his q̄ sui vel alie. iuris sunt. s. si. Idē Alex. de ales. in. iij. sup. illo p̄cepto. nō occides. dicēs. q̄ quidā distinguūt necessitatē euitabilē et inēuitabilem. si sit necessitas euitabilis q̄ possit aliunde euadere nō occidēdo: r̄ occidat est homicida. al̄s secus put dicit August. sup. math. cū aliq̄s ab hoīe occidat: multū distat utrū vlciscendī cupiditate fiat. sicut fit ab inimico. vel iniuste aliquid auferēdi sicut a latrone. vel obediētie ordine. sicut a iudice. vel euadēdi vel subueniendī necessitate. primo casu homicida est: secundo non.

Quero cum in crimine lese maiestatis ex sola sciētia quis teneat nisi reuelauerit vt. l. quis q̄s. l. ad. l. iul. ma. Pone q̄ q̄s

sciat: tamē nō potest pbare an eū puniēs sit homicida. R̄ndet Jo. de pla. insti. de publi. in. s. publica aut iudicia. q̄ sic. nam illud quod dicit q̄ ex sola sciētia q̄s tenetur: intelligit q̄n sciētia est pbabilis. p̄ l. qui accusare. l. de edendo. Sed quid enī tenet q̄s reuelare qd nō potest pbare. certe nemo tenetur se subijcere tormētis que hoc casu delatori infligunt. l. iij. l. ad. l. iul. maiest. nec subijcere se squalori carceris. l. de accusa. l. si. Nulla enī culpa est in discrimine vite se nō ponere. vt voluit glo. in. l. neminē. l. de infra. qui ergo solū audiuit et nō reuelauit. qz pbare nō poterat: immunis est a delicto p̄ tex. in. l. a nostris. in. fi. l. de alij. Et idem dicit consuluisse Bal. in quodā suo consilio qd incipit. Quāq̄ ablata sint multa et pulcra. q̄ dicit assessores eūtes p̄ officia r̄ occidētes hoīes p̄pter solū nō reuelare secretū nō pbabile oēs sunt homicide. et p̄ cōsequens tenent ad restitutionē. de qua sup. quia visus videt velit vel nolit. auris audit velit vel nolit. qz sensus r̄ primi motus nō sunt in potestate nostra. vt no. glo. in. l. i. s. ius naturale. ff. de iur. et iur. in ver. cōiugatio.

Quero an seditiones et cōspiraciones que fiunt tota die in ciuitatibus vbi sunt ptialitates p̄ quas cōspiraciones vna pars cōspirat aduersus aliam deponendā. et statim assumendū cadant in crimen lese maiestatis: vt sic bona publicent. et alie pene. d. l. quisquis. l. ad. l. iul. maiesta. vendicent sibi locū. glo. voluit q̄ sic. in. l. fallaciter. l. de aboli. in. x. pdita. alia glo. voluit cōtrariū in. l. ij. ff. eodem. in verbo. in vrbe. Sali. p̄cordat in. d. l. fallaciter. q̄ si hoc fit vt ernatur ciuitas de subiēctione imperij vel pape: tunc non est crimen lese maiestatis. Si autē fiat p̄pter deponendū regentes: tunc est crimen seditionis. qd licet sit capitale naturaliter vel civiliter scdm cōditionē p̄sonarū. vt no. in. l. i. l. de seditio. tamē nō infligit omnes penas pro crimine lese maiestatis impositas. nisi fieret in vrbe romana. vt dicta glo. et ibi per An. de perusio.

Quid aut si q̄s p̄mittit pditionē cōtra vñ ex istis tyrānis italie q̄ hodie regnās

nunquid habeat locū pena lese maiestatis
Rūdet idem vbi sup. q̄ aut nō recogno-
scit superiorē. et habet locū et de eo vt de
p̄ncipe est iudicandū. q̄. eoz que notant
docto. in. l. hostes. ff. de captiuis. aut reco-
gnoscit. vt q̄ est vicarius imperij. et tunc
licet crimen lese maiestatis habeat locū.
l. i. §. ne cuius opera. ff. eodē. nō tamē pe-
na incapacitatis extendit ad filios. vt. d.
l. eoz. fm Sa. in dicta. l. quisquis. L. ad. l.
iuliam maiesta. xxi.

Quid de legibus statuentib⁹ fures oc-
cidi? Rēspōdet Sco. in. iij. di. xv. q. iij. q̄
sunt iniuste. et per cōsequens occidentes
sunt homicide. Ad argumentū Scoti di-
cendum: q̄ lex vetus penā talionis dedit.
scd̄ lex euangelica nullā statuit penā. Lex
autē naturalis penas statuit. ideo lex eu-
angelica nō punit illum: sed lex naturalis
Et hoc est qd̄ dicitur. nouis supuenienti-
bus que pertinet ad legem nouā. De terra
prohietis que inducit lex vetus. et come-
detis vetustissima veterū. i. vtemini quib⁹
pertinet ad legē naturālē. hec sentētia ha-
bet in. iij. Petri. Jo. di. xxxix. in. vij. p̄ce-
pto. vbi tenet q̄ licet occidere furem. nam
scdm q̄ habet. xxiij. q. v. c. si non licet. Et
intitulatur August. li. i. de ciui. dei. qui di-
cit q̄ his exceptis quos lex iusta generali-
ter vel specialiter iubet occidi quisq̄s ho-
minē occiderit criminis reus erit. Que au-
tem sit lex iusta ip̄e determinat in li. i. de li-
bero arbitrio. q̄ breuiter nulla nisi q̄ vel
descendit a lege diuina sicut cōclusiones
practice a p̄ncipijs practicis. vel que cō-
cordat legi diuine. vel ad minus que non
discordat. de hac materia vide Hosti. in
sum. li. i. ti. xxxij. q. iij. in p̄n. qui allegat
Rodonen. Item vide in sum. cōfessorū.
li. ij. ti. vi. q. iij. Ad p̄positū lex diuina ab-
solute prohibuit hominē occidi p̄cepto ne-
gatino. nō occides. et nulli licet inferiori
in lege superioris dispēsare. Ergo nulla lex
positiua constituens hominē occidi iusta
est. si in illis casibus statuat in quibus de-
us nō excipit. Excipit autem in multis vt
patet in Exo. scz blasphemia homicidio
adulterio et multis alijs. Hoc verū videt̄
nisi furto adiunctum fuerit homicidiū vel
in re vel in presumptione. vel cōtemptus

iudicis. vel frequentia vel huiusmodi. t̄se
videtur posse occidi. vt ponit glo p̄uer. vi.
super verbo. et liberabit se. Nullus igitur
iuste fm legem occidit vbi lex positiua nō
infligit homicidiū. si nō excipit iste casus
a deo p̄hibente homicidiū. imo lex diuina
voluit furem puniri pena pecunialiter
et nō pena mortis. Concordat Landol. et
etiam lex humana civilis. s. generalis. nisi
si in frangente pacem et stratam. qui pos-
test etiaz p̄ quin q̄ solidis suspendi. vt in
li. feudoz. de pace tenenda. §. si quis quin
q̄ solidos. xxij.

Quid de preposito lictore sine spicula
toze cui p̄cipitur interficere lata sententia
per iudicē? Rēspōdet Alex. vbi sup. q̄ si
sentētia iudicis exprimat errorē vel iniu-
riam: nō tenetur eū interficere sed tenetur
facere quod in se est vt liberet innocentē:
quod si nō possit creditur nō peccare. tūc
enim imputabitur iudici nō preposito. et
in hoc casu valet illa auctoritas. Ille fa-
cit cuius auctoritate fit. Aug⁹. in li. i. de ci-
ui. nō ille occidit qui ministeriū debet iu-
benti sicut adminiculum gladij. xxiij. q. v.
miles. vbi dicit glo. super verbo imperij.
q̄ ratione mandati excusatur aliquis eti-
am si cōtra cōscientiā faciat. ex de offi. de
le. iudi. pastoralis. §. quia vero. xxij.

Quid dominis terrarū qui excecāt vel
mutilant homines p̄pter lepores. ceruos.
et huiusmodi animalia que capiuntur cō-
tra eoz voluntatē? Rūdet Hsten. in sum.
li. v. ti. xxix. q̄ mortaliter peccāt. et si faci-
ant libidine vindicte aut amore huiusmo-
di animalū aut libidine venādi hmoi ani-
malia que nullius sunt hominis. aut si p̄-
pter vnicum actum hoc faciant cum nō de-
beant ita seuerē p̄cedere nisi cōtra cōsue-
tos ad talia. Credo etiam q̄ si sit cōsuetu-
do illius loci q̄ pro vno actu infligat tan-
ta pena: consuetudo est iniqua. nec obser-
uanda. et obseruātes eam: mortaliter pec-
cant. xxij.

Quid si de domo tua eiectum vel effu-
sum est aliquid propter quod pater meus
mortuus est vel corpus meum debilita-
tum: an mihi tenearis ad expensas me-
dicorum. Rēspōdet Specula. in titulo
de iniur. §. sequitur. ver. quid si de domo

tua. q̄ sic. Itē possum petere operas qui
bus carui et cariturus sum. vt. l. i. §. i. et. l.
pe. ff. de his qui deie. vel effu. et. ff. de acti.
et obli. l. ex maleficijs. §. is q̄z. **xxv.**

Quid si equus tuus calce me percussit:
an tenearis mihi ad expensas medicorū.
vide. §. de restitutione damnorū ab anima
libus dator. §. clxxi. **xxvi.**

Quid si q̄s pecunia accepta remittat
iniuriā: nunquid intelligit remississe actio
nem iniuriarū? Respondet specu. in ti. de
accusatore. §. quid si vulneratus. q̄ non.
quia ex iniuria due nascuntur actiones. et
acto de vna potest agi de altera. vt. ff. de
cōdi. fur. l. si p̄ fure. §. i. et. ff. de iniur. l. p̄
tor. §. si. vnde remittit actio iniuriarū: nō
autem expense. **xxvij.**

Quid si aliquis p̄curet aliquē iniuste
in seruitutē redigi. Respondet Alsten. li. v. ti.
xxij. fm̄ Ric. q̄ damnificans aliquē iniu
ste in sua libertate. s. iniuste p̄curando eū
in seruitutē redigi: tenetur se facere seruū
p̄ eo si nō potest eum aliter restituere liber
tati. nisi forte esset talis cōditio que p̄so
ne intulit damnū q̄ hoc notabiliter redū
daret in cōmunis boni p̄iudicium. quo ca
su nō tenetur se facere seruū. quia vt dicit
ff. de reg. iur. Libertas inestimabilis res
est. **xxviij.**

Quid de medico imp̄ito ex cui⁹ culpa
ignorantia vel negligentia moritur in fir
mus. vide. §. de restitutione medicorum.
§. xciiij.

De restitutione damni ficantium in bonis fortune. **xxix.**

Restituere tenet manifestus raptor. et
si restituat vel destitendo caueat in vita
vel in morte: ad penitentiā et sepulturam
admittitur. Sed si in vita cauere nō vult
eum tamē possit. et in morte nō potest cle
rici illius sepulture interesse nō debēt. nec
elemosynā accipere: aliter clerici cōtrafa
cientes vel ei⁹ criminis p̄cipes: sunt de
ponendi p̄petuo ab ordine et beneficio ir
recuperaliter. et irrenocabiliter qd̄ intelli
gitur sine licentia pape fm̄ Anto. de bu.
Dec habentur p̄ ter. in. c. ij. ex de raptoribus.
Nota ergo fm̄ Anto. de bu. q̄ nō sa
tisfacienti de damno rapine vel securitatē
nō prestanti: in horrore delicti denegatur

sepultura nō solū illius peccati: sed alioz
penitentiā. quia nō dimittitur peccatū in
si r̄c. Et illud Jacobi. desinat peccator r̄c
Circa quod crimen nota tres casus. quia
si raptor durat in cōtumacia satisfaciēdi
vsq̄ ad mortē: et penitentiā sibi denegat.
quādoq̄ in vita perseuerat in cōtumacia.
In articulo autē mortis paratus est sa
tisfacere vel cauere: et tunc nō denegatur
ei penitentiā. nec corpus christi: nec sepul
tura. penitentiā tñ non est ex toto fructuosa
etiā quantū ad penā temporālē purgato
rij. Clerici nō debent interesse sepulture
nec elemosynas ab eis recipere. Et ex isto
nota intellectū regule: nō dimittitur pec
catum r̄c. quia aut nō restituit qz nō vult.
et p̄cedit regula. aut quia nō potest: et sic
eius cessante culpa dimittitur. Illius ca
sus est quādo fuit in culpa in nō restituen
do in vita et nō potest in morte. dñ tamen
cōteratur: remittitur peccatū quo ad pe
nam eternā. nō quantū ad penam tempo
ralem purgatorij nec quantū ad penā ec
clesie. quia eius sepulture clerici interesse
nō possunt. Vide Alex. in. in. Loco. mo
nal. in summa in §. raptorum.

De restitutione

furis:

xxx.

Restituere tenetur fur rem cum fructi
bus p̄ceptis. et qui percipi potuissent. et si
res pereat perit sibi. et ad estimationē te
netur. insti. de obli. que ex delicto nascuntē
§. furtum. et. l. in re furtiua. ff. de p̄ditione
furti. Et p̄ furto manifesto tenetur fur ad
quadruplum. p̄ nō manifesto vero ad du
plum. vt insti. de obli. que ex delict. nascun
tur. §. furti pena. q̄ pena etiā de iure cano
nico peti p̄t licite. xiiij. q. v. c. si. in glo. vl.
nisi sit furtū domesticū a filio patri factū
vel ab vxore marito. vt. ff. de penis. l. respi
ciendum. §. furta domestica. et. l. si q̄s vxo
ri. §. i. et. ij. ff. de furtis. In foro tñ cōscien
tie fm̄ doctores q̄s tenetur stare cōtentus
q̄ sibi restituatur simplum cū omni dāno
sibi ex tali furto secuto. **xxxi.**

Sed utrū necessitate famis vel nudita
tis liceat furari? Glo. dicit q̄ sic. in. c. in.
extra de furtis. sicut licet occidere cum se
aliter tueri non potest. vt in clemen. i. de
homi. Sic enī casu necessitatis multa alia

prohibita cōceduntur, et precipue vsus re-
rum, tali enī tempore omnia sunt p̄munia
de iure naturali et civili, vt insti. de rerum
diui. §. i. et. ij. et notatur, xliij. dist. sicut hi.
Vnde talis nō dicitur in dolo qui vitur
re cōmuni, quia poterat credere in tali ne-
cessitate dominū p̄missurum, et peccaret
mortaliter si negaret, vt dicto. c. sicut hi.
lxxxvij. dist. pasce, et hoc casu monachus
potest facere elemosynas sine licētia ab-
batis, Lancoz. ik ic. in. iij. di. xxxvij. ar. iij.
q. iij. addēs q̄ nullū ius positiuū posset
statuere q̄ tēpore necessitatis nō liceret fu-
rari, qd̄ tñ p̄prie furtū nō dicitur, quia fur-
tum est cōtractatio rei aliene tempore non
necessitatis cōtractatur res facta p̄pria iu-
re naturali, qd̄ fortius est iure positiuo, qz
est immutabile, vt insti. d̄ iure naturali. §.
sed naturalia quidē, nam ius naturale po-
test tollere positiuū, sed nō ecōtrario, Lō-
coz. Jonal. qui addit: q̄ si necessitas nō
esset magna: restituere debet, et agere pe-
nitentiam de furto, vt extra de furtis. c. si
quis, in glo. xxxij.

Utrum liceat furari causa pietatis rē
vsurarij vel auari vt inde fiat elemosyna,
ik̄ respondet Alex. in. iij. in tractatu huius
precepti, q̄ furari alienū vt de furto sub-
ueniatur alij: peccatum est, illa vero au-
toritas Job. xix. Contrebam molas ini-
qui et a dentibus illius auferabam predā
intelligitur de iudicibus quorū interest vt
fures puniant, et furta restitui faciant.

De nouem generibus sanctorum qui obligantur in solidum.

Sequitur videre de restitutione damno-
rum circa bona fortune, Vnde ik̄ car. in
iij. dist. xv. ar. iij. q. iij. dicit q̄ nō tm̄ ille
qui executor est damnificat iniuste, et ad
restitutionē tenet in solidū, sed etiā oēs p̄-
cipales in illo crimine ad resti. tenet in so-
lidū, Participare aut̄ puenit, ix. modis q̄
his versib⁹ cōtinent fm̄ ik̄ ic. Sco. in. iij.
dist. xv. q. ij. ar. ij. x. ij. et Alex. de hales. et
Jonal. Iussio, cōsiliū, cōsensus, palpo,
recursus, Participans, m̄p̄, nō obstant:
nō manifestans. xxxij.

Primo iussio, Ille enim qui iubet fieri
ri principalior causa videt q̄ exequens,
est enim causa prima, et sicut dicit p̄ma p̄

positione de causis, Causa prima plus in-
fluit sup̄ causatū q̄ sc̄da, Vñ fm̄ Alex. de
ales in. iij. in tractatu resti. princeps qui
precipit subditis vt faciant furtum vel ra-
pinam tenetur ad restitutionē, nisi ille qui
rapuit restituat, quia ille facit cui⁹ aucto-
ritate fit, Vñ Bar. ij. Wittens herodes
occidit omnes pueros qui erāt in bethleē,
nam occidisse dicit quia precepit occidi,
Nec valet argumentū q̄ nihil habz de fur-
to vel rapina ergo nō tenet, quia licet ni-
hil habeat: tamē tenetur quia fuit in cau-
sa furti vel rapine.

Quid si pater p̄cipiat filio et magister
discipulo quē tenet sub virga q̄ rapiat vt
furetur, ik̄ n̄ det Alex. de al. vbi. s. q̄ tenet
restituere, nec filius tenetur obedire pa-
tri: nec discipulus magistro.

Pone q̄ amicus p̄cepit amico paupe-
ri q̄ rapiat vel furetur vnde cūq̄ possit vt
diues fiat: an tenet ad resti. ik̄ n̄ det idē
vbi supra, existimo q̄ nō, rōne qua p̄ci-
pit, quia nō habet auctoritatē p̄cipiendi,
Vñ p̄ceptū suū nō habet vim p̄cepti
sed potius interpretandū est cōsiliū nisi
absq̄ illo cōsilio alias nō fecisset, vt. j. p̄-
me dicitur, et ideo iubens occidi christia-
num per assilimos est excōmunicatus p̄-
cipaliter et tenet ad resti. de qua dictū est
sup̄. §. i. vt habetur in. c. p̄ humani. de ho-
mi. li. vi. xxxij.

Cōsiliū, i. quādo quis alicui cōsuluē
vt furetur vel rapiat tenetur ad resti. vt in-
sti. d̄ obli. que ex qua, delic. nal. §. interdū,
nisi ille alias sine suo cōsilio nō fuisset fu-
rat⁹, vt ibi gl̄. Et fm̄ Alex. de ales. Alex.
de alexādia. ik̄ ic. et Sco. sec⁹ si fuisset a-
lias facturus, i. fuisset in firmo p̄posito fu-
randi illud, nec plus vel minus facit pro-
pter cōsiliū sibi datū, Vñ Job. xij. Ad-
ducit p̄siliarios in stultum finē, hec Alex.
Et hoc habet locū tam in cōtractibus q̄
in delictis q̄ cōsiliū est fraudulēter da-
tum, als nō tenetur, vt in. c. nullus. de re.
in. li. vi. vbi dicit regula, nullus ex cōsilio
dum fraudulentū nō fuerit obligatur, 2. l.
cōsiliū, ff. de re. in. et ratio huius regule col-
ligitur ex canone, xiiij. q. i. qd̄ p̄cipit, et in
c. cū olim. de arbitris. et. l. ij. in fi. ff. māda-
ti. insti. mādati. §. tua gratia, Vñ possunt

poni multa exempla tã in cõtractibus q̃
 in delictis scdm glo. in dicto. c. nullus. in
 ptractibus ponit dñs. Jo. exemplũ in. d.
 s. tua gratia. dicēs. puta cũ scires eũ cui
 mutua b̃a facultatibus labit̃ causa tui lu
 cri idoneũ fore affirmasti p̃sulendo vt mu
 tuare. qd̃ dicit notandũ cõtra p̃sonetos q̃
 sepe fraudulẽter inducũt ad emendũ r̃ ṽe
 dendũ sui lucri causa. nã tenet̃ de suo cõsi
 lio fraudulẽto. l. si. ff. de p̃sonetis. Itẽ in
 ec q̃ comodavit vasa viciosa et fraudulen
 ter cõsuluit vt ponerẽ vinũ in eis: et hoc fe
 cit aĩo vt destrueret̃ vel effunderet̃. vt. ff.
 comodati. l. in. comodato. Si autem nõ sit
 fraudulentiũ cõsiliũ datũ in cõtractib⁹ nõ
 tenet̃ cõsulens si bona fide cõsuluit. Itẽ
 si aliquis volebat alicui legare vel dona
 re in testamẽto vel aliud beneficiũ facere.
 et ego odio vel invidia mot⁹ cõsului et p̃
 suasi ne legaret̃ vel faceret tale beneficiũ.
 et ex verbis meis motus est nõ facere qd̃
 sine verbis meis fecisset: teneor ad resti
 tioneĩ fm̃ fratrem̃ Alua. p̃ tex. in cle. religio
 si. de p̃uilegijs. In maleficijs autẽ ip̃s est
 fraudulentiũ. et ideo tenet̃ cõsulens: nõ tñ
 illi cui cõsuluit. sed cõtra quẽ cõsiliũ de
 dit. Nã si cõsuluit occidi homicida est. l.
 di. si quis viduã. et de homicidio. c. sicut
 dignũ. et ibi vide plura per Anno. Itẽ si
 cõsuluit seruo vt fugeret vel furtũ faceret
 tenetur furti vel serui corrupti. ff. de seruo
 corrupto. l. i. s. p̃suadere. Itẽ si cõsuluit
 vt mihi fieret iniuria: tenet̃ mihi actõẽ in
 iniuriã. de pe. di. i. nõ solũ idẽ vbi cũq̃ ca
 dat nomẽ maleficij. hec glo. in. d. c. nullus
 Itẽ cõsiliarij civitatũ. quoz cõsilio ep̃us
 bannit̃ vel pcutit̃ vel p̃secutionẽ patit̃. in
 cle. si q̃s suadente. de penis. Itẽ p̃siliarij
 civitatũ in quib⁹ sunt statuta q̃ vsure sol
 vant̃ vel solute nõ repetantur. vt in cle. ex
 gravi. de vsuris. et ideo beati sunt illi cõ
 siliarij hodiernis ep̃ibus de quibus dici põt
 Beatus qui nõ abijt in cõsilio impioz. vt
 si vadit nõ p̃sentit more illius Ioseph in
 sti de q̃ dicit̃. hic nõ consenserat cõsilio et
 actib⁹ eoz. sed beñ r̃ pauci sunt. Puniant̃
 etiã qñq̃ p̃siliarij in plus q̃ p̃ncipalis de
 linquẽs. lxxvi. di. tanta. vbi redarguitur
 p̃sbyter q̃ die dñico añ celebratiõz exara
 bat messẽ. et parciẽ ei rone senectutis. et

cõsiliarij excõicant̃. Itẽ p̃siliarij civitatũ
 in quib⁹ sunt statuta cõtra libertatẽ eccler
 sie vltra excõicationẽ: tenent̃ ad damnũ.
 qd̃ tñ incurrũt si volũt absolui. vt in. c. nõ
 uit. et. c. grauẽ. de sen. excõ. xxxv

Contentus. i. qñ quis consentit furi in
 furto. als nõ furaturo exp̃sso p̃sensu sine q̃
 damnificatio nõ fuisset lecuta. ij. q. i. notũ
 sit. Vbi videt̃ q̃ facientem et cõsentientẽ
 pari pena cõstringit. puta cũ a p̃silde pete
 retur inia impune furãdi p̃sentit. vide pri
 mo ad Ro. Qui talia agũt digni sũt mor
 te. nõ solũ qui faciũt sed qui p̃sentĩt facie
 tib⁹. i. quoz auctoritate delinquit̃. vt no.
 glo. in. d. c. notũ. et. lxxiiij. di. si q̃s. vbi di
 citur. Si q̃s ep̃s fornicationi p̃sbyterozũ
 diaconoz p̃cio vel precib⁹ interueniẽte cõ
 senserit: ab officio suspendat̃: Et ideo qui
 cõsentit aliquẽ spoliari iniuste et eĩci ab
 ecclesia sua: tenet̃ ad p̃curationẽ vt resti
 tuatur. vt in. d. c. notũ. Itẽ cõsecrans
 et cõsentiens cõsecrari a sumoniacõ: est su
 spensus. i. q. i. de cetero. Itẽ incestuosi et
 eis p̃sentientes sunt infames. ij. q. iij. Co
 sanguineoz. Itẽ raptorez facultatũ ec
 clesie et p̃sentientes tenent̃. xvij. q. iij. oēs.

Palpo. i. adulator qui int̃m̃ xxxvi
 laudat et strennũ reputat rapientẽ vel in
 iuste damnificantẽ et sibi se familiarẽ ex
 hibet q̃ multũ p̃babilit̃ p̃sumit q̃ ex hoc
 motus fuerit damnificas ad damnifican
 dũ vel ad nõ restituendũ damnificato qd̃
 intẽdebat restituere. qz talis adulatio est
 quidã p̃sensus. xciij. di. si inimicus. Nã vt
 dicit̃ in. l. i. s. p̃suadere. ff. de seruo corrup
 nõ oportet laudando augeri maliciã. Et
 Esa. ix. Errant q̃ beatificat̃ populũ istũ se
 ducentes. et qui beatificant̃ p̃cipitati.

Rekursus. i. ille apud quẽ xxxvij
 latet latro cũ spolijs dum nõ habeat spo
 lia in potestate sua: tenetur illa restituere
 vero domino. nec est crimine proditionis
 redarguendus si spolia furto habita resti
 tuat. imo potius exequitur quod iusticia
 requirit. nec ex hoc fidẽ violat. quia in tur
 pi voto debet rescindi fides. vt dixit Iñ.
 imo si illa reciperet cum aĩo conseruandĩ
 furi vel sibiĩpi essz furti p̃nceps. et re⁹ mor
 tis fm̃ legem humanã. p̃pter quod necesse

babet illa restituere, quod intelligimus esse sine pditione psonae. et si immeret a liquod periculum sibi ut si timeret ne crimen furti sibi imponeret: posset illa pmittere psonae ecclesie. s. sacerdoti sub sigillo confessionis ad restituendum. p hoc Esa. iij. Rapina paupis in domo vestra. hec alex. de ales. l. d. cor. Ric. vbi. s. dicens. q. ille ad quem est damnificantiu recursus sicut ad patrociniu prestante. xi. q. iij. qui cōsentit. vbi dicit. qui cōsentit peccantibus. et defendit aliū delinquentē: maledict⁹ erit apud deū et hoies. et corripiet increpatōe semissima. In cetia quidā sanctissim⁹ pater ait. Si q̄s peccantē defendit: acrit⁹ q̄ ille q̄ peccauit coherceat. Et. xxij. q. iij. c. qui alioz. dicit. qui alioz defendit errorem multo est damnabilior illis qui errant. qz nō solū ille errat sed etiā erroris alijs offendicula pparat. Dñ notať fm glo. i. de. i. de penis. q. est quidā defensor. i. auctori sator delicti. et talis grauius punit q̄ agens. de offi. dele. c. i. Est et alius defensor qui etiā post delictū defendit. puta impediendo ne delinquens ad iudicē veniat examinandus vel puniendus. xxvij. q. i. si custos. facit. xxi. q. v. p. totū. vel ne fiat executio. de offi. dele. ex litteris. et i. c. felicis. post pñ. ibi postea recepraerit vel defensorauerit. de penis. li. vi. dicit tñ ibi glo. q. nō intelligitur si defendit ne ledat a priuato se vindicare volētī vel cōsanguineis eius. Itē de illo qui celat rem furtiua ppter qd̄ impeditur restitutio fm monal. participās. i. qui inferēdo damnū assistit coadiuās damnificantē. picipat in preda. qz talis maximū prestat fauorē. xxij. q. vlti. si q̄tuor. ex de homi. c. sicut dignū. §. illi aut. hec Ric. Dñ Esa. i. Principes tui infideles et socij furū. et ps. Si videbas furē currebas cum eo. Prestās ergo opē et auxiliū furto: tenet furti. vt insti. de obli. q. ex delic. nas. §. interdū. l. is qui opē. ff. de fur. et. l. nihil interest. de sicca. puta fm dñm Jo. in. d. §. interdū. comodat scaldas vel ferramēta ad furtū faciendū sine quibus factū nō fuisset. Nota tñ q. socius delicti dicitur duobus modis fm glo. in cle. i. de penis. Nā quandoqz plures sunt socij quozū nullus est principalior. quādoqz v-

mus est principalis alter cooperans.

Quid ergo si plures sint raptores q̄st pares quia nullus inducit aliū ad eundū nec est dñs alijs alteri⁹ sed quilibet per se vadit. Ric. n̄det monal. in sum. in tracta. restitutionū. q. si vadit in simul quasi onus exercitus: quilibet tenet in solidū. qz vnus sine alijs nō auderet ire. vel nō posset damnū inferre. qz in tali casu quilibet inuat alios et facit eos fortiores. et sūt q̄si squame sese premētes. et omnes sunt cooperatores. ar. ex de homi. c. sicut dignū. Si vero nō erant simul sed quilibz p se faciebat damnū nō puocans alios ad damnū dandum: tunc tenet quilibet p eo qd̄ fecit. vel forte in vtroqz casu posset tolerari q. qui libet satisfaciatur de his que habuit. et inducat alios p posse ad satisfaciendū. Huius opinionis fuit Anno. in. c. sicut dignū. de homi. sed qd̄ primo dictū est tptius videt et hoc intelligitur qn vnus sine alteri ad iutorio vel societate dedisset damnū. alioquin ex eadē equitate. Item essz dicendū in eodē casu cum exercitus aliquis qui subest vni dño facit rapinā. s. q. quilibet de illo exercito excepto principali domino teneretur p illa parte damni quā intulisset Certum est enim q. dñs qui actor est principalis in solidū tenet.

xxxix

Stutus. i. ille qui vidēs alium damni ficari iniuste. et scit q. verbo suo sine periculo facere posset vt subueniatur iniuriā patienti et tacet. vnde prouer. xxij. Erue eos qui ad mortē. et qui trahuntur ad interitū. liberare ne cesses. hec Ric. et Alex. de ales. Vnde. xxvi. q. ij. de puellis. dicit eos qui rapuerint puellas cooperantes et coadiuātes raptoribus decreuit sancta sinodus. vt siquidem clerici sunt decidāt a proprio gradu. si vero laici: excōmunicentur. Coadiuare enim est scire reatum cui potest puideri et claudere oculos fingendo se nō videre: sicut faciūt officiales. Quero vtrū teneat quis defendere pimum: Ric. n̄det Ambro. in li. de officijs. et transumptiue. xxij. q. iij. nō inferenda. vbi dicitur. Qui enī nō repellit a socio suo iniuriā si p̄t tñ est in vicio q̄tū ille qui fecit Dñ moises cū vidisset hebreū ab egiptio

patientē iniurias defendit: ita vt egyptiū
pstereret atq; in arena absconderet. itē
Inastasius ad Dama. xxiij. q. iij. c. qui po
test. dicit. qui potuit obuiare et pturbare
pueros et nō fecit: nihil aliud est q̄ faue
re. nec caret scrupulo societatis occulte q̄
manifesto facinori desinit obuiare. Adē
ostendit p̄beta in psalmo vbi dicit. eripi
te pauperē: et egenū de manu peccatoris
liberate. nec illos immunes esse a scelere q̄
pmiserūt principibus christum interfice
re cum pro multitudine timerēt et possent
illos a facto et se a cōsensu liberare. Qui
desinit obuiare cum possit: cōsentit et qui
iurat nō nocere intelligit iurare q̄ p̄hibe
bit ne alius noceat. vt. ff. loca. l. in lege. et
ff. de verbo. obli. l. in illa stipulatōe. et no
tat glo. xxiij. q. v. c. de forma. de hoc tñ vi
de qualiter intelligat in. §. primo. xl

Nō obstant. i. ille qui nō obstat dānifi
cantibus iniuste cum possit et sibi ex offi
cio incumbat et manifesta sit sibi iniuria.
lxxij. di. error. q̄ negligere cum possis p
turbare peruersos nihil aliud est q̄ faue
re. nec caret scrupulo societatis occulte q̄
manifesto facinori desinit obuiare. ex de
homi. c. sicut dignū. §. illi autem. vel scdm
Sco. nō obstant faciendo restitui ablatū
cum sibi ex officio cōpeteret. vnde. lxxij.
di. c. i. dicit. Si quis ep̄s fornicationi pre
byteroz; diaconoz; vel crimen incestus
in sua parrochia p̄ce vel precio internemē
te cōsensit. vel cōmissum auctoritate of
ficij sui nō impugnaverit: ab officio suspē
datur. et in. c. cōsentire. e. di. dicit. Cōsen
tire videt erranti: qui ad refecanda q̄ cor
rigi debent nō occurrerit. Et ideo non de
fendens clericū. cum ad eius officium perti
net ne pcutiatur incidit in canonē. quia fa
nere videtur. qui cum possit desinit mani
festo facinori obuiare. de sen. excō. quāti.
xxij. q. v. administratores. Sed vtrum
quis teneatur defendere proximū si nō sit
in potestate cōstitutus? Glo. in. c. nō infe
renda. xxiij. q. iij. vbi dicit. qui nō repellit
iniurias a primo si potest tam in vicio est
q̄ ille qui facit. Exponit si potest id est si
est in potestate positus abs nō tenet. xxiij.
q. iij. forte. Si enim quilibet teneretur a
lium defendere: ergo si aliq; reciperet pe

21
cuniā p̄ defensione alicuius teneret eam
restituere. qd̄ est verum. vt. ff. quod metus
causa. l. metum. §. sed licet. et. ff. de dona.
l. si pater. §. i. cuiuslibet tamē licitū est de
fendere aliū si vult. vt. ff. q̄ metus causa.
l. sed et paruus. Archi. in. d. c. nō inferen
da. dicit q̄ potest defendere si vult. i. sine
peccato. sed nō tenetur si non est in pote
state positus. Nec obstat quod hic dici
tur de moise qui defendit hebreum ab egi
ptio depressum. Nam est argumentū a mi
nori. quasi dicat si moises hoc faciēdo nō
peccauit qui ad hoc non tenebatur: multo
plus qui potestare habz. vide quod notat
Inno. de sen. excō. si vero. Sed videt q̄
quilibet teneatur abs crudelis est. xxiij. q.
iij. ipsa pietas. vbi dicit. Item si aliqui
in vna domo simul habitarent quā certissi
me sciremus ruiturā nobisq; p̄nuncianti
bus illud nollet credere atq; in ea manere
psisterent. si eos possemus inde eruere vel
inuitos quibus illā ruiturā p̄demonstrau
mus vt ulterius redire sub eius piculo nō
auderent. nisi faceremus. puto nō immeri
to crudeles iudicaremur. Hec sunt verba
August. ad Bonifaciū. Alex. de ales in. iij.
in tractatu iudicialiū preceptorū dicit. q̄
licet moises hoc fecerit ad defensionē ip̄i
israelite: nō tamē excedere debebat modū
Excessus aut fuit in occidendo. qd̄ patet
per August. loquentē de moise et petro qui
dicit vterq; nō detestabili immanitate sed
emendabili animositate iusticie regulas
excessit. Si ergo peccauit moises cum ad
huc nullaz legitimā potestare gereret nec
diuinitus acceptam nec humana societa
te ordinatā. Vnde mat. xxvi. Omnis qui
acceperit gladium: gladio p̄bit. Accipere
enim gladium videtur cum nulla est cōsti
tutio iudiciaria potestate. Vnde August.
cōtra faustū. Ille vtitur gladio qui nulla
superiore ac legitima potestate vel inben
te vel cōcedente in sanguine alicuius ani
matur. Nō obstat dictū Ambrosij in. d. c.
nō inferenda. quia respondet Alex. q̄ li
cet nō peccauit defendendo hebreū: pecca
uit tamen modū excedendo. xli.

Non manifestans. i. ille qui interroga
tus a iudice vel ab alio ad quem pertinet
si sciat illum qui res acceptas iniuste de
b

tinet et celat scienter. cum tamen sciat se posse
 sine ullo periculo suo respondere veritate
 ex de fur. c. qui cum fure. ix. q. iij. quisquis.
 ubi dicit. uterque reus est: et qui veritatem
 occultat et qui mendacium profert. quia ille
 pdesse non vult et iste nocere desiderat. hec
 Ric. Item Sco. dices non manifestans. i.
 requiritus in iudicio ubi posset sententia
 liter restitui res domino suo. et tamen dicendo
 veritate non imminet sibi periculum sui sta
 tus vel persone et quilibet predictorum te
 netur in solidum: uno tamen restituente alij non
 tenent restituere damnificato. sed si par
 tem aliquam habuerunt: restituere tenentur
 illi qui totum restituit. fm Ric. in. iij. di. xv.
 et Sco. ibidem. Nota ergo quod quis tenetur
 indicare furem. vt. d. c. qui cum fure. Vbi di
 citur non solum fur sed ille reus tenetur qui
 furti conscius querente possessore non indi
 cat. Glo. et Anno. adducunt multas con
 dantias. Sed an peccet quis accipien
 do pecuniam vt indicet cum ad hoc teneatur?
 Respondeo Anto. de bu. quod de iure civili
 potest recipere. secus de iure canonico fm
 Hosti. qui dicit quod licet fm leges non com
 pel latur indicare furem. iudex potest tamen ex
 officio ipsum compellere. ff. de offi. p. l. iij. in
 fi. Item fm canones non debet indicare ubi
 adest periculum mortis. xij. q. ij. ne quis. Po
 test tamen fm utrumque ius facta indicatione
 recipere precium gratis oblatum. vt in. c. dile
 ctus filii. et de symo. Item dicit Anto. d
 bu. quod non tenetur indicare furem si est in pericu
 lo mortis aut detruncatōis membri si in
 dicetur: et hoc maxime in clerico. Et hoc
 patet ad sensum. Ad hoc faciunt notata in
 c. dilectorum. de testibus cogendis

De restitutione emen tium de preda furto vel rapina. xliij

Restituere tenentur ementes de rabi
 na. In quibus sic procedendum est fm Jo
 nal. in sum. in tractatu restitutionum. quia
 si scit venditorē iuste et in iusto bello ha
 buisse: licite potest emere. nec tenetur resti
 tuere durante bona fide. Qui vero nescie
 bat de iusto bello sed credebat probabiliter
 nam omnes vicini sui vel maior pars ad mi
 nus sapientes credebant. ita put sibi empro

ri videbatur. iste sibi non tenetur durante
 hac bona fide. sed si postea sciat restituere
 debet et rem et fructus extantes. De con
 sumptis enim non tenetur bona fide durante.
 similiter si iudicialiter. i. auctoritate et p
 sententia iudicis restituerit. poterit a ven
 ditore etiam inuito precium petere. xij. q. ij.
 vulturane. Si vero simpliciter sine aucto
 ritate iudiciali in penitentia restituerit:
 tenetur venditor in penali iudicio ad in
 teresse. sed in iudicio causarum non poterit
 ad hoc cogi. ff. de emp. l. si re. ex de emp. et
 vendi. c. si venditori. Item qui emerunt
 de rapina. et in iudicio anime dicunt illud
 fecisse ignoranter: si fuerit ignorantia iu
 ris non excusat in hoc casu. si ignorantia
 crassa et supina. sed quia omnes vicini vel
 p maiori parte vel etiam pauciores. sed sapien
 tes dicebat illud bellum esse iniustum et con
 tra deum. vel forte quod ecclesia prohibebat
 vel excoicabat publice actores et principes
 ipsius belli: tenentur ad restitutionem. xij. q.
 ij. qui et humanis. xliij

Quid de predam ementibus? Respondet
 Hosti. in ti. de penis. §. quibus. §. quid de
 preda. quod si quis emit scienter vel credens
 probabiliter quod preda sit. tenetur indistin
 cte. nec liberae vendendo. nec qualitercum
 que alienando. nec amissione vel morte rei.
 vel aliquo alio casu interveniente. quo mi
 nus teneatur restituere precium fm quod plus va
 luit ex quo emit. vel plus vendidit quam eme
 rit. vel tempore contractus valuit. et quic
 quid ex re habuit vel habere potuerit nul
 las expensas deducendo. quia talis contra
 ctando rem alienam furtum committit: et fur
 semper in mora est. ad hec. l. de furtis. l.
 ij. et. ff. de furtis. l. qui inuenta. ff. de condi.
 furti. l. in re furtiva. ff. comoda. l. si vt cer
 to. §. interdum. l. de rei ven. l. certum. et quod
 dictum est de primo emptore: idem intelli
 gas de secundo tercio et millesimo. quia si p
 plures manus ambulauerit idem iuris erit
 ff. de mino. l. sed ubi. ff. de peti. here. l. sed
 si lege. §. sicut autem. Si autem scit quod de iusto
 bello est: oino excusat cum a vero domino emit
 Item dicit monal. in sum. in tracta. restitui
 tionum. addens quod precium quod dedit. non potest re
 petere ab eo cuius est res. nec expensas quas
 ibi fecit. et omnem utilitatem quam ex illa re ha

buit: tenetur restituere, et si restituat rem
deteriore q̄ ad ip̄m puenit: nō liberatur.
Similiter si alio medio tpe res fuit melior
q̄ fuerit tpe emptōis. siue cū postea ven-
didit alteri eius qd̄ pluris fuit: estimatio
erit faciendā ad maiore estimatiōē toti⁹
tpe medij. vt. d. l. qui inuenta. xliij.

Quid si emptor hoc nesciebat pbabi-
liter tū hoc credebatur pura q̄ oēs vicini sui
vel maior ps et maxime sapientes et hone-
sti homines ita credebant. durate hac bo-
na fide nō tenet. sed tenetur si postea audi-
uerit veritatē. et curet alias cautius ne-
gociari. C. d. fur. l. ij. Et si iudice sententiā
te restitutionē fecerit: p̄t agere cōtra ven-
ditore vt ip̄m seruet indemnē. xij. q. ij. vul-
terane ecclesie. Si autē hoc faciat ad p̄ce-
ptum sacerdotis in foro penitentiāli: in eo-
dem foro inducendus est venditor vt ip̄m
seruet indemnē. sed in foro cōtentioso ip̄m
nō poterit emptor cōuenire. ff. de eue. l. si
rem. c. fi. de empti. et vendi. xlv

Quid si emptor sciebat factū sed igno-
rabat ius. vel ignorantia facti duct⁹ cras-
sa et supina nō pbabili rem raptā emerit
K̄ndet Hosti. vbi. s. q̄ tenetur in iudicio
aīe ad restitutionē. de cle. ex. mini. c. apo-
stolice. Dicunt autē crassa et supina ignoran-
tia q̄ cōiter alij vicini dicebāt et crede-
bant q̄ res esset de preda et de bello iniu-
sto. ff. de verbo. sig. l. late culpe. vel q̄ ec-
clesia hoc pbibebat et tales publice excō-
municabat. vnde nō excusat emptor tali
ignorātia ductus. xij. q. ij. qui et humanis.
xvi. q. i. si cupis. de ordina. ab ep̄o qui re-
nun. episcopatum. c. i. §. fi. et. c. ij. Et si de
hoc nihil cogitabat q̄ emit nec inq̄siuit
q̄m potuit: culpa est. idē monal. xlvj

Quid si raptor. i. donator vel venditor
satisfecit plenarie de p̄da data vel v̄dita
K̄ndet Hosti. vbi. s. donatariū vel empto-
rem liberatū. Verū quicquid habet de lu-
cro q̄ p̄cipit ante restitutionē factā: debet
in vsus pauperū erogare vbi fuit male fi-
dei. ar. xiiij. q. v. qui habetis. et. c. se. et fm
K̄ic. hoc intelligi potest de cōsilio. nā pur-
gatum est vicium. ex quo dicit plenarie sa-
tisfactū q̄ ad restitutionē faciendā. vel si
aliquid deest quo ap̄ restitutionē: restituē-
dum est damnū passo. Del dic q̄ etiā vbi

22
plenarie satisfactū est sibi talis penitētia
iniungenda est vt puniat in eo in quo de-
liquit. de temp. ordi. litteras. Et vt peni-
tentia sibi in p̄trariū iniungat. Idē mo-
nal. in sum. in trac. resti. xlvij

Quid si quis emat rem de p̄da scienter
tū hoc facit bona fide nō vt lucret. sed vt
ip̄am restituat dño recepto p̄cio et inter-
esse suo. cum al̄s dñs rem suā recuperare
nullo mō posset: vel nō ita de facili? K̄ndet
Hosti. vbi. s. q̄ talis nō cōmittit fur-
tum. ff. de furtis. l. falsus. §. i. imo vtiliter
gerit negociū eius. Et si non totū poterit
recuperare p̄ciū et interesse suū etiam si
res sine culpa sua perimat vel amittat: vt
quicquid p̄ceperit ex tali re vel occasione
ip̄ius totum cōpenset vsq̄ ad quantitātē
cōcurrentiū fm Kay. ar. ff. de nego. gest. l.
sed an vltro. §. ij. de accu. cum dilecti. §. fi.
Idem monal. qui addit breuiter dicēdo
q̄ quicquid sibi adest ex illa re. vt pensio.
merces. fructus et similia. teneat restituere.
et quicquid sibi adest potest repetere: et
est ratio. quia gessit negocium illius cu-
ius est. xlvij

Quid si nō potest reperiri dñs vel ne-
scitur vbi sit? K̄ndet Hosti. vbi. s. q̄ de-
bet pauperibus erogari. et hoc etiā publi-
ce fiat p̄missō bāno in ecclesia: et diligenti
inquisitiōne facta: vt omnis suspitio euit-
tur. de clāde. despon. cum inhibitio. et qui
matri. accu. possunt. c. cuz in tua. Et si hoc
facto nō inueniat cuius res sit: liberabit
dando pauperibus. s. p̄ anima illius cu-
ius res est. quia in hoc vtiliter gerit nego-
cium suū. ar. xij. q. ij. quatuor. circa fi. Idē
mo. dicens. Sed quid si fecit diligenter
inquiri postq̄ emit rem bona fide. An q̄ri-
dico vt restitueret rem vero dño. et nō po-
tuit inuenire cuius esset res cōsulendū est
ei. imo de necessitate dicendū: q̄ quicquid
illa res valet vltra id qd̄ sibi debetur: ero-
get in pias causas p̄ anima illius cuius
res fuit. et hoc fiat publice vt euitetur oīs
suspitio. et erit liberatus. *Concedit Argina*

De restitutione come-
dentiū de rapina vsura vel furto. xlix:
Restituere tenent fm Alex. de ales in
iiij. in tractatu restitū. qui comedūt vel in
b ij

alios vsus cōuertunt aliquid de vsura furto vel rapina scienter: siue sint religiosi siue alij. et similiter si dubitent an sint huiusmodi: cōmittunt se discrimini. Habetur enī p̄ regula q̄ quicūq; habet conscientia de re q̄ sit aliena: tenet illā restituere. Pro hoc facit **L. hodie. ij. c.** Videte ne furtū nobis sit q̄ nō licet nobis aliqd ex furto edere vel cōtingere. Idē **Host.** q̄ dicit. Quid de comedentibus de preda siue recipientibus ex dono siue scienter siue ignoranter: sed postea audiuit veritatē? **R. n̄det in ti. de peni. §. quibus. s.** quid de his. q̄ quatenus habuerūt tenent restituere. **ff. si cer. pe. l. si ad me et ticiū. ff. de cōdi. inde. l. nam hec natura.**

Sed qd̄ de his qui comedūt vel induūt **R. n̄det idē vbi. s.** videt q̄ vxor et familia qui nō habent vnde aliunde viuant: excusent. dum tñ peccato nō cōsentiant. si raptorē inducant ad restituendū et corrigēdum. **ar. xi. q. iij. quoniā multos. ex de sen. excō. inter alia. et. c. si vero.** Et hoc dicit **Ray.** verum esse si spes sit de correctione et cum moderamine tali vt per hoc nō subtrahat facultas restituendū spoliatori in totū vel in magna pte. **ar. ij. q. vi. anterior legū. §. illud.**

de p̄dicatoribus
Quid de p̄dicatozibus? **R. n̄det idē vbi sup.** q̄ quia negociū gerunt expoliatozū: in hoc casu p̄pter hoc excusant. **de sen. ex. c. cum voluntate. i. r̄sō. §. i.** cū modificatione tamen. q̄ prime dicta est. **s. §. primo. de vxore. L. cor. monal. dicēs.** Item quicūq; accipit de rapina ex dono vel comedēdo vel bibendo. vel in alios vsus necessarios. vt vxor raptoris et ceteri de familia tenent de omnibus que sic accipiūt vel expendūt. nisi in casu cum agunt spoliatozū negocium mouendo et inducendo ipm raptorē p̄ posse ad restitutionē. quia tunc nō tenent. quoniā qui alterius negociū gerit vtiliter etiā ignorātis et absentis. licite recipit expensas siue secuta fuerit vtilitas siue nō. Vnde p̄dicatores qui vadunt ad raptos vt eos inducāt ad penitentia in generali predicatōe aut in p̄suasione specialia: restitutōe faciēda excusant si comedunt apud illos. maxime si comestione nō possunt apud alios inueni

re. **xi. q. iij. qm̄ multos. et. ff. de nego. gest. l. ij. et extra de accusa. ex pte. de sen. excom. c. cum voluntate. §. p̄dicatores.** Et hoc intelligas qm̄ habet spes p̄babiliter de correctione raptoris. vel si p̄pter eoz expensas ipi raptorē nō subtrahat in toto vel in magna pte facultas restituendū. **ar. ij. q. vi. c. anterior. §. illud. Alex. de ales. in. ij. tractatu de p̄plexitate p̄scientie dicit. q̄tum ad vxorē. q̄ quāuis mulier sit subiecta viro suo in his que p̄tinent ad thoz fm̄ qd̄ dicit ap̄tus. i. Corinth. vij. c. mulier nō habet potestātē corporis sui sed vir: tñ nō debet cōmunicare viro in his que sunt in cōtumeliā creatoris. Vnde abstinere debet a re fenebri. et lucrari opus manū suarū. vel querere sibi necessaria a parentib⁹ vel aliquādo ab aliquibus bonis viris mendicare. Si vero cogeret eā ad vtendū bonis illis illicite acquisitis: potest dimittere eum ad tēpus quo ad thozū p̄pter causam fornicationis spiritualis. **Donal. in sum. vbi. s. dicit.** Item vxor et familia qm̄ nō habet spes de correctōe raptoris vel viderit eū vergere ad inopiā et fieri nō soluendo: tunc si sunt ibi aliqua de iusto de illis sepatim p̄t expendere et comedere. alioquin de rapina. i. de ipa re rapta in specie vt de oue rapta vel captavel de fetu eius. etiā nato vel cōcepto apud raptorē nullo mō comedat nisi sit casus vltime necessitatis. Si autē sit res emptā de re rapta: poterit inde comedere etiā sine casu vltime necessitatis cū p̄posito eam restituendū. vel aliunde sibi victū querat ab amicis et cōsanguineis suis vel laborando manib⁹ suis. vel alio quocunq; modo honesto. nec reputat quantū ad hoc in honestū querere in tali casu elemosynas ostiatim. Similiter dicendū est si sunt ibi aliq̄ de iusto: sed ita mixta q̄ nō p̄nt discerni: vltic p̄nt discerni marit⁹ tñ iniqtate plen⁹ nō p̄mittit eā comedere nisi de reb⁹ raptis. Si tñ mixta sunt licite p̄t comedere nisi de reb⁹ raptis. si maritus est soluendo dum tamen habeat in mente et intendat comedere de licite acquisitis potest comedere que sunt mixta. Si autē nō est soluendo. quia quicquid habet non sufficeret ad satisfactionē: tunc idem dicendū est qd̄ in precedenti**

casu quā nihil habet nisi de rapina. Item
quādo nihil inuenit vxor apud virum nisi
de rapina: tūc ne moriatur fame subest ei
triplex auxiliū. Vnum est. si potest habere
de dote quā potest recuperare etiā cōstan
te matrimonio quā vir vergit ad inopiam.
Secundū remediū vt denūciat talib⁹ ami
cis q̄ ei suadeant qui possunt p̄desse et nō
obesse. et si necesse est potest adire episco
pum vt cōpellat eum pascere ip̄am de iu
sto. ij. q. i. si peccauerit. xxij. q. v. hoc videt̄.
et̄ de iureiur. c. quēadmodū. vel tradat ei
sponsaliciū. vel partē. vel cōmittat alicui
honeste p̄sone que de honesto lucro pecu
nie que fuerat data in dotem de qua nego
ciabitur illa p̄sone cui cōmittet̄: et p̄uide
at ei. et̄ de pig. c. ex litteris. et in. c. per ve
stras. de dona. p̄ter nup. Tercū remedi
um est q̄ si est in arto posita q̄ nec inueni
ret quid comederet etiā per elemosynā.
nec posset vlt̄erius sine piculo sustinere ne
cessitatē famis tunc si aliud nō haberet et
de rapina et de alijs vniūq̄ viuere posset.
q̄ necessitas nō habet legē. extra de re. iij.
c. qd̄ nō est. et de cōse. di. i. c. sicut. Item
quicquid expendit vxor et familia de rebus
raptis: doleat. et in animo firmiter p̄o
uat q̄ cōcito poterit etiā necessitate coa
cta quicquid inde expenderit restituet. In
omni tamē casu tenet̄ vxor debitū redde
re viro nisi subsit aliud impedimentum.
xxij. q. v. si dicat. Dicūt tū quidā q̄ vxor
feneratoris vel raptoris nullo mō debet
comedere de vsura vel rapina: nisi habe
at unde restituere possit. et tunc comede
re potest cū p̄posito restituendi imo plus
debet dimittere cohabitationē viri cui co
habitare nō debet si eā cōpellit peccare.
Qd̄ enī dicit̄ ap̄tus. mulier nō habet po
testatē sui corporis sed vir. verū est q̄ li
cet nō cohabitēt: tenetur tamē debitū red
dere viro p̄ loco et tpe. Et si dicat̄ q̄ vxor
nō debet dimittere virū nisi causa fornica
tōnis. dicendū q̄ hoc intelligit̄ scdm̄ glo.
nō solū de fornicatōe corporali sed etiā
in spiritali que est in omni peccato mor
tali. Tenet̄ autē mulier obedire viro saluo
dñio summi sponsi. Idem dicendū de fa
milia eorundem. quā nō debet comedere
nec stipendia recipere de rapina vsura et

furto.

De restitutione acqui

sitorū p̄ meretricium.

ij

Utrum acquirēs aliquid p̄ fornicatio
nē puta meretrix meretricando: teneat̄ ad
restitutionē? R̄ndet̄ Alex. de ales in. iij.
in tractatu restitū. q̄ qui fornicando ali
quid acquirit iure possidet quod acquirit
Dicit etiā Aug⁹. q̄ meretrix turpiter a
git: q̄ meretrix. sed nō turpiter agit: q̄ re
cipit. Unde licet acquirat meretrix me
retricando: tamen nō tenetur restituere.
quia nō cōmittit fraudē acquirēdo. R̄cipit
enī precium sui corporis locati ad for
nicationē p̄petrandā. nō tñ licet facere pu
blicā oblationē. Dñ Den. xxij. Nō offe
res mercedē p̄stibuli. nec precium carnis in
domo dñi dei tui. Quicquid illud est qd̄ vo
ueris: abominatio est apud dñm deum tu
um. nō tamen scdm̄ eundem vbi. s. q. vlti.
Omnis oblatio que fit cum scandalo: illa
enim abominabilis est. sicut si meretrix
traheret currū ad fabricā ecclesie: vel da
rent pannū sericum vel fenestrā vitreā in
ecclesia. talia nō debet ecclesia recipere a
cōgregatione meretricū. ne videatur ap
probare opus earū. sed priuatas elemosy
nas dare pauperib⁹ de pecunia sic acqui
sita licitum est. vt offerre candelas et hu
iusmodi: licitū est eis. Vide Ric. in. iij.
di. xv. ar. v. q. viij. Bonal. vero in sum. in
tractatu resti. in ver. restituere tenetur in
casu querit.

liij

Quid de muliere que recipit p̄cenniam
pro opere carnali? Et respondet si recepit
ab aliquo de rebus p̄p̄is non ecclesiasti
cis: nō tenetur restituere. Si sit monialis
cui datum est. nec acquirit sibi sed acqui
rit monasterio quod sic accepit. Honest⁹
tamē est q̄ monasteriū nō retineat: sed ero
get in p̄ios vsus. Si autē a clerico secula
ri datum est de rebus ecclesie: facienda est
restitutio ecclesie fm̄ q̄ dicūt magistri. nisi
episcopus velit dispensare cū illa que re
cepit q̄ retineat illud si secularis est mu
lier: aut cum monasterio si regularis. Si
autē accepit a p̄sone regulari de reb⁹ mo
nasterij. qd̄ p̄sumendū est nisi de cōtra
rio constet. distingue. quia aut recipit ab

b ij

habente administrationē. aut a simplici
claustrali. In primo casu facienda est re-
stitutio monasterio vel prioratui vel admi-
nistratori de cuius bonis datū est. et p̄t fie-
ri restitutio eidem p̄sone q̄ dedit si adhuc
remaneat in administratione illa. maxime
si iam credat̄ correctus. vel securius est q̄
ei nō reddat̄: sed fiat qd̄ dictū est. Si tamē
tali nō correcto facta est restitutio: libera-
ta est que accepit. Si aut̄ amor est ab ad-
ministratione illa aut si claustralis sit sim-
plex qui dedit. facienda est restitutio mo-
nasterio vel prioratui vel administratori.
nec liberatur si soluerit illi qui dedit. nisi
tunc demū cōuersum sit in utilitatē mona-
sterij prioratus vel administrationis. nec
poterit retineri a monasterio regulari mu-
lieris h̄mōi qd̄ accepit a regulari alterius
loci nisi de cōsensu abbatis et cōuentus.
si magnū fuerit donū. aut abbatis solius
si parū aut mediocre. Qd̄ autē dictū est
de rebus taliter datis a p̄sonis regulari-
bus: idem intelligas de rebus datis a p̄so-
nis secularibus et laicis qui sui iuris non
sunt. sicut est seruus et filius familias. qm̄
donat ob talem causam de rebus etiā pe-
culiaribus. nisi illarū rerū ita liberā ha-
beat administrationē: q̄ quasi pater fami-
lias possit disponere de eis dē. Idem qd̄
dictū est de moniali respectu viri regula-
ris: teneas ecōtrario qm̄ vir regularis re-
cipit aliquid a muliere regulari. Contra
habet̄ in restitutionibus sancti Bernar-
dini sermone. xxxix. ar. ij. c. iij. ultra mediū
qui quocūq̄ pecunia data sit debet dari
illi in cuius iniuriā data est. lviij

Quid de seculari qui recipit p̄ ope car-
nis a p̄ingata: Ik̄ n̄det idē vbi. s. q̄ resti-
tuere debet marito si illa dedit de reb̄ do-
talibus aut cōibus. Si aut̄ dedit de reb̄
parafrenalibus vbi p̄suetudine habēt mu-
lieres p̄afrenalia. aut si mulier soluta sui
iuris dedit amasio aliqd̄ de rebus p̄rijs:
licet honestū sit q̄ illud expendat in pias
causas nō tamē credendū est q̄ teneat̄ ni-
si velit. poterit etiā restituere ei qui dedit
qd̄ melius videt̄ si peniteat vel egat. lv

Sed nunquid regularis p̄sona poterit
auctoritate p̄pria qd̄ accepit p̄ carnali o-
pere vel qd̄ habuit de furto vel rapina re-

stituere: Ik̄ n̄det idem vbi. s. q̄ si cuiq̄ cō-
petit date rei petitio. distingue. qz si extat
adhuc res data penes illū cui data est. sed
nō audeat vel timet aut nō p̄t impetrare q̄
fiat restitutio per prelatū collegij: tunc re-
stituatur auctoritate p̄pria fm̄ formā supra
dictā etiā cōtradiciente p̄lato. qz plus est
obediendū deo q̄ homini. Si aut̄ nō extat
qz iam cōsumpta est tunc inanis est actio
quā excludit inopia debitoris. Si aut̄ nō
est cōsumpta penitus sed cōuersa est in v-
tilitatē monasterij. vel habet aliquid qd̄
cōparauit ex re sibi data si nō p̄t aut nō au-
det. aut timet impetrare q̄ fiat restitutio
per prelatū: gerat bona fide negociū mo-
nasterij restituendo cui debet. sicut dicitur
est. vel si fuit datū de bonis ecclesie secula-
ris impetrādo dispensationē episcopi q̄
possit retineri a monasterio vel erogari in
pios vsus: nō tamē p̄radicante p̄lato hoc
fiat p̄pter bonū obedientie. nisi sit illa res
cōparata de pecunia ecclesie aut persone
p̄uilegiata in hoc q̄ tunc rem emptā de
sua pecunia possit vendicare: sicut miles
pupillus in quo casu etiā cōtradiciente p̄-
lato potest eam restituere: si eam habet. vt
dictū est de re adhuc extante penes eā p̄so-
nam que accepit. lvi

Quero quid de filijs illius qui viuentē
uxore sua duxit aliā rā ip̄o q̄ superducta
sciente impedimentū de filijs in q̄tū susce-
ptis de secundo matrimonio illo. nunquid
possunt succedere in hereditatē patris. et
an teneant̄ totū restituere filijs primi ma-
trimonij. aut alijs veris heredibus: Ik̄ n̄-
det idem vbi. s. q̄ si p̄scripserunt eā bona
fide non tenent̄ aliqd̄ restituere maxime si
adhuc post cōpletam p̄scriptionē reti-
nent bonā fidē. Si aut̄ nō est cōpleta legi-
tima p̄scriptio tenentur totā hereditatē
cum fructibus male fidei cōsumptis resti-
tuere q̄tumcūq̄ oportet eos indigere vt
mendicare. nisi q̄tum fuerat eis datū vel
remissum a veris heredibus. et hoc quādo
parati sunt huiusmodi possessores sine do-
lo et fraude totū eis restituere si velint re-
cipere. lvij

Quero quid de adultera que cōcepit fi-
lium ex adulterio qui filius putatiuus ma-
riti defraudat verum heredē hereditate.

an teneatur ad restitutionē: Rñdet Sco
 in. iij. di. xv. q. ij. ar. penul. q̄ circa hoc di
 uersa est sententia. Vno modo q̄ ip̄a habet reue
 lare crimen suū filio suo spurio. et induce
 re eū ad dimittendā hereditatē vero here
 di. quia iniuste occupat cū ipse non sit he
 res. Alij dicunt. qd̄ minus valet. q̄ debet
 revelare culpā suā marito. vt assignet he
 reditatē vero heredi qd̄ licitū est scdm̄ iu
 ra imperialia nisi testans p̄mo in testamēto
 instituit heredē Cōtra primā determina
 tionē arguitur sic. qz aut filius credit ma
 tri aut nō. Si aut̄ crederet nō est pbabile
 q̄ ppter hoc dimitteret hereditatē. qz pau
 ci inueniuntur ita pfecti q̄ ppter iusticiā
 seruandam in foro dei dimittāt magnas
 possessiones quas possunt tenere iure exte
 riori. nec p̄t hoc mater presumere nisi mul
 tum prius expta fuisset voluntatē filij sui.
 nō autē debet se exponere certo piculo dif
 famationis apud filiū suū ppter incertam
 correctionē filij. Si vero nō credit tūc se
 quuntur duo mala. quia et ip̄a tunc est in
 famata et ipse tenet hereditatē vt prius.
 Cōtra secundā determinationē arguitur
 sic. qz si dicit viro primo se diffamat. et se
 exponit piculo mortis. et maritū periculo
 uxoricidij. qz talis possit esse zelotipus. vt
 sunt multi. qui ip̄am occiderent vel saltē
 ppetuo haberēt odio et a se et ab actu cō
 iugij depellerēt. Ad ista mala diffamatio
 nis mortis vel saltē odij vel discordie que
 sunt valde pbabilia videtur vt in plurib⁹
 euentura nō debet se mulier exponere p
 pter incertū bonū hereditatis restituēde.
 Et pter hoc in terris vbi primogenit⁹ vni
 uersaliter est heres pater si crederet vxo
 ri nō posset auferre a spurio hereditatē. nisi
 in foro publico pbaret causam talē. et tūc
 oporteret mulierē diffamari nō tñ apud
 maritū sed apud totā patriā. Dico ergo
 q̄ mulier debet laborare q̄tū p̄t quo hoc
 vt reddat hereditas vero heredi q̄tū in
 se est. Dico etiā q̄ mulier nō debet se dif
 famationi exponere sed ex alijs causis ho
 nestis filiū spurium q̄tū p̄t inducere vt di
 mittat hereditatē Vnus modus honest⁹
 est vt intret religionē. ali⁹ vt fiat clericus
 et recipiat bñficia ecclesiastica. de his q̄si
 sufficientibus cōtencus hereditatē dimit

tat alij fratri laico remanēti in seculo. sed
 si per nullam honestā p̄suasione p̄t mater
 flectere cor filij spurij vt dimittat nō vide
 tur vt debeat se pdere illi. qz nō ē certa q̄
 talis imperuasibilis ab ip̄a et alijs hone
 stis p̄sonis ppter illud flecteret. imo forti⁹
 et tenacius teneret cōcipiens ne p̄ talē di
 missionē notaret spurium infamia. et talē
 notā multū cauēt male nati. et tunc debet
 mulier laborare aliunde restitutionē fieri
 vero heredi q̄tū p̄t et correspondentiā
 iusticie. qz nō dico q̄ teneat restituere eq̄
 ualens toti hereditati. qz multū differt ha
 bere et ppe esse. iste enī nunq̄ habuit here
 ditatē licet prope fuerit scdm̄ iusticiā. Et
 ideo minus q̄ equiales hereditati suffi
 cit sibi p̄ restitutione et illud minus deter
 minetur arbitrio boni viri. Videtur tamē
 q̄ sibi debeat p̄uidere de victo honesto qz
 vestitu si fuerit. hereditas pinguis vt pos
 sit sufficere heredi ad duplū vel ad triplū
 istius. Qd̄ si nec hoc possit esse fiat qd̄ di
 citur in. c. iij. extra de solu. c. oldrad⁹. Cō
 cordat Landol. in. iij. di. xv. q. ij. ar. v. q. iij. dicens.
 lviij

Quid si mulier habet filiū vel filios de
 adulterio occulto: p̄t ne facere eos here
 des saltē in partē hereditatis sue cum le
 gitimos filios nō habeat. vel si habet nū
 quid p̄t de cōsensu eoz quasi legitimi ad
 mitti ad portionē hereditatis. Similiter
 q̄tū p̄t ip̄a vel quicūq̄ alienare de here
 ditate sua. Rñdet monal. vbi. s. Ad pri
 mū fm̄ iura scripta potest quilibet sine ex
 traneū. dum tamē nō sit turpis vel p̄sona
 indigna. sine vnū de filijs quē maluerit he
 redem instituere in totū vel in partē reser
 uata legitima liberj suis. sed aliud est de
 cōsuetudine in aliquibus locis. In que
 stione ergo p̄posita retinenda est cōsuetu
 do regionis. Mater etiā de cōsensu legiti
 morū filiorum vel heredum aliorum po
 test facere legitimos filios suos coheres
 des. s; legitimorū nisi repugnet consue
 tudo loci.

De restitutione dotis

lix

Quero an mulieri adultere cuius occo
 b iij

de dote

sione facta est separatio cohabitacionis te
neatur vir vel eius heredes reddere dotē.
Kñdet Jo. de pla. insti. de publi. iudi. §.
item lex iulia. q̄ nō. quia mulier probato
adulterio: perdit dotē que cedit lucro vi
ri. l. si dotē. l. de iure dot. et. l. luti. ff. so
lu. ma. et. in. c. plerūq̄. de dona. inter vi. et
vxo. An autē heredes viri p̄nt obijcere vxo
ri adulteriū. et per cōsequens dotis amis
sionē sicut ip̄e vir. de hoc sunt opinionēs.
Vide Anto. de bu. in. c. plerūq̄. extra. de
dona. inter vi. et vxo.

Quero quādo dos debet restitui. Re
spondet Jo. de pla. insti. de acti. §. fuerat
antea. q̄ si dos p̄sistit in pecunia maritus
vel ei⁹ heredes habent dilationē anni. Si
autē cōsistit in immobilibus debet restitui
in cōtinenti post solutiū matrimoniū. vt di
cto. §. fuerat. et. l. i. §. exactio. l. de rei vxo.
acti. Et si heres mariti vel alius obligat⁹
ad restitutionē nō restituat infra dicta tē
pora: tunc post morā in rebus immobili
bus teneat etiā ad fructus. vt. d. §. exactio.
et. l. fruct⁹. solu. ma. fm solutionē. l. diuoz
tio. ff. solu. matri. Sed in rebus mobilib⁹
vel incorporealibus q̄ hoc casu loco mobi
lium cōtinentē. licet al̄s faciāt terciā spe
ciem per se. l. mouentiū. ff. de ver. sig. teneat
restituere eas et vsuras earum estima
tionis vsq̄ ad terciāz centesime. que sunt
xxiij. et terciū p̄ centenario. et hoc de iu
re civili. vt. d. §. exactio. sed de iure cano
nico quo prohibentur vsure solum potest
petere interesse qd̄ incurrit post morā. fm
Jo. an. in. c. salubriter. de vsuris. Et attē
de diligēter q̄ licz martinus vel ei⁹ heres
habeat dilatōz. vt nō teneat restituere mo
bilis nisi infra annū: sed solū post. vt sunt
naues. iumenta. et similia. tamen fructus
percepti ex dictis reb⁹ mobilibus. vt pen
siones nauium et iumentozū et similia. nō
lucratur sed interim habet comodū medij
temporis. et tenetur restituere vna cum re
bus post annū. Secus in eo quod lucrāt
cum pecunia quā debet restituere p̄ dote:
quia illud lucrum sibi acquirit et nō resti
tuit. et ita intelligit Sali. et Ange. in. d.
§. exactio. et Bar. in. l. cōstante. §. quotiēs.
ff. so. ma. Itē attende q̄ licz infra annū
marit⁹ et eius heredes non teneantur resti

tuere res mobiles dadas in dotem tamen
tenent infra annū alere vxorem si nō habz
vnde se alat: vt notat in. d. §. exactio. Et
in hoc casu cum heredes dicant quodam
modo sustinere onera matrimoniū: p̄pter
prestationē alimentozū lucrant fructus vt
est glo. notabilis. et ibi p̄ Bar. in. l. diuoz
tio. ff. solu. ma. qd̄ tñ ibi intelligit Bar. vt
q̄ ad decentem q̄titatē alimentozū et
ab inde sup̄ debent fructus restituere vxo
ri. ar. l. si. ff. de peti. here. et. l. insulā. §. fru
ctus. ff. solut. ma. Limita tñ hoc qd̄ dictū
est sup̄. scz q̄ heres teneat prestare alimen
ta si nō habet aliunde vnde se alat. hoc est
verum si heres tñ habet qd̄ prestare pos
sit. Si autē nō habeat nisi q̄tum sufficiat
sibi soli: tunc oīs ordinata charitas inci
pit a seip̄o. l. p̄ns. l. de serui. et aqua. Et
hoc vult glo. i. paruula. in. l. si maritus. in
x. illud. ff. solu. ma. nisi heres esset artifex.
vt aliunde posset sibi querere victum. vt
voluit alia glo. in. d. l. si maritus.

Sed cui debet dos restituī? Kñdet idē
ubi. s. q̄ qñ mulier est sui iuris et dat do
tem vel etiā qñ est in potestate et dat do
tem aduenticiā tunc debet sibi dos resti
tui. et ip̄a est illa que agit in iudicio p̄ do
te etiā sine cōsensu patris vt tenet glo. in
auten. q̄ locū. l. de colla. et in. l. ij. in. p̄n. ff.
solu. ma. Et idem in dote aduenticiā sibi
donata a patre. que donatio valet fauore
dotis. casus est in. l. pomponius. philadel
fus. ff. fa. hercis. Si autē pater dat dotem
p̄fecticiā p̄ filia in potestate. tunc est cō
munis actio patris et filie. nec vnus p̄t p̄
iudicare alteri post talē acquisitionē. pa
ter tñ bene habet exercitiū actionis cōsen
su filie. que semper presumitur cōsentire.
nisi habet iustam causam cōtradicens. l.
ij. §. voluntatem. ff. solu. matri. Et postq̄
filia est facta sui iuris morte patris vel e
mancipatione vel etiā si fuisset exhere
data: actio de dote in totum cōsolidatur
in personam filie etiā si pater sibi soli
fuisse stipulatus. vt tenet glo. in. l. vna. §.
videamus. l. de rei vxo. actio. Si autem
extraneus dat dotem pro muliere: tunc in
dubio acquiritur actio mulieri nisi fuerit
pactus vel stipulatus sibi reddi. Et intel
ligitur extraneus omnis qui nō habet in

potestate, et ideo si pater dat pro filia emā
cipata: pater censetur extraneus, et acqui
ritur actio filie nisi fuerit pactus vel stipu
latus. vt. d. l. vnica. §. accedit. et. §. extra
neum. de re. vxo. actio. lxij

Quid si fundus estimatus datus est in
dotem. Rñdet idem vbi. s. q. talis estima
tio facit emptionē. et transfert periculum
in maritū. nec plus tenetur ad fundū. sed
ad estimatiōz. l. plerūq. §. si aut. ff. de iure
do. et. l. estimate. ff. so. ma. et ideo si mulier
cuius vsu attriuit vestes dadas in dotē ta
men maritus tenetur reddere eius estima
tionem. l. mor. §. res in dotem. ff. de dona.
cau. mor. Secus si nō fuerunt estimate. vt
d. l. plerūq. in pn. lxij

Quero pone q. q. s. recipit vxorē simpli
citer nlla habita mētionē dotis: an postea
possit cogere patrē vt restituat sibi dotem
fm cōditionē personarū et quantitātē sui
patrimonij. prout potest pater cogi facere
officio iudicis ante matrimoniū. l. que li
beros. ff. de ritu nup. et. l. si. l. de dotis p
missione. vel si pater est absens et impedi
tus iudex cōstituit dotē. l. pfecticia. s. sed
et si pponas. ff. de iure do. Rñdet idē vbi
s. q. glo. vult q. sic. in. l. obligamur. ff. de
acti. et obli. sed Bar. cōtra. ratio quia cuz
sit nupta cessat causa ppter quā prius co
gebatur. s. vt nubere posset. et est casus in
auten. de nup. §. si quis sub potestate cōsti
tutus. col. iij. Dicit tamē Bar. q. si filia
se maritaret et dotē pmitteret eo q. pater
eā nō maritabat: q. tunc pater posset cogi
l. si filius. ff. ad mace. et. l. et ideo. §. si. ff. de
in rem versis. lxij

Sed an maritus possit expellere vxorē
remittēdo eam ad domū patris ex quo pa
ter nō soluit sibi dotem pmissam. Bal. di
cit q. sic. l. si donatari. ff. de cōdi. ob cau
sam. quia marit. nō debet decipi: nec vxorē
rem habere sine dote. xxx. q. v. nullum sine
dote. et allegat glo. quā dicit hic innuere
in auten. de nō eligen. secū nubē. §. si. col.
i. et addit tex. in. c. p. vestras. de dona. in
ter vi. et vxo. ibi qui vxorē suā a se repule
rat. vbi videtur casus. lxv

Quid de viro qui recipit filiam rapto
ris vel vsurarij in vxorem que nihil habet
nisi de male acquisito. R. espōdet Alex. de

alex. fm. quosdā q. dotem quā accipit cū
filia nō tenetur reddere. si nō crassa vel p
babili ignorantia est ductus. quia crede
bat sociū nō esse vsurariū. aut pter illā do
tem habere sufficientiā ad restituendum.
Tu vero dic q. ex quo dos accepta erat ne
cessaria ad soluendū alia debita: reddere
tenetur nec potest talē dotē cum bona cō
scientia retinere si certi sunt hi quib. pri
us debebatur. quia de rebus aliorū nulla
tenus fm deum potuit illa dotari. Si ta
men vxor eius non pateretur illam reddi:
tunc forte sufficit illi q. ipse nō precipitat
de bonis illis. R. sten. in sum. tenet primā
opinionem. li. iij. ti. iij.

De restitutione bellan tium. lxvi

An capta in bello subiaceant restitū
tioni: Rñdet monal. in sum. q. nō tenent
nec principes. nec milites si bellum est iu
stum. i. di. ius gen. xxiij. q. viij. si de rebus.

Bellū aut ad hoc vt dicat iustū lxviij
requirit quinq. scz psonā. rem. causam. a
nimum: et auctoritatē Primo personā scz
vt persona cui liceat bellare sit secularis
nō ecclesiastica. cui nō licet sanguinē fun
dere. xxiij. q. viij. clerici. et. c. his a quib.
nisi in necessitate inenitabili. R. es scz vt si
at p rebus repetendis vsq. quo sit ei satisf
factum de omni damno iniuste ab hosti
bus illato. ar. xxiij. q. ij. c. i. et. q. iij. fornicu
do. et. q. viij. si nulla. Causa scz necessaria
p defensione. ex de resti. spoli. olim. cū cau
sa sit licita. Animus scz vt nō ex odio vl
tione vel cupiditate. sed ad correctionem
vel ppter charitatez iusticiā et obedientiā
xxij. q. i. quid culpā. et. c. militare. vbi di
citur. Militare nō est delictum: sed ppter
predā militare peccatū est. sed vt per bel
lum pax queratur. Auctoritas superioris
xxij. q. i. quid culpatur. et. q. ij. c. i. Dicit
enim imperator. nulli p. sus nobis insc. s.
atq. in consultis quorumlibet armorū mo
uendorum copia tribuat. l. vt armorum
vsus inscio principe interdicit. sit. l. i. li. xi.
Itē hosti. in sum. in ti. de peni. §. q. bus.
s. q. d. de rapina et predā. q. addit q. fieri
p. etiā cū auctoritate ecclie p. cipue vbi pu
gnat p. fide. L. cor. etiā Alex. de alex. vi
de. s. bellū. Et si aliquis p. dictoz quinq.

defuerit dicitur bellum iniustum. fm **Donal.**
Idē dicit Jo. de pla. q. iustum bellū est
qd indicit imperator vel papa vel sui le-
gati vel officiales. qz aliqui se rebellauerunt
imperio vel ecclesie. vt no. **Bar. in l. hostes. ff. de capti. r. insti. de act. §. rursus.**
in glo. et quicqd capit in isto bello efficiē
cipientis. vt **insti. de rerū diu. §. item ea.**
nisi capiant victis hostibus. qz tūc capta
debent poni ad butinū vt distribuant in-
ter milites fm merita. vt. **l. ius militare. ff. de capti. in. c. ius gen. di. i.** **lxviij**

Sed si aliqd predictoz quinqz defue-
rit: nunqd tenebit restituere quicqd ade-
ptus est de hmoi bello ille qui mouet illud
ikūder idē monal. q. quis bellū sit iustum
ex causa et ex aīo et ex psona et ex auctori-
tate: si tñ res subsit. s. qz p rebus repeten-
dis factum sit. nō tenet qui mouit bellum
restituere qd ibi cepit. nisi ceperit vel da-
mnificauerit aduersariū suū vltra qd ipse
aduersarius habuerat vt **damnificauerat**
iniuste de bonis mouēris sibi bellū. et hoc
est dicendū fm iudiciū fori pñialis vbi ha-
bet locū p pēsatio. etiā vt li qd ad liquidū
q nō habz locū in foro pñtioso. Vnde si
quis in foro pñiali cōfiteat se p furtū ha-
buisse decē de rebus illi⁹ qui manifeste ab-
stulerat ei. x. facere cōsuevit et bene iudex
penitentiarius recōpensationē. nec in-
iungat ei restitutionē illoz. x. nisi aduersa-
rius eius postmodū restituat ei. x. ablata.
Iniungat ei tamē pñiam de furto cōmissio.
Concor. Hosti. vbi. s. qui dicit. Hoc tñ te-
neas qz is qui iuste pugnat: nō tenetur ad
restitutionē prede sed fit capientis. dist. i.
ius gen. xxij. q. vij. si de rebus. Et hoc in-
telligatur siue captiā de rebus iniuste pu-
gnantis. siue vasalloz siue hominū suorū
quousqz iuste pugnant de debito suo vel
iniuria. vel offensa illata vel damno dato
sibi vel suis. r. interesse suo sit iuxta pñiā
et sanā cōscientiā plenarie satisfactū. vel
donec hostis paratus sit satisfacere. vel iu-
ri peritoz offerat. illos autē intelligas su-
os qui plus hominē qd deū timētes sequū-
tur dñm suū in bello illicito. fm illud qd le-
gitur. xi. q. iij. in lia. et. c. dominus. Alios
autē qui ei nō prestant cōsiliū auxiliū
et fauorem nō credimus puniendos. quia

pena suos nō debet egredi auctores. extra
de his q si. a ma. par. capi. c. que sunt. lvi.
di. satis peruersuz. de pñi. c. pgnoscentes.
i. q. iij. c. i. **lxix**

Qd aut dictum est illos teneri qui do-
minum in iniusto bello sequunt: intelligas
quādo de hoc certi sunt vel pbabiliter cre-
dunt iniustum esse bellum. maxime vbi eccle-
sia hoc pbibebat et tales excomunicabat
Si vero certi essent vel pbabiliter crede-
rent q iustum esset: in nullo tenerent. nisi
forte haberent corruptā cupiditatis intē-
tionem. sed hoc reputo periculosum. quia
sola cōscientia nō facit iustum bellū. imo
auctoritas iuris vel iudicis est. q̄tum ad
hoc p̄inet. requirēda. **hec Hosti. lxx**

Quid si pbabiliter dubitat utrū iustum
sit vel iniustum: **ikūdet idē vbi. s. qz adhuc**
p̄ter bonū obedientie excusatur. xxij. q. i.
quid culpatur. fm ikay. Hoc dicas utrū
si inquisiuit q̄tum potuit. et p̄ciosos con-
suluit: et semp dubius remansit. alioquin
affectator ignorātie sicut nō expers scien-
tie punietur. de clā. despon. cum inhibitiō
§. si quis vero. Nec excusatur p̄pter timor-
em amittendi feudū. vel incurrendi da-
mnium a dño temporalī. xxij. q. v. ita ne-
licet metus culpā in partē attenuet quo ad
penitentiā iniungendā certa ieiunia et or-
ationes. extra. qd me. cau. c. sacris. sed au-
toritas iuris vel iudicis requiritur. Vbi
ergo habetur auctoritas iudicis: dici pōt
qz et si iudex errauerit ad pugnatū tamē
cōscientiā recurratur. et in hoc potest ha-
bere locū distinctio dicta in foro peniten-
tiali. secus in cōtentioso. nisi error aperte
detegere suo tpe. vt patet in his que notā-
tur de sentē. et re iudi. sub rubrica. qz eius
species. hec Hosti. Concor. Ricar. in. iij.
dist. xv. q. iij. dicens. qz qui in guerris sci-
enter inferunt damna innocentibus: tenē-
tur illis ad restitutionē. Illi autem in gu-
erris innocentes non sunt. qui habenti in-
ustum bellum fauent directe vel indirecte
de psonis vel rebus. hec Ric. lxxi

Sed nunquid hi qui sequuntur tenentur
in solidum? Distingue utrum scirent pre-
dam committi debere vel ignorarent tam-
men timentes a preda non abstinerunt

imo alios adiuerunt, et tales et etiam hi
 qui cōsilio vel auxilio vel adulatōe vel de
 tractione seu causa simili induxerūt tyrā
 num ad predā faciendā vel guerrā mouē
 dam iniuste: tenentur in solidū, si ppter hoc
 sciunt vel credunt qd tyrannus ad hoc sit
 inductus, abs facturis vel nō facturis tū
 quo ad id qd plus fecisse credit ex tali in
 stigatōe. ar. de homi. c. sicut dignū. xvij
 q. iij. oēs. et. q. ij. votū. lxxij. di. c. error. 2
 c. facientis. Si vero sciunt vel credūt qd p
 pter hoc adhuc nō fuerit motus, nec ppter
 talia plus vel minus fecerunt: tunc nō tenentur
 nisi inquantū ad eos puenit vel de his
 expenderit, et in q̄tum damnū dederūt p
 se vel familiā suā directe vel occasionali
 ter. ad h. de sen. et re in. c. cū aliqb. el. i. et
 ex de eta. et q̄li. c. tūā. xij. q. iij. qm multos
 ff. si cer. pe. l. si et me et titiū. de iniurijs. c.
 si. bec hosti. lxxij

Quid si neuter raptorum dñs erat nec
 vnus magis aīanit aliū q̄ aliū sed simul
 cōuenerunt de faciendo tali insultu vel ta
 li rapina cōmittenda. Ik̄ndet idem vbi. s.
 qd quilibet tenet in solidū. lxxij

Sed nunqd omnes qui sequunt etiā si
 vnus solus potuisset p se hoc facere tenen
 tur in solidū: Ik̄ndet idē qd sic. vt pbatue
 apte. ff. ad. l. aquil. l. si ita vulnerat. §. si.
 et. ff. arbor. furtū. cesar. l. si plures. ff. d. fur
 tis. l. vulgaris. et. ff. si quis ex testamento.
 li. esse ius. sue. l. i. Illi qui dicūt qd sufficit
 qd quilibet p pte sua satisfaciāt, sed primū
 nō solū tutius est sed verius. lxxij

Sed pone qd guerra fuit inter duos mi
 lites vel pncipes et hinc inde multa dāna
 data sunt et postea facta est par inter ipos
 et damna hinc inde data remissa sunt: nun
 quid bec remissio extendit ad hoīes vtrius
 qd: Ik̄ndet hosti. in sum. in ti. de pe. qd nō
 videtur, nisi esset de psensu eorundē sic fa
 cta. ar. l. de trans. l. i. et. l. transactōis pla
 cirum. et. l. pns. et. l. vbi pactū. de maio. et
 obe. c. si. ff. de transac. l. iij. et. l. cū tutorib.
 et. l. nulli. ff. de pactis. l. vnus. §. pacta. d.
 et in sum. et. l. si cū venerit. Del vbi forsi
 tan aliter nō posset haberi par. ibi enī vti
 liter pns gerit negociū vtriusq. et sic pōt
 intelligi. ff. de pac. l. cōventionem. Aliter

quō possum remittere ius boīs mei cū nes
 possem ab eodē tantundē extorquere sine
 rapina. bec hosti. lxxv

Quid de subditis monētibus bellū ex
 imperio dñoz suoz. Ik̄ndet monal. vbi. s.
 qd subditus q mouet bellū p dño sibi mā
 dante et scit bellū esse iustū: nō tenet ad re
 stitutiōē eoz que accepit ab hostib. in
 edictum dñi. nec peccat nisi habeat corru
 ptam intentionē p cupiditatē vel odiū v
 similia. Si aut sciebat bellū esse iniustum:
 tenetur restituere. qz plus timuit hominē
 q̄ deū. Si vero dubitabat vtrū bellū esset
 iustū vel iniustū sine rōe psonē siue rei aut
 cause animi aut auctoritatis. Ex his enī
 omnibus causis posset bellū esse iustū: vt
 dictū est. s. eadē pte. §. vbi tractat de bello
 iusto vel iniusto: nō tenet. Vnde si vasa
 lus ducis vel comitis vocetur ad bellum
 mouendū ab eodē comite vel duce contra
 hostem suū cōtra quē nō licet ei auctori
 te ppria mouere bellū. vasallus excusatur
 si dubitet vtrū idem comes vel dux habe
 at auctoritatē a rege sup hoc. excusat enī
 sup bonū obediētie licet forte peccet ptra
 deū ibi male p̄cipiendo. xij. q. i. qd culpa

Sed nunqd similiter excusant amici et
 cognati mouentis bellū qui nō sunt ei sub
 diti. et milites et seruiētes stipendiarij et
 extranei si credebāt esse bellū iustū: Ik̄ndet
 vbi. s. qd nō. qz non excusat bonū obe
 dientie sicut subditos. nec debēt se cōmit
 tere discrimini: et in dubio. vt iuuent ali
 quē in p̄iudiciū alterius. Quia sicut di
 cit Ambro. si nō p̄ alicui subueniri quā
 grauetur alter: cōmodius est neutrū iua
 ri q̄ grauari alterū. xij. q. v. deniq. Nec
 est simile de aduocato quē excusat bona fē
 des q̄ diu credit causam esse iustāz quam
 fouet. licet in veritate sit iniusta. quia ibi
 est iudex superior qui causam examinat et
 iudicat de allegatis. In bello vero siue
 guerra viribus corporalibus negociū ni
 titur nō ppter rationē diiudicantis.

Quid de his que rapiuntur lxxvi
 in ecclesijs aut de bonis clericorum aut ec
 clesiarum que sunt in terra illius contra
 quem iuste geritur bellum: nunquid qui

rapit ea tenentur ad restitutionem. **R**ndet
idem vbi. s. q. sic. nisi auctoritate prelati
ecclesiastici hoc fiat. Quid de illis qui
confugiunt ad ecclesiam imminentibus hosti-
bus et ibi capiunt ab eis: nunquam captives
debent eos dimittere liberos? **R**ndet idem
vbi. s. q. sic. nisi in castella uerint ecclesias
aut inde impugnaverint hostes. In hoc
enim casu cum ipsi immunitate ecclesie vio-
lenter impugnando non debent gaudere immu-
nitate ecclesie. Similiter dicendum si ibi re-
ponant victualia sua de quibus sustentantur
in impugnatione hostium suorum. scilicet q. si rapi-
tur ab adversariis iuste bellantibus non te-
nentur ad restitutionem: et forte non peccant
etiam rapiendo. **lxxviij**

Quid de illis qui incendunt ecclesias in
bello iusto nunquam tenentur de damno dato?
Rndet idem vbi. s. q. si non sunt in castella
te et hoc ex proposito: tenentur. Si autem sunt in
castellato: aut si non ex proposito incenduntur.
sed casu dum illi iuste bellantes prestant o-
peram rei licite dum incendunt machinas ho-
stium aut castrum aut villam quam a se non possunt
expugnare: commode dicendum est q. non te-
nentur. **lxxviij**

Utrum sacrilegis regibus indigentibus
bellum teneant subditi milites obedire?
Rndet Alexander. de ales in tractatu iudicia-
lium preceptorum. q. vir iustus si sub hoste sa-
crilego militet: recte potest illo iubente bella-
re. si vere pacis ordinem seruans q. sibi inbe-
tur videt non esse contra dei preceptum. vel utrum
sit certum non est. Et ideo legio Thebeorum po-
tius voluit mori quam a iubente sacrilego im-
peratore persequi christianos. ut legitur in
legenda Mauricii et sociorum eius. Non Au-
gusti. contra manicheos. si humana cupidi-
tate bellum gerit supple a principe. non nocet
sanctis. i. subditis in quo non habet quisquam
potestatem nisi a deo sine sinete siue iubente.

Quero an occupata hodie **lxxix**
principes christianos inter se bella et guer-
ras propria auctoritate vel temeritate mouent
tes et q. vnus quiete et pacifice possidet
et ab antiquo possedit aliqui denuo vio-
lenter occupant: an licite teneant? **R**ndet
Anto. de bu. c. q. sup. bis deuoto. fm. Do.
q. non videt q. iuste teneant. nec videt quali-
ter peccatores eorum peccata quamquam notoria

palpitent et dissimulent. nec qualiter ab eis
dem castra possessiones et alia dominia scien-
ter accipiant et absoluant et per consequens non
videt qualiter in italia prescribi possit. de
prescrip. c. si. Non dicit. caueant et sibi presul-
tando unde timendum est. ne cateruatim ad infe-
ros innumerabiles populos secum trabant.
xl. di. si papa. Peniteant ergo et quod sciunt
esse alienum: restituant. xiiij. q. v. p. totum. et. q.
vi. c. i. si voluit per veram penitentiam reparari.
de sum. tri. c. i. §. sacrum. **lxxx**

Quid de comitibus nostris qui tota die
sine auctoritate principis arma sumunt et
sumi faciunt. et vasallos proprios exheredant
Rndet idem Host. in ti. de treu. et pa. §. qd
sit iustum. non dubito quin ad restitutionem te-
neant nisi seruetur iuris ordinem qui est. Ut si
vasallus vult stare iuri: audiat. si contumax
est: impugnet. quod potest fieri auctoritate iuris
vel iudice precipiente. ff. de rei vendi. l. q. re-
stitueret. Nulli enim licet arma mouere ad
alium impugnandum sine auctoritate iuris
vel iudicis. aliter pena incurrit cum intelli-
gat violentiam inferre. ff. qd me. cau. l. extat
Si ergo dominus qui immediate subest principi
de vasallo proprio conuerat et vellet tutiorem
pretere eligere. l. quo ad aiaz. consulo q. non di-
cat sibi ius. sed vel auctoritate principis
gladium assumat: vel ad diocesanum vasalli
recurrat. ad cuius monitionem si obedire no-
luerit: excommunicabitur ratione peccati. ex de iudi.
c. nonit. et de maio. et obe. c. solite. de cesi.
ois aia. et si per annum steterit excommunica-
tus: extunc diocesanus ipsum et res eius ex-
ponat. bec Host. **lxxxi**

Quid de istis bellis indictis quod die ab
vna ciuitate alteri sine auctoritate princi-
pis? **R**ndet Ho. de pla. insti. qui. mo. ius
patri. po. sol. §. sed ab hostibus. q. dicuntur
latrunculi. ideo ab eis capta subiacent re-
sti. vt. l. vlt. §. q. latronibus. ff. de testa.

Quid de istis partialibus **lxxxij**
ciuitatum quando vna pars expulsa indi-
cit bellum ciuitati? **R**espondet idem vbi. s.
q. non dicitur bellum. sed dissensio civilis
ex qua respublica leditur. et ideo in tali bel-
lo non habent locum statuta de bello licito
l. si quis in gemina. §. in civilibus. ff. de ca-
ptiuis. et ideo in eo capta: subiacent resti-
tutioni. **lxxxij**

27
Quid de istis socialibus gentium ar-
morū qui ad suū libitū discurrunt territo-
ria ciuitatū faciēdo redimere? Rndet idē
q̄ latrones sunt. et de oībus p̄ eos cōmis-
sis tanq̄ latrones puniendi sunt. vt. l. ho-
stes. de captiuis. lxxiiij.

Quid de his qui recuperant ab hosti-
bus per milites et stipendiarios? Rndit
Jo. de pla. insi. qui. mo. ius patrie pote-
testatis soluit. s. sed si ab hostibus. q̄ de-
bent in pristino statu reponi. vnde bestie
ablate p̄ hostes et a nostris stipendiarijs
recuperate debēt restitui eis quoz primo
erant. di. i. sicut liberis. et. l. ab hostib⁹. l.
ij. ff. de captiuis. Et hoc verum est in reb⁹
que habent postliminiū qd̄ est ius qd̄ de-
betur captiuis postq̄ a captiuitate libera-
ti sunt. sicut sunt equi. naues onerate. cur-
rus. et boues et alia p̄pter vsum belli pa-
rata. de quib⁹. l. ij. et. i. ff. de captiuis. Itē
fallit in armis recuperandis que nō resti-
tuuntur illis qui amiserant. quia vitupe-
rose amittunt. l. i. ff. de captiuis. sed in re-
bus hostiū captis distinguūt. aut sunt res
immobiles: et debent publicari nō autem
efficiuntur capientū. l. si captiuis. s. ex-
pulsis. ff. de captiuis. Si sunt res mobiles
efficiuntur capientū. l. si quid in bello. ff. de
captiuis. nisi capiantur victis hostibus. qz
tunc debent distribui fm̄ merita vt dictū
est. s. lxxv.

Quero an in iusto bello non solū cōtra
principalē iniuriantē sit licitum pugnare
ipm̄ et p̄sonas suas capiēdo sed etiā va-
sallos et subditos ac cōplices et eū cōtra
iusticiā adiunātes? Rndet Anno. in. c. si-
cut. de iureiu. q̄ aliqui dicunt q̄ sic. ar. de
offi. dele. c. i. Alij dicunt q̄ p̄nt q̄ diu sunt
in actu belli. nō aliter si pugnāt cōtra mo-
uentem bellū. vel nisi de rebus eozū. puta.
si in castris vel edificijs alijs lederent.

Utrū ille qui recuperat rem
sibi subtractā furto vel violentiā vel equi-
pollentē furtiue vel violentē teneat ad re-
stitutionē rei quā sic recuperauit. Rndit
Alex. de ales in. iij. in tractatu restitutio-
num. sine p̄iudicio opinando iuxta aliquo-
rum sententiā q̄ cū aliquis furtiue vel vu-
olenter recuperat rem nō suā. sed equipol-
lentē rei sue in hoc in cōtinenti fiat scz sine

interpellatione t̄pis: nō tenet ad restitu-
tionē rei illius. nisi fur vel raptor restitu-
at illud qd̄ abstulit ei. qz licitū est vim vi
repellere in cōtinenti Exēpli gratia. Ali-
quis aufert alij equū suū vel furatur. ille
cui ablatas est equus insurgit statim in eū
et cū nō possit ei auferre equū quē spolia-
tor abstulit illi: aufert illi suū. In hoc ca-
su nō tenet ad restitutionē nisi fur vel ra-
ptor restituat illi quod abstulit. nisi forte
melior fuerit equus spoliatoris q̄ spolia-
ti. qz tunc tenetur ad restitutionē tāti quā
ti valet plus seu p̄ualet. qd̄ aut possit recu-
perare rem suā in cōtinenti rapiendo vel
equipollentē rei sue: videt per simile sum-
ptum in lege Deutro. xix. vbi loquit q̄ cū
aliquis nō de industria interfecerit aliquē
p̄inquus occisi impune poterit in cōtinē-
ti occidere occisorē: dum nō dolore stimu-
letur. licz prior occisor nō fuerit reus mor-
tis. Multa enī p̄petrata instante dolore
remanēt impunita. q̄ si cessante dolore fie-
rent essent puniēda. vnde spoliat⁹ re sua
si in cōtinenti manente dolore ⁊ dāno sibi
illato recuperat rem sibi furtiue vel violē-
ter subtractā furto vel rapina rei equipol-
lentis facta spoliatori: nō credo q̄ teneat
ad restitutionē Sed si tpe interpellato ces-
saret dolor: nō videt mibi q̄ posset euz re-
cta cōscientiā rem suā recuperate furto vt
rapina rei equipollētis. qz hec res nunq̄
fuit sua sed p̄iudiciū rem suā debet recu-
perare. sed si p̄iudiciū rem suā p̄riā recu-
peret furto vel rapina vel violētia: non te-
netur ad restitutionē. Nō obstat q̄ nemo
debet sibi facere ius cū nō sit iudex. qz re-
spondet idē q̄ hoc dicit p̄pter cōseruatio-
nem reipublice. Periculū enī maximū im-
mineret reipublice: si quilibet faceret sibi
ius. vnde vbi nullū periculū reipublice vt
pote q̄ aliq̄s sine oī scandalo recuperat rē
sibi ablatā: bene licet sibi facere ius teneat
ad restitutionē Sed fm̄ modū predictū di-
cendū est ad p̄dicta iux̄ sn̄iam iurispitoz
q̄ fm̄ distinctionē illoz q̄ sunt p̄ti in iure
diuino p̄t dici q̄ qui sine scādalo rē suā la-
tenter vel p̄ violentiā accepit vel rē eq̄pol-
lentē rei sue: nō tenet restituere. qz simpli-
citer nō facit furtū. et si dicat q̄ p̄tractat
rē alienā: dicendū q̄ nō vt alienā.

De famulo furti sub

trahente a domino propter mercedem negatam.

lxxxvii
Quid de illo qui seruit dño fideliter et dñs non vult ei reddere mercedē suā. et furatur dño equivalēs mercedi sue: an teneatur ad restitutionem? Rñdet Alex. de ales vbi. s. q. nec tpe negate mercedis nec post licitū est ei spoliare dñm suū. qz nihil qd dñs hz est vel fuit seruiēz. neqz ipe seruiēdo et iā cōpleto seruitio efficit qd suū essz sed qd suū eē debebat. Causa ei efficiens meritoria nō est vere et proprie causa mercedis quā merez. sed ipe dñs vel reddens mercedē. sicut cuz aliqs p charitatē merez vitā eternā: ipe nō ē pprie causa vite eterne. sed deus qui eam dat nec est sile Josue. vii. vbi dicit. qz filij israel ceperūt civitatē ay p insidias. vt dicit Aug. cum quis iustū bellū suscepit: vtrū apra pugna an insidijz vincat nihil ad re pñet. qz dñs iam cōtulerat terrā pmissionis filijs israel. Item nō obstat Exodi. ij. qz filij israel postulauerūt mutuo ab egyptijs aurū et argentū qz nō reddiderūt eis. quia fuerunt serui egyptioz. nec habuerūt mercedem. qz illud pcepit dñs cuius maxime erant res egyptioz. vñ trāstulit dominiū earū rez. Idē Ric. in. iij. di. xv. dicit. qz peccat in modo recipiendi. licet nō ad restitutionē teneat. xiiij. q. v. nō sane. Lonicor. Alsten. in sum. li. v. ti. xxix.

De restitutione acquiretorum in ludo.

lxxxviii
Quero an acquisita in ludo subiaceāt restitutioni. Rñdet Ric. in. iij. di. xv. ar. v. q. viij. Quidā ludi sunt ita phibiti qz tñ nō precipiē restitui homini qd lucratur fm legē illius ludi sicut sunt torneamēta. Vnde illi qui lucrant tali ludo quis peccent quia faciunt cōtra phibitionē ecclesie: tamē restituere nō tenent. Sunt et alij ludi phibiti ita qz etiam precipiē restitui illud qd ludens tali ludo lucratur cuiusmodi est ludus alearū et tarilloz. Et qz tales sint ludi phibiti. habet di. xxxv. episcopus. et. ff. de alea. p totū. et in aut. de sanc. epi. §. interdicimus. et extra de vi. q. bone. cle. in. c. clerici officia. in tex. et glo. Nō tamē

est phibitū ludere nisi ex cupiditate et p cōmuni cōiunio faciendo. ff. de al. l. vi. qz in cōiunio vescendi causa ponitur in eandem rem familia ludere pmittit. Quid autē restituere teneatur qd lucratur in ludo alearum vel tarilloz fm qz phibitus est in. d. c. episcopus. et glo. et. ff. de alea. l. vi. in. d. c. clerici officia. in glo. qd aliqui sic esse credunt intelligendū scz qz p iudicem ad restituendum pōt de iure cōpelli. si tñ p sententiam iudicis nō cōpellitur: restituere non tenetur. qz talis restitutio precipiē in penā lucrantiū tali ludo. nec iura ad hoc allegata dicunt: qz teneant restituere ipso iure. sed qz ab eo pōt de iure peti. Aliquis enī qñqz aliquid licite retinet anteqz p sententiam dimittere cōpellatur. qd tñ p suā iuste latā restituere cōpelliē. electio enī ex cōmunicati minori excoicatione nō est irrita ipso iure. est tñ irritanda. extra de cle. exco. mi. §. si celebrat. Interficiens etiaz hominē iniuste potest per sententiā iuste priuari hereditate. sed tamē ante sententiam nō teneat illam dimittere. Cōmunis tñ opinio. que est securior. tenet qz eo mō qz ludus tarilloz est phibitus. homo tenetur ipso iure ad restituendū illud qd lucratus est p talē ludū. qz nō tñ phibet ille ludus sed etiā acquisitio lucri p talē ludum qz tñ vt aliquibus pbabiliter videt talis restitutio nō precipiē p ius canonicū: sed tantum mō p ius civile: nō videt qz ad hāc restitutionē sint obligati de necessitate. nisi illi qui de iure legibus subsunt imperia libus nisi alibi sit talis cōstitutio p psuetudinem approbatā. Videt tñ alijs pbabiliter: qz talis restitutio precipiē implicite in iure canonico. qz leges imperiales nō cōtrarias iuri diuino nec abrogatas p ius canonicum nec per aliquā aliam cōtrariam cōsuetudinem rationabilem iura canonica obseruandas decreuerunt. x. di. de capitulis. in. c. quis autem. et duobus capitulis immediate sequentibus. Item Hostien. in titul. de pe. §. quibus. ver. sed et sunt. addit dicens. sed et sunt persone quibus est indistincte restituendum quicquid ab eis in ludo lucratum siue exortum est. puta furiosi. prodigi. minores. xv. annis. et maxie pupilli. Item mente capti

28
sardi. ceci. et perpetuo morbo laborantes.
quibus tutores et curatores dandi sunt.
et sic p se etiā pprie nō libere administrāt
ff. de pupil. substi. l. i. in fi. et. l. ij. et insti. de
cura. i. rñso. Idem de monachis et clau/
stralib⁹. ar. xij. q. i. nolo. r. c. nō dicat⁹. r. de
sta. mo. c. cum ad monasteriū. Idē in vxo
re ludente res mariti r in filiofamilias lu
dente res paternas. et in administratore
ecclesie ludente res ecclesie que pauperū
sunt. In quibus omnibus tutori vel cura
tori abbati marito patri. et ecclesie est re/
stitutio faciēda. Ray. aut distinguit vtrū
aliq⁹ ludens voluntarius et ex cupidita/
te amiserit. r talis nō potest repetere. et si
lucrerit saltē in iudicio aīe tenet restituere.
Coactus aut inuitus attractus vel per
nitiā importunitatē inductus. et si talis
amittat p̄t repetere. et si lucratiō non tenet
restituere debet tñ pauperib⁹ erogare. Et
idem dicit de illo qui cum infirmus esset
causa recreatōnis modicū lusit dum tamē
aliū inuitū nō cōpulerit. Et scdm hanc di
stinctionē dicit Hostiē. iura et opiniones
sup̄ dictas posse ad cōsonantiā reduci. ar.
ad hanc di. xij. q. v. nō sane. eē de simo. di
lectus. i. ff. si qua. pau. fe. di. l. i. §. cum arie
tes. l. ad. l. iuli. de vi pub. vel priuata. l.
qm̄ multa. et. ff. ad. l. aquil. l. si ex plagis. §.
tabernarius. Alex. vero de ales in. iij. tra
ctu resti. dicit. q̄ aleatores nisi fraudes
immisceāt in ludis suis: nō tenent de stri
cto iure ad resti. pactū interuenit inter p̄
tes q̄ vtriq⁹ parti placet et obligatio cō
dicti. Dñ fm̄ pactū illud et obligatiōē
cōdicti nec ille qui amiserit p̄t de iure repe
tere. nec ille qui lucratus est tenet restituere.
et quia antiqua iura iubent illud resti
tui et pcedunt actionē repetēdi: magis vi
detur esse civilis satisfactio et pena p pec
cato q̄ obligatio ad restituendū. Non est
enī honestū hmoi lucrū nec honesta occu
patio in talibus. imo sepe multū damno
sa efficiē rei publice. cum rōne ludi distra
bantur possessiones et exheredenē succes
sores et posterī. Unde et Justinian⁹ di
cit q̄ aleariū vsus pdit in lachrymas. vñ
ad cohibitionē mali subsequētis data est
lex illa de aleatorib⁹. sicut in foro penitēti
ali in iungit sepe satisfactio pecuniaria nō

solū eis qui lucrati sunt: sed etiā eis q̄ amiserunt.
vt reprimat in honesta occupatio
et malū subsequēs. Sco. vero in. iij. di. xv
dicit q̄ illa lex vltima de aleatoribus que
pmittit repeti perditū in ludo: et per cōse
quens restitui. ligat solū illos qui vinēdo
pollicite subsunt legi imperiali qui forte
nulli sunt hodie. q̄ vbi lex illa. s. imperia
lis cōsuevit habere locū: municipia p̄iudi
cant imperialibus vt p̄z in italia.

De restitutione nota

riorum.

lxxij.

Quid de notario q̄ damnificat aliquē
p̄ter eius imperitiā: Rñdet dñs Jo. de
pla. insti. de obli. que ex q̄si male. na. i p̄t.
q̄ tenet ad interessē partis. vt. l. fi. l. de
magistratibus pueniendis. Inc est q̄ te
netur iura scire saltē ad ei⁹ officiū spectā
tia. vt a p̄tractibus illicitis se absteat.
vt notat glo. in. l. generali. l. de tabula.
li. x.

xc

Quid si faciat falsum instrumentum?
Dic q̄ multo magis punit. vt insti. de pu
bli. iudi. §. itē lex cornelia. de falsis. Et im
ponit pena mortis seruo et deportatōis r
publicatōis bonoz libero hoī qui scienter
falsuz testamentū vel instrumentū scripsit
signauerit recitauerit vel signū adulteri
nū iposuerit. vbi vide pulcra p̄ dñm Jo.
de pla. et in. l. apitores. l. de exac. tributo
rū. li. x. vbi dicit q̄ exactores tributoz te
nentur scribere nomē soluētis mensē et
diē. r q̄tū soluit ex qua causa. vt. l. i. l. de
apo. publicis. aliter incurrit magnū dam
nū et manus amputationē. vt in auten. de
man. p̄n. §. coges. col. iij. Et eadē pena pu
nitur etiā notarius scribēs cōtractus alie
natōis p̄hibite. vt in aut. de p̄bi. feu. alie.
p̄ fede. c. imperialē. §. scriba vero. col. iij.

Quid de alijs artificib⁹ cuius
cūq⁹ artificij asserentibus se p̄tos in arte
sua. Rñdet idē insti. de obli. q̄ ex quasi ma
le. na. q̄ tenent si aliq̄ ignozātia ledant
l. fi. §. l. et. ij. ff. si me. fal. mo. di. et no. glo.
in. l. si q̄s fundū. §. cellus. ff. locati.

De restitutōe medicorū

Sequitur de restitutōe
medicorū. vñ dicit rex. insti. ad. l. aquil. §.

xcij

preterea si medicus. **Q.** medicus curam
egri derelinquens vel malesecans egrum. est
in culpa. et ideo a quibus tenetur ad restitu-
tionem. aliter estimationem secundum quatuor plurimum
valuit infra annum. **L.** cor. l. quia actionem:
§. si. cum. l. se. ff. ad. l. aquil. Et nota secundum
Jo. de platea. in. d. §. preterea si medicus.
quod culpa committitur ante factum non pruden-
do et in ipso facto ut malesecando et post
ipsum factum ut derelinquendo egrum. ut. d. §.
preterea. et no. glo. in. l. idem iur. ff. ad. l.
aquil. Unde nota secundum eundem quod medicus de-
relinquendo curam egrum est in culpa saltem le-
ui vel leuissima secundum quod infirmus erat in re-
convalescentia. et sic derelinquendo videtur
prebere causam mortis. et ideo punitur. Si
autem medicus gratis curabat: dicit glo. in
d. l. idem iuris. quod tenetur de culpa leui ad
similitudinem gestorum negotiorum. Item nota
secundum eundem quod impericia medici annu-
meratur culpe. ut. d. §. preterea. et. l. si quis
fundum. §. cellus. ff. locati. et. ff. de re iud. l.
impericia. et ibi glo. et **D.** de re. iur. c.
non est sine culpa. et ibi glo. i. q. i. c. non est
putanda. in. fi. xxix. di. c. si. de eta. et quali.
c. ad aures. de homi. c. tua. Ex hoc est ve-
rum in medico et iudice et quocumque artifi-
ce asserente se peritum in arte sua. quia tene-
tur non solum de dolo et lata culpa: sed eti-
am de imperitia. et ideo medicus imperi-
tus tenetur de sua imperitia. ut in iuribus al-
legatis. et. l. illicitas. §. sicuti. ff. de offi. p-
si. quod imperitus medicus representat pro
non medico. ut no. in. l. quod si nolit. §. manci-
pium. ff. de edic. edic. et favore publice uti-
litatis medicus semel approbatus pre-
probari si non est sufficiens. l. sed et repro-
bati. ff. de excu. tu. Similiter iudex eo ipso
quod locat se pro iudice et assessore: videtur asse-
rere se peritum. et ideo tenetur. ut. l. si iudex
ff. de varijs et exor. cog. et no. glo. in. l. ij. ff.
quod quisque iur. quinimo ratione asserente peritum
lata culpa equiparatur dolo. ut. l. ad comen-
tariensem. ff. de custo. reor. **xcij**

Q.uid de medicis qui gratia lucri pre-
lant morbos infirmis: De quibus dicen-
dum quod absque dubio ad restitutionem tene-
tur. quia si medicus bonorum fortune. i. iu-
dex et aduocatus ex prelatione litis tene-
tur ad restitutionem petendo super suas dil-

aciones. multo magis prelatans infirmitatem
in detrimentum corporis infirmitatis.

Q.uid de medico imperito? **xcij**
R.ndet **H.**osti. in sum. in ti. de pnia. §. qui-
bus. et. tenetur etiam iudex. quod medicus impe-
ritus tenetur ad restitutionem. de eta. et qua.
c. ad aures. et is qui tale scienter eligit: de
culpa ipsius tenetur de officio. **A.**rchi. c. ea
que. Item idem **H.**osti. in sum. in ti. de bo-
mi. §. pe. et. ideo licet. dicit sic. Ideo licet
medico imputetur culpa ante factum. puta quod
intromittit se de medicina cum sit ideota et
culpa in ipso facto. puta. quia licet discre-
tus sit in arte: non tamen sequitur traditiones
artis. sed capitaneam voluntatem. et culpa
post factum. puta quod peritus erat etiam tra-
ditiones artis sequitur. sed non adhibet dili-
gentiam circa custodiam infirmi. si tamen ne-
que ante factum neque in facto neque post factum
in culpa deprehendatur: non imputatur ei si
infirmus aliter fatuitate sua vel auaricia
vel casu fortuito moriatur. **R.**ecurrat ergo
quilibet medicus ad conscientiam suam. ut
super de eta. et quali. c. ad aures. et de bo-
mici. tua. ff. de offi. p-ri. l. illicitas. §. sicuti.
ff. ad. l. aquil. l. idem iur. et insti. ad. l. aquil.
§. imperitia. Sed in hoc casu propter grave
scandalum interdicitur ei executio quous ni-
hil deliquerit de homicidio. c. ex litteris.
Est etiam prescriptum **H.**ost. quod pro moti et maxime
promouendi ad sacros ordines ab ope pra-
cticali et potissimo cyrurgico. quod in cisione
ne et adustione requirit. abstineat. et ne-
ele. vel mo. c. sententia. de homi. c. tua nos-
cum in nullo vacillare debeat sententia promouen-
di. xxix. di. laici. hec **H.**osti.

De restitutione acquisi- torum per litigium. **xcv**

Q.uero an male acquisita per litigium sub-
iaceant restitutioni et primo quod de accu-
satoribus et denunciatoribus criminum. **R.**ndet
H.ost. in ti. de pnia. §. quibus. et. quid
denunciatoribus? quod si calumiose hoc fecerint
tenentur ad resti. dani dati. Item tenentur peni-
tentiam agere si ex odio ad hoc procedant. quod
ex charitate debent talia procedere. xxix. q.
v. c. pdest. xi. q. v. c. non vos. in. c. si pecca-
uerint. v. q. ij. c. i. **xcvi**

Item secundum monachum. crimine concussionis con-

mittit. et tenetur ad restitutionē. qz pecunia accepta desistit ab accusatōe. in sum. in tractatu resti. vel qui accepit pecuniam vt accusaret teneē ad restitutionē ei in cuius iniuriā vel ei qui dedit qñ nō turpiter dedit. i. q. iij. iubemus.

De restitutionē iudicis

Quid de iudice qui dolo seu xcviij.
imprudētia. i. ignorantia sua iniquā sententiā tulit: Rñdet monal. qz teneē ad totū interesse illi qui ex tali sententiā lesus est. nisi possit inducere illū p quo sententiā tulit ad plenā satisfactiōē lesi. L. de pena in. qui ma. iudi. l. vlti. et. ij. q. iij. quatuor. Et scdm leges multas alias penas debet sustinere. debet etiā et teneē ppter imprudētiā restituere lesi fm leges ad arbitrium boni viri iudicantis. ff. de va. et exoz. cog. l. vl. et insti. de obli. q ex qua. ma. na. in pn. qd intelligit dñs Jo. de pla. veruz nisi pars appellauerit et succubuerit. qz tunc nō teneē. l. a pcosulibus. L. de appellationibus. In iudicio etiā aie teneē. qz fuit in culpa cū sciuit vel scire debuit se insufficientē. et tamen iudicare talē causam psumpsit. Sed hoc videt quibusdā durū q̄tum ad iudices delegatos admin⁹ quibus delegatur cause scienter a papa p eo qz sunt boni viri licet iuris ignari: nō enī videtur qz isti teneant si ferant iniquā sententiā. dū tamē hoc faciāt bona fide et de cōsilio peritorū. aliter bene tenerent si in inquirendo cōsiliū fuerūt negligētes aut culpabiles. Item dicit Do. vbi. s. v. teneē etiā. vbi sic dicit. tenetur etiā iudex vel assessor qui se sciebat imperitū et se de iudicio intromitit. iusti. de obli. q ex qua. ma. nascun. i. rñso.

De negligentia iudicis.

xcviij.
Sed quid si sufficiens est quo ad scientiam si vellet libros reuoluere et studere. sed quia negligens est et nō vult studere: ita qz quē debuit cōdemnare absoluit vel ecōuerso: Rñdet monal. vbi. s. qz teneē si omittit aliquid de cōtingentibus dando operā rei illicite mitius tñ agendū est cū isto q̄ cū illo qui dolo fecit. rcix

29
Sed quid si recipit pecunias vt inique iudicet. Rñdet qz tunc teneē restituere nō tamē ei qui turpiter dedit: sed ei in cuius iniuriā accepit. i. q. i. iubemus. et ar. xvij. q. iij. si quis in atrio. ff. de calum. l. generaliter. §. alius. Item Alex. de ales q de hoc tractat in. iij. in tractatu iudicialium preceptorum. L

Sed quid si pecuniā accepit vt bene iudicaret aut simpliciter vt iudicaret. Rñdet monal. vbi. s. qz cum ex officio suo teneatur iudicare bene et gratis: turpiter accepit. et crimen cōcessionis cōmittit. Crimen enī pcessionis est cum quis in officio cōstitut⁹ extorquet aliqd pmetū a subditū aut qñ nō vult facere ad qd teneē nisi pecunia sibi data. aut cū aliqs officialis aut miles ultra sibi cōstituta stipendia extorquet. Cōtra illud. Estote cōtenti stipēdijs vestris. et tenentē p̄dicti ad restitutionem. Item Hosti. vbi. s. Li

Similiter qui accepit pecuniā vt nō iudicaret vel etiā vt male iudicaret. i. q. i. iubemus. ij. q. iij. nō licet. xiiij. q. v. non sane. ex de symo. nemo. et. c. dilectus. li. i. et tenetur restituere illi qui dedit si bona intentione dedit. s. vt ius et equitatē sibi serua- ret. vt. d. c. sane. et. c. dilectus. Si vero dedit vt animū iudicis sibi mala intentione inclinaret: nō teneē illi. sed pauperib⁹ vel illi in cuius iniuriā data fuit talis pecunia restituenda est. vt. d. c. nō sane. Lij

Item teneē iudex ad litis estimationē ei qui p eius negligentia lesus est qñ nullo modo voluit sententiā ferre. xiiij. q. ij. c. dñs. et. q. v. c. administratores. Lij

Item si iudex per imprudētiā assessoris male iudicauerit ignoranter: erit excusatus. et erit culpa assessoris qui ppter scientiam p̄cipue eligi debet. ff. vt quisqz iuris. l. ij. Item Do. Si iste assessor ab oibus iustus et p̄tus credebatur: et ipse teneē. Item tenetur officialis q̄ habet certos redditus assignatos quicqd a litigatoribus extorquet. lxxxvi. di. nō sane. xiiij. q. i. c. militare. Secus tñ si nō habet stipendium sibi assignatū. xiiij. q. v. nō sane. Lij

Quid de officialib⁹ iudicū qui incitāt iudicē ad iniuste iudicandū ex certa scientia et cōtra p̄scientiā. Rñdet Do. vbi. s. Lij